

Joulun 2015 kertomus 1/9

Edinburghissa syyskuun 15. päivänä 1919

Rakas Bobby!

On jo myöhä ja minun pitäisi nukkua, sillä juna lähtee aamulla aikaisin. Mutta uni karttaa minua, ja siksi ajattelin kirjoittaa Sinulle.

Bobs, rakkain ystäväni, minä toivon niin hartaasti, että vastaat tähän kirjeeseeni, vaikka tiedän, että olet yhä järkyttynyt kaikesta siitä, mitä minusta on ”paljastunut”, kuten sanoit.

Et varmaan tarkoittanut satuttaa minua, mutta silti se teki kipeää — aivan kuin olisin ehdoin tahdoin huijannut teitä kaikkia, kuten silloin kerran lapsena. Ja niinhän minä tietysti olenkin huijannut, jälleen. Ehkä olenkin pohjimmiltani vinoutunut? Mutta olisivatko Betty ja Duncan silloin ymmärtäneet minua, suojelleet minua, vaikka vastentahtoisestikin?

Sillä minä en voinut tehdä muuta. Minä en voinut tehdä muuta silloin vuosia sitten — olin pahoillani, Bobs, niin sanomattoman pahoillani nähdessäni kasvojenilmeesi, kun kuulit teoistani, mutta minun täytyi saada vihdoin kertoa jollekin, kun sota on ohi, eikä minua voida enää asiasta vaatia edesvastuuseen — enkä voinut tehdä muuta nyt.

Älä vihaa ja inhoa minua! Sillä silloin sinä vihaat ja inhoat häntä, jota minä rakastan, ja sitä en voi sallia. Olethan sinä ystäväni, vieläkin, kaikesta huolimatta? Ethän sinä voi heittää pois vuosien ystävyttämme sen tähden, että minä en kyennyt torjumaan häntä, joka kohtalon oikusta vielä jokin aika sitten oli vihollinen?

Myönnän, että tähän asti olen ollut kuin siivillä. Aina

alkaen siitä aivan tavallisesta arkipäivästä, jolloin menin hakemaan Bettyä ja Duncania teelle ja näin myymälään astuessani *hänet*.

Kaikkien näiden vuosien jälkeen, jolloin minua yritettiin saada luopumaan uskostani, hän oli tullut, varoittamatta, kuten ensimmäiselläkin kerralla! Koko tuo loppumattomalta tuntunut odotus, sinnikäs luottamus, epätoivoinen takertuminen lupauksiin — se oli sittenkin kannattanut! Olin ollut oikeassa koko ajan tietäessäni, että hän tulisi!

Eihän minun tarvinnut harkita hetkeäkään, mitä tekisin, mitä hänelle vastaisin. En tuntenut pienintäkään epävarmuutta ratkaisustani, kaikki oli niin oikein, niin selvää.

Olin varmaan tavattoman ärsyttävä näiden viikkojen ajan. En tiedä, miten Sinä kestit minua — toivottavasti kestit. Anna anteeksi, etten varmaan ollut vähääkään kiinnostunut Sinun elämästäsi, vaan pelkästään täynnä omaa onneani!

Mutta olin aivan kuin jossakin ihanassa kuplassa valmistautuessani lähtöön ja odottaessani häntä Glasgow'n neuvotteluistaan. Hän soitti usein, ja sitten hän tuli takaisin Fort Williamiin, ja minä olin taas hänelle *gelibteh*, aivan kuin kolme vuotta sitten, aivan kuin olisin ollut sitä koko elämäni.

Ja kaiken muun ohessa hän ja Duncan selvittivät niitä koukeroita, mitkä on oiottava, jos aikoo avioitua vieraan valtion kansalaisen kanssa ja muuttaa maasta.

Varmaan oli lapsellista edes haaveilla, että olisimme saaneet sellaiset häät kuin — no, kuin Sinä ja Will aikanaan, jos suot minulle anteeksi sen, että muistutan Sinua noista onnellisista ajoista. Paljon ystäviä ja tanssia ja iloa, joko kotona tai Berliinissä. Totta kai minun olisi pitänyt ymmärtää, ettei se käy aivan niin yksinkertaisesti kotona, ja ettei Berliiniin kukaan matkusta nyt huvimatalle, ei edes häiden vuoksi.

Niinpä minä koetinkin olla kauhean reipas, kun Felix sanoi, että minun olisi paras lähteä hänen mukanaan Lontooseen, kun hänen pitää mennä sinne joka tapauksessa työasioissa, ja sieltä hän aikoo palata Berliiniin. Hän vakuutti, että siihen mennessä tuo kauhea paperisota on varmasti jo selvitetty, ja että Lontoossa on helpompi järjestää siviilivihkiminen, ja että on järkevintä kun haen uuden passin ja muut tarvittavat paperit heti uudella nimellä.

Ja kun Duncan sanoi samaa — vaikka näin hänen ilmeestään, että hän olisi kaikkein mieluiten sanonut Felixille kiitos ja hyvästi ja antanut minun tehdä mitä tahansa ikinä elämälläni tahtoisin, kunhan se tapahtuisi kotimaassa — minä uskoin heitä.

Oliko se todella vasta tänä aamuna, kun minä hyvästelin teitä kaikkia asemalla? Tuntuu, kuin olisin elänyt siitä hetkestä jo ihmisiä. Voi Bobby, olen niin iloinen, että tulit minua hyvästelemään, mutta et olisi saanut itkeä niin hirvittävästi! Sillä en minä ole kuollut, minä vain aion muuttaa maasta.

Vaikka on myönnettävä, että kun astuimme vaunuun ja tajusin, että en todellakaan näkisi pitkiin, pitkiin aikoihin teitä kaikkia rakkaita, etten olisi Koivurannassa kun uusi vauva syntyisi, että rouva Wallace ei enää motkottaisi tekemisistäni, enkä enää saisi käydä luottamuksellisia keskusteluja Bettyn kanssa, enkä auttaa Duncania myymälässä, enkä palata kotiin särkein käsivarsin sairaalalta, enkä leikkiä lasten kanssa, ja pikku Grace parkui niin sydäntäsärkevästi...

No, olen iloinen, että minulla väitetään olevan jonkin verran näyttelijänlahjoja. Tiesin, etten saa romahtaa, en teidän tähtenne enkä Felixin tähden. Enkä minä romahtanut.

Ja myönnettävä on, että koko pitkällä matkalla etelään en — suo nyt anteeksi! — ehtinyt teitä ketään paljon ajatella. Felixin kanssa emme nähneet mitään muuta kuin

toisemme. Taisimme suudella enimmän aikaa matkasta, milloin emme vain istuneet ja todella katselleet toisiamme, aivan kuin hämmästyneinä siitä onnesta, minkä vihdoinkin olimme saaneet. Emme käyneet edes ravintolavaunussa tai avanneet rouva Wallacen pakkaamaa eväsnyyttiä, sillä emme kumpikaan tunteneet sellaista tyhjänpäiväisyyttä kuin nälkää!

Jossakin vaiheessa aloin kyllä ihmetellä sitä, että juna vaikutti täydeltä, mutta meidän ensimmäisen luokan hyttiimme ei tullut ketään muita. Ja vasta silloin Felix tunnusti ujona kuin kepposen tehnyt koulupoika, että oli varannut meille koko hytin, koska ”olen odottanut sinua niin monta vuotta ja sen jälkeen jakanut sinut muiden kanssa niin monta viikkoa, etten nyt tahdo tänne ketään ylimääräistä”.

Toruin häntä muka vakavissani, ja hän painoi päänsä ja koetti näyttää syylliseltä, vaikka vilkuili minuun kujeellisesti tummien kulmiensa alta. Ja sitten hän suuteli kättäni siitä kohtaa, missä kihlasormus on, ja sitten... No, sitten me emme tainneet taas nähdä kuin toisemme.

Voi Bobby, minä toivon, että Sinä ymmärrät ja uskot, että olen onnellinen, että olen päättänyt oikein! Sillä — rakas ystävä, minä tarvitsen nyt Sinun ymmärrystäsi ja uskoasi. Tuntuu, kuin kolme vuotta kestäneet omat voimani olisivat loppuneet juuri tänään.

Tiedän, että on myöhä, että olen väsynyt enkä siksi aivan järkevä. Felix oli sitä mieltä, että on mukavampaa yöpyä Edinburghissa kunnan hotellissa ja jatkaa vasta huomenna ensimmäisessä aamujunassa Lontooseen, koska matka on rasittava ilmankin, että osan siitä joutuisi viettämään noissa kauheissa makuuhuhteissa. Mutta nyt en melkein voi olla toivomatta, että olisimme sittenkin jatkaneet suoraan.

Tuntuu julmalta viipyä täällä muutamia tunteja, vain iltamyöhästä aamuvarhaiseen. Emme ehdi vierailta kenenkään luona, en saa esitellä Felixiä Marylle ja Craigille tai Madeleinelle ja Jerrylle tai Duncanin vanhemmille tai

niille kouluaikaisille ystävättärilleni, jotka vielä asuvat kaupungissa – sillä minä *tahtoisin* esitellä hänet, vaikka he sitten ajattelisivatkin minusta mitä tahansa! Enkä ehdi esitellä Felixille mitään niistä tämän kaupungin paikoista, joihin minulla liittyy muistoja.

Ei sillä, että ne muistot olisivat pelkästään hyviä ja iloisia. Päinvastoin, osa niistä on hyvinkin kipeitä, kuten siltä keväältä, jolloin Alistair ei enää tullut lomalle ja...

Tiedän, Bobby, minä tiedän, että Sinun ja kaikkien muidenkin mielestä hänen kohtalonsa ei ole minun syyntä, mutta sittenkin en voi joskus väsyksissä ollessani olla mieltämättä erinäisiä asioita – varsinkin nyt, kun matkustin tänne miehen kanssa, joka kuiskaili korvaani saksan sanoja, joita en ymmärtänyt, mutta äänensävyä päätellen niitä ei taatusti opetettu Bettyn vanhassa saksan oppikirjassa – miehen, jonka englannintaito hämäsi konduktöörin ja vuokra-auton kuljettajan ja hotellin vastaanottovirkailijan, mutta vain siihen hetkeen asti, jolloin hän sanoi nimen, jolla huonevaraukset olivat, ja pyynnöstä esitti passinsa...

Tämä on hieno hotelli. Täällä ei loukata asiakkaita. Mitään ei sanottu ääneen. Mutta vastaanottovirkailijan ja piccolon ja ruokasalissa meitä palvelleeseen tarjoilijan ei tarvinnutkaan sanoa. He *katsoivat*.

He katsoivat Felixiä, ja sitten he katsoivat minua, ja näin heidän ajatuksensa, niin kuin ne olisi kirjoitettu heidän päidensä yläpuolelle. Eivätkä ne olleet kauniita ajatuksia, eivät Felixistä eivätkä varsinkaan minusta.

Minulla saattaa olla kihlasormus, mutta siihen he eivät paljon huomiota kiinnittäneet. Olen *neiti* Weilson, ja kuluni maksaa selvästi varakas saksalainen mies, ja käteni saisivat olla niin täynnä kihlasormuksia, etteivät sormet taipuisi, eikä sekään pelastaisi kunniaani.

Niin, Bobby, minä en voi olla ajattelematta, mitä Alistair sanoisi, jos tietäisi. (Ensimmäisen kerran elämässäni toivon, ettei Betty olisi oikeassa, kun hän aina tapaa sanoa, että kuolleet rakkaamme ovat lähellä.) Alistair koki niin

hirvittävän kuoleman isänmaan tähden, ja nyt minä olen hylkäämässä kaiken sen, minkä puolesta hän taisteli, ja vieläpä vihollisen kanssa!

En tietystikään hiiskahtanut mitään näistä havainnostani tai ajatuksistani Felixille, mutta eihän hän ole sokea eikä tyhmä, kuten rouva Wallace sanoisi.

”Älä välitä heistä, *gelibteh*”, Felix pyysi, kun sanoimme hyvää yötä käytävässä. ”He ovat pieniä ja mitättömiä ihmisiä.”

En viitsinyt vastata, että he ehkä ovat pieniä ja mitättömiä, mutta minä olen isänmaanpetturi. Sen sijaan otin naamion ylleni ja hymyilin ja unohduin taas hetkeksi hänen syliinsä suudeltavaksi, vaikka käytävässä kulki hotellin asukkaita ja saimme nyt heiltä pitkiä katseita — sillä tämä on hieno hotelli, eikä hienon hotellin käytävässä suudella julkisesti.

Mutta kun olimme vihdoin malttaneet erota ja astuin tähän ylelliseen, kaikilla mukavuuksilla varustettuun huoneeseeni, joka on suurempi kuin koko se Ruususen linnan huoneisto, jossa Maryn kanssa kauan sitten asuin, minulla oli täysi tekeminen siinä, etten heittäytynyt vuoteelle itkemään. Sillä Felix näkisi aamulla minun itkeneen, hänellä on joskus liiankin tarkat silmät, enkä halua pahoittaa hänen mieltään.

Noinko minua tullaan tässä maassa tästä lähtien aina katsomaan? Tällaisiako tunnontuskia minun täytyy kärsiä lopun elämäni? Olenko huono nainen, huono *ihminen*, kun rakastan saksalaista? Minkä minä sille voin — yhtä vähän kuin voin aikoinaan sille, etten saattanut rakastaa Alistairia, en Neiliä, en ketään muuta, en, vaikka rehellisesti välillä koetin, Alistairia hänen itsensä ja Neiliä lähinnä Betty'n mieliksi!

Ja entä sitten, kun olemme Saksassa? Miten minua katsotaan *siellä*? Sillä siellähän *minä* olen vihollinen, vieläpä voittajan edustaja! Eikä minulla ole edes suojanani tunnettua nimeä ja liikesuhteita ja omaisuutta sotaa

edeltävältä ajalta, kuten Felixillä täällä.

Mikä minä oikein nyt olen? Mihin minä enää kuulun?
Kuulunko minä yhtään mihinkään?

Voi Bobby, yhtäkkiä kymmenen vuotta on aivan kuin kadonnut, kaikki se hellyys ja rakkaus, joka minua suojeli Koivurannassa ja Fort Williamissa, kaikki iloiset ja rohkaisevat kokemukset, kaikki mitä olen saavuttanut. Olen taas surkea ja pelokas pieni tyttö, joka on maailmassa aivan yksin, ilman äitiä, ilman isääkin, heitettynä vieraiden ihmisten vaivoiksi ja nöyryytettäväksi.

Kymmenen vuotta sitten Betty ja Duncan tulivat ja pelastivat minut tulemasta elävältä haudatuksi, antoivat minulle ihmisarvoni ja itsekunnioitukseni, avasivat minulle kaikki mahdollisuudet, pelastivat minut Epätoivon linnasta, josta kerrottiin siinä kirjassa, jonka äiti oli Raamatun ohella tuonut kotoaan ja jota minä lapsena luin.

Ja nyt minä olen heittänyt sen kaiken pois!

Ajattele, Bobs, että voisin olla tällä hetkellä kotona Koivurannassa, omassa vuoteessani, tietäen, että aamu valkenee taas turvallisenä ja tuttuna, rakkaiden ihmisten seurassa, jotka arvostavat minua ja kunnioittavat lahjojani.

Mutta sen sijaan, että olisin ollut kiitollinen kaikesta siitä hyvästä, mitä Jumala on niin ihmeellisellä tavalla minulle antanut, luovuin kaikesta, kaikesta, lähteäkseni...

Bobby kulta, kirjoittamiseni katkesi äsken siihen, että oveen naputettiin.

Arvaat tietysti, mikä oli ensimmäinen ajatukseni. Noinko vähän hän minua kunnioittaa, noinko halpana hän minut pitää! Ensimmäisessä hotellissa! *Senkö tähden* hän tahtoi tänne eikä yöjunaan?

Järkytykseltäni en ensin pystynyt edes liikkumaan, sitten en tahtonutkaan liikkua. Miksi avaisin! Luulkoon, että nukun, jos olen voinut niin täysin erehtyä hänestä.

Mutta mitä minä tekisin, jos — jos hän ei tosiaan olekaan sellainen kuin uskoin, vaan *tuollainen*! Ja niin kuin minä olen Bettylle vakuuttanut kärsivällisyyttäni, vaikka

vihkiminen viipyisikin! Betty ei vieläkään taida oikein luottaa Felixiin, hän pelkää selvästi, että tämä häpäisee ja hylkää minut, kuten... No, antaa olla.

Joka tapauksessa nyt yhden kauhean hetken kuvittelin, millaista olisi palata takaisin kotiin häntä koipien välissä, ilman sormusta, ja koettaa vältellä ihmisiä, jotta en joutuisi selittämään, miten unelmaprinssini muuttui sammakoksi! (Rouva Saundersille se olisi sellainen voitonpäivä, että hän eläisi sillä vuoden.)

Ja toisen, yhtä kauhean hetken harkitsin, kauhukseni todella harkitsin, pettäväni omat ihanteeni – sillä enhän minä voisi luopua *hänestä*, Bobs, en, ennemmin ihanteistani!

Oveen naputettiin uudelleen, kovemmin, ja sitten kuului ääni – naisen ääni – joka sanoi:

”Huonepalvelu, neiti Weilson.”

En tiedä, miten pääsin kynnykselle, mutta siellä minä seisoin ja tempasin oven auki. Eikä oven takana ollut Felix, joka olisi rikkonut kaikki kunniakäsitykseni, vaan nuori tyttö hotellin tarjoilijattaren puvussa, ja hänellä oli tarjotin, ja hän niiasi ja sanoi:

”Herra Blumenthal tilasi teille kuumaa suklaata. Hän ei osannut sanoa, haluatteko kermavaahtoa, mutta laitoin sitä varmuuden vuoksi mukaan.”

Kuumaa suklaata! Kermavaahtoa! Totisesti tarjottimella oli hopeinen kannu, josta levisi huumaava tuoksu, ja suuri kuppi, ja samantyylinen kulho täynnä kermavaahtoa, ja lisäksi kirjelippu, johon nimeni oli kirjoitettu tuolla Felixin kammottavalla ja niin ihastuttavalla saksalaisella käsialalla, joka näyttää aivan koruompeleelta ja jota on melkein mahdoton lukea.

Sopersin jotakin kiittävää, ja tarjoilijatar laski tuomisensa mahonkipöydälle, kaatoi minulle valmiiksi ensimmäisen kupillisen, niiasi ja toivotti hyvää yötä niin ystävällisesti, että epäilen hänen saaneen jo juomarahansa ja niiden olleen melkoiset.

Minä putosin istumaan paksusti topattuun nojatuoliin ja avasin kirjelapun. Siinä luki: ”Toivottavasti tämä antaa sinulle levollisen unen. Nuku hyvin, *gelibteh.*”

Ei mitään muuta.

En muista, koska viimeksi olen saanut kuumaa suklaata. Joskus ennen sotaa tietysti. Kermavaahtoa sentään kerran tai kaksi sen aikanakin. Järkytyksestä ja onnesta suunniltani pidin kupista kiinni kaksin käsin maistaessani tuota paksua, makeaa, tuoksuva juomaa.

Tietysti Sinä tiedät, Bobby kulta, että se olisi voinut olla vaikka tiskivettä. Ei *sillä* ollut mitään väliä, mitä tyttö tarjottimella toi! Ainoastaan sillä, että Felix arvaa, millainen olo minulla on — että hän ymmärtää minua ja tahtoo lohduttaa — että hän kunnioittaa minua! Muistin siinä istuessani hänen kertoneen, miten hänelle ja hänen sisarelleen oli lapsena keitetty kuumaa suklaata, kun he yöllä heräsivät pahoihin uniin. Nyt minusta tuntui, kuin oma paha uneni olisi karkotettu suklaan, tai sanokaamme rakkauden voimalla!

Minä join kaiken suklaan (ja voin tunnustaa Sinulle, Bobs, että taisin kaapia lusikalla viimeisetkin pisarat kupin pohjalta, sillä totisesti, en muistanutkaan, miten hyvää se on) ja istuin alas jatkamaan tätä kirjettäni — yhtäkkiä aivan levollisena ja luottavaisena koko maailmaa ja koko elämää kohtaan.

Jätän tämän huomenna vastaanottoon postitettavaksi Sinulle. Kirjoitan loppuun sen lontoolaishotellin osoitteen, jonne asetumme joksikin aikaa, kunhan sinne asti pääsemme — Bobby, jos Sinä tahtoisit kirjoittaa minulle sinne, tekisit ystävstäsi vieläkin onnellisemman!

Sillä minä olen onnellinen. Olkoon se sitten vaikka suklaan ansiota, mutta yhtäkkiä minä taas olen onnellinen, enkä minä kadu enää mitään. Kaikki järjestyy. Aivan kuten silloin, kun Betty ja Duncan ilmestyivät yhtäkkiä ja täysin odottamatta Claymuriin ja veivät minut pois MacVuricheilta, kaikki järjestyy tälläkin kerralla.

Ja minä luulen, että nyt suklaa ja kermavaahto alkaa vaikuttaa, ja että jos en tahdo viettää yötäni nukkuen tässä kirjoituspöydän ääressä, minun on paras pujahtaa kiireen vilkkaa peitteen alle. Huomenna on pitkä, pitkä matkapäivä.

Nuku sinäkin hyvin, rakkain ystäväni!

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 2/9

Lontoossa syyskuun 21. päivänä 1919

Rakkain Bobby!

Miten voisin kylliksi kiittää kirjeestäsi! Sinun on täytynyt istuutua vastaamaan minulle sillä hetkellä, kun sait omani. (Niinhän minäkin nyt teen!) Kiitos, rakas ystävä, kiitos — siitä, että olet ystäväni, että tahdot olla, ettet halveksi minua etkä tahdo luopua minusta, vaikka olen valinnut tämän tien!

Kirjeesi oli hotellin vastaanotossa odottamassa, kun tulimme äsken kaupungilta. Pelkäänpä pahasti, että melkein sieppasin sen vastaanottovirkailijan kädestä, sillä tunsin tietysti käsialasi.

”Voi, se on Bobbylta!” huudahdin mitään ajattelematta, ja ääneni värähti, sillä riemuni keskellä aloin pelätä kirjeesi sisältöä. (Miten typerää minulta, aivan kuin meidän ystävyysemme voisi pettää!)

Olisitpa nähnyt Felixin ilmeen!

”Bobbylta?” hän toisti, ja vastaanottovirkailija koetti näyttää siltä kuin hienojen hotellien vastaanottovirkailijat näyttävät silloin, kun heidän edessään tapahtuu ihmissuhdedraama, jota he eivät tietenkään näe eivätkä

kuule.

Mutta ennen kuin oikein ehdin edes itse käsittää, miksi Felix kuulosti niin närkästyneeltä ja vastaanottovirkailija näytti niin kiusaantuneelta, Felix tajusi ja alkoi nauraa.

”Ah, sinä tarkoitat rouva MacIntyrea”, hän sanoi.

Rouva MacIntyrea! Voi Bobs, se kuulostaa niin... vieraalta. Joka suhteessa.

Rakas ystävä, minä uskon, minä haluan uskoa, että elämällä on Sinulle vielä jotakin annettavaa! Ethän tosissasi ajattele, kuten kirjoitit, että olisit ”elävältä haudattu”! Eihän Will saattaisi sitä toivoa!

Tiedän, että on vasta vuosi siitä, kun menetit hänet, mutta Bobby, me olemme *nuoria*! Jos me lakkaamme elämästä kaiken sen tähden, mitä sotavuosina jouduimme kokemaan, *silloin* me olemme hävinneet sodan!

Ja sen tähden olen niin iloinen siitä, mitä kirjoitit Neil Keiristä. En tiennyt, että hän oli asemalla meidän lähtöamunamme — niin varmaan oli tarkoituskin, ja niin oli parempi kaikin puolin. Mutta hän on hyvä poika, ja jos hän tahtoi saattaa sinut kotiin, iloitse siitä ”vähäisestäkin huomiosta, mitä leski voi saada”. (Se oli muuten harvinaisen typerästi kirjoitettu, rakas oma idioottini. Entä sitten, vaikka oletkin leski! Ajattelepa Alice-tätiä, jolle elämällä on ollut niin paljon hyviä asioita varattuna *kahdeksan vuoden* leskeyden jälkeen!)

Joka tapauksessa kirjeesi teki kaikista hölmöyksistään huolimatta minut aivan tavattoman onnelliseksi ja kirkasti koko tämän päivän. Kiitos siitä!

En toki voi väittää, että päiväni sinällään olisi ollut muutenkaan erityisen synkkä, mutta erinäisillä tavoilla hiukan järkyttävä se oli. Niistä asioista tahdonkin kanssasi nyt ”puhua”. Voi, jos et olisi kirjoittanut juuri nyt, enkä saisi kertoa Sinulle kaikesta! Tulisin varmaan hulluksi.

Felixillä oli tänään tapaamisia, niin kuin joka päivä, sillä hän ponnistelee palauttaakseen Blumenthalin filmiyhtiön suhteet brittiläisiin filmi- ja levitysjä-

markkinointiyhtiöihin samalle tolalle kuin ennen sotaa. Niinpä hän oli aamiaisella hyvin huolissaan siitä, miten aikani kuluisi yksin taas yhden päivän ajan. Lontoossa! Tuo berliiniläispoika ei taida oikein käsittää, miltä Lontoo näyttää minun silmissäni.

Sanoin aikovani edelleen ottaa kaupungista kaiken ilon irti. Tarkoitin lähinnä museoita ja taidenäyttelyitä ja Toweria ja sellaista, sillä löysin eilen hotellin telineestä erinomaisen esitteen matkailijoille, ja sen ja kartan turvin ajattelin uskaltautua jo kauemmas hotellilta. Mutta Felix ehdotti, että säästäisin nähtävyydet kuherruskuukauttamme varten (sillä hän on luvannut pitää vapaata kaikista liiketoimistaan ainakin muutaman päivän sen jälkeen, kun meidät on vihdoon joskus vihitty) ja menisin ostoksille.

En käsittänyt, mitä varten. Minut varustettiin kotoa hyvin matkaan, ja jopa sellainen vaate, jota en vielä jokin aika sitten kuvitellut koskaan tarvitsevani — vihkkipuku — on huolellisesti silkkipaperiin käärittynä matka-arkussani odottamassa tulevaa tarvetta. (Voi Bobby, tämä paperisota käy joskus hermoihin! Felix vakuuttaa, että vihkilupa järjestyy pian, mutta mikä se *pian* on, sitä hän ei osaa sanoa.)

Silloin Felix, vaikka hänellä oli jo kiire lähteä, piti minulle pienen puhuttelun. Tottahan hän on koettanut kertoa minulle, millaista Berliinissä on nyt, millaista on sodan ja vallankumouksen runtelemassa maassa, joka koettaa vasta vähitellen nostaa päätään raunioista. Mutta en ole ehkä kuunnellut tai ymmärtänyt, tai sitten hän on ollut liian varovainen sanoissaan.

Nyt hän sanoi suoraan, että mitä ikinä minä ajattelin tarvitsevani tulevina kuukausina jokapäiväisessä elämässäni, se minun kannattaisi ostaa Englannista, kun vielä voisin.

”On paljon asioita, joita pystyn Berliinissä hankkimaan sinulle mustasta pörssistä suurella rahalla”, hän sanoi.

”Mutta on myös paljon asioita, joita ei mikään raha pysty juuri nyt Saksasta ostamaan. Sinä olet lähdössä hävinneeseen maahan, *gelibteh*.”

Todettakoon, ettei tämä ollut paras mahdollinen aloitus päivälle! Mutta se sai minut vakavoitumaan ja todella miettimään, pitäisikö minun käydä hiukan ostoksilla. Ehkä voisin ostaa varastoon muutamia sukkapareja ja alusvaatteita ja shampoota ja hiusneuloja ja sellaista.

Kuvittelin operaation suunnilleen yhtä yksinkertaiseksi kuin kotona Fort Williamissa, mutta mitä vielä! Tai se *olisi* ollut yksinkertainen, ellei Felixillä olisi ollut asiasta omat näkemyksensä. Hän kehotti minua tulemaan kanssaan samalla vuokra-autolla, jotta pääsisin helposti myymälöihin, ja arvelin hänen jättävän minut jonkin kohtuuhintaisen tavaratalon eteen, josta näppärästi saisin kaiken tarvittavan.

Voit siis kuvitella hämmästykseni, kun auto pysähtyi, ja näin meidän olevan yhdellä Lontoon yleisimmistä ostoskaduista.

”Pidä hauskaa”, sanoi Felix ja työnsi käteeni kirjekuoren. ”Säästä tästä sen verran, että pääset autolla takaisin. Muistathan sinä hotellin nimen?”

Muistinko minä hotellin nimen! Aivan kuin olisin lapsi.

”Tarvittaisiin aika paljon, että unohtaisin nukkuvani yöni yhdessä Lontoon parhaista hotelleista — enkä MacVurichien keittiönsohvassa”, murjaisin.

Sitten kurkistin kirjekuoreen, jonka kuvittelin sisältävän lähinnä kartan tai jotakin muuta hyödyllistä, mutta jonka sisällön johdosta jouduinkin lausumaan ilmi epäilyni sulhaseni mielenterveydestä.

”Ethän sinä voi tehdä ostoksia ilman rahaa”, sanoi Felix.

Ilmoitin, että minulla on omaa rahaa, ja yritin työntää kirjekuoren hänelle takaisin muistuttaen, että hän on saanut tuoda maahan vain tietyn määrän valuuttaa, ja ettei olletikin ole tarkoitus, että käyttäisin kaiken sen tänään.

Mutta Felix ilmoitti, että voisin heittäytyä aivan niin

”brittiläisen emansipatoriseksi” kuin ikinä tahtoisin milloin tahansa muulloin kuin silloin, kun hän halusi kustantaa minulle jotakin. Ja sitten hän melkein nosti minut autosta kadulle, käski minun pitää huolta itsestäni, suuteli minua, läimäytti auton oven kiinni ja ajoi tiehensä.

Siihen minä sitten jäin, kädessäni rahakuori ja ympärilläni joukko toinen toistaan ylellisempiä liikkeitä. Hetken mietittyäni päätin, että tämä oli ehkä ainutkertainen tilaisuus kokeilla, miten nämä kaksi asiaa sopivat yhteen, ja päätin lähteä vähän nuuskimaan.

Voi Bobby! Kun monta tuntia myöhemmin istuin kahvilassa lepuuttamassa särkeviä jalkojani ja hoitamassa järkytystäni kuumalla teellä ja skonsseilla (jotka eivät vetäneet lähellekään vertoja rouva Wallacen leipomuksille, vaikka hinnaltaan ne kyllä lähentelivät Fort Williamin kaupunginhotellin kolmen ruokalajin illallista), en tiennyt, olisinko itkenyt vai nauranut.

Emmehän me Fort Williamissakaan enää sellaista puutetta ole kärsineet viime kuukausina kuin sodan aikana. Mutta tietty vaatimattomuus ja itsehillintä meillä on silti näkynyt. Mistään sellaisesta ei totisesti ollut nähtävissä jälkeäkään *täällä!*

Aivan kuin tämä kaupunki – tai paremminkin: aivan kuin tämä ostoskatu – olisi elänyt viimeiset viisi vuotta kuplassa, täysin tietämättömänä siitä, että miljoonia ja taas miljoonia ihmisiä on surmattu vain toisella puolen Kanaalin, tai että jossakin on käännetty pihanurmikoita kasvimaaksi, jotta perheelle riittäisi ruokaa!

Bobby, minä kävin tänään myymälöissä, joissa yksi silkki- ja sukka-pari maksaa saman verran kuin mitä tiedän Bettyn ja Duncanin maksavan rouva Wallacelle palkkaa viikossa. Kävin myymälöissä, joissa asiakkaalle annetaan ensiksi käteen lasi aitoa shampanjaa ja sitten hänet istutetaan sohvalle, jolla istuen hän saa seurata pukujen esittelyä ja armollisesti sormella osoittaa, mistä mallista pitää. Kävin myymälöissä, joissa yhdellä hyllyllä oli aina

vain yksi laukku tai käsinepari, ikään kuin ainutkertainen taideteos, jolla oli tietysti myös taideteoksen hinta. Kävin myymälöissä, joissa oli tarjolla kullan- ja hopeanvärisiä purkkeja täynnä voiteita, puhdistusmaitoja, puutereita, ihomaaleja, huulipunia...

Ei *siellä* tiedetty mitään kangas- tai nahkapulasta tai kotonakeitetystä saippuasta!

Mutta tiedätkö, Bobby, mikä oli kaikista pahinta? Ei sittenkään kaikki tuo hillitön ylellisyys, mitä oli tarjolla (rouva Wallace pitäisi yhden parhaista saarnoistaan, jos hän tietäisi, mitä varakkaat englantilaisnaiset tämän päivän kokemusteni mukaan käyttävät pukujensa alla — tai paremminkin: mitä he eivät käytä!), vaan se huuma, jonka valtaan noissa myymälöissä joutuu.

Ensimmäiseen liikkeeseen astuessani tunsin itseni kerjäläiseksi kuninkaanlinnassa. Olin aivan varma, että minut heitettäisiin ulos, ennen kuin ehtisin ottaa kahta askelta kiiltävällä lattialla.

Tähän asti olen tuntenut olevani aivan sopivan siististi pukeutunut niin junassa kuin hotellissa, mutta yhtäkkiä näytti soma päällystakkini (se, jonka rouva Wallace korjasi Bettyn ennen sotia ostamasta, koska Betty väitti, ettei käytä sitä — hän valehteli, tietysti, koska halusi minun saavan sievän takin), ja hattuni, jonka kokosin purkamalla useampia vanhoja hattuja ja ottamalla niistä parhaat palat, ja nahkahansikkaani, joiden alkuperää rouva Wallace kieltäytyi selittämästä, niin että ne luultavasti ovat jonkin kieron lehmänkaupan tulos Armstrongilta, täsmälleen siltä mitä ne ovatkin: pula-ajan asusteilta, jotka on valmistettu vanhaa kääntämällä ja pesemällä ja prässämällä ja tiskin alta hankkimalla!

Kukaan ei kuitenkaan katsonut minua pitkään, päinvastoin. Ystävällinen myyjätär toivotti minut tervetulleeksi, kysyi miten voisi auttaa, esitteli tuoreimpia uutuuksia, eikä ollenkaan nyrpistänyt nenäänsä, vaikka erehdyin kysymään hintaa. Sillä missään tuotteissa ei ollut

sitä mainittuna. Näissä kaupoissa käyviä ihmisiä ei moinen sivuseikka kiinnosta. Oletettavasti he eivät edes maksa ostoksiaan kassalla, sillä rahani olivat ainoa asia, joka hiukan hämmensi myyjätärtä — hän kun kysyi, millä nimellä tilini on!

Minä käsitin, että näihin kauppoihin ei yksinkertaisesti *tule* muita kuin sellaisia ihmisiä, jotka pystyvät todella niissä ostoksia tekemään — viis siitä, mistä heidän takkinsa ja hattunsa ja hansikkaansa ovat peräisin!

Ja yhtäkkiä oli niin tavattoman ihastuttavaa olla jotakin muuta kuin minä itse. Muistat tietysti, Bobs, mitä silloin kauan sitten sepitin Sinulle ja vanhemillesi miljonääri-isästäni ja elokuvatähtiäidistäni? Nyt minusta tuntui, että nuo käyttökelpoiset hahmot olivat taas heränneet eloon. Kaikkien näiden puutteen vuosien jälkeen myymälöiden satumaailma tuntui täydelliseltä paratiisilta, josta en halunnut lähteä. Havaitsin kipeästi tarvitsevani norsunluisia kampaustarvikkeita, kashmirvillaista keeppiä, käsintehdyin kirjailuin koristeltua silkkistä aamuviittaa, ihoa ihmeellisellä tavalla heleyttävää päivävoidetta, krokotiilinnahkaista matkalaukkuja ja muuta sellaista pientä, mitä ilman nyt ei ihminen voi kerta kaikkiaan tulla toimeen!

Toivottavasti et ehtinyt paheksua minua tähän mennessä kovasti, Bobbyseni. Tietystikään minä en seonnut aivan *noin* pahasti! Mutta myönnettävä on, että kulutin enemmän Felixin rahoja kuin olin aikonut, enkä niin järkevästi kuin olisin tahtonut. Minun olisi varmasti kannattanut ostaa enemmän tusina paksuja puuvillaisia kerrastoja kuin puoli tusinaa haperoita satiinisia (mutta ne *pitsit*, Bobs!), ja tietysti oli puhdasta hulluutta haaskata johonkin niin turhaan kuin kynsienhoitovälineisiin, kun minulla on oikein hyvät saksat (mutta se soma pieni nahkakotelo, Bobs!)! Se ylellisyys, mahdollisuus unohtaa, että sotaa koskaan on ollutkaan, oli aivan kuin huume, joka sai minut tekemään typeriä asioita.

No, lopulta siis istuin kahvilassa kaikkine paketteineni. Todellinen hieno nainen olisi tietysti antanut lähettää ne suoraan hotelliin, mutta olin ollut niin lapsellisen ylpeä saadessani kantaa paketteja, joiden päällyspaperistakin jo näki niiden sisältävän kalliita ja ylellisiä tuotteita, etten hennonut luopua niistä.

Vasta tee ja (kuivahkot) skonssit saivat minut taas järkiini. Ja voi Bobby, hetken mietin tosissani, lähdenkö takaisin liikkeisiin — palauttaakseni kaiken! Mitä hirvittävää tuhlausta! Miten paljon lahjoja olisin noilla rahoilla voinut ostaa lähetettäväksi kotiin, miten paljon ihania leluja lapsille ja tarpeellisia asioita Bettylle ja Duncanille ja jotakin Sinua ilahduttavaa! Saati miten paljon hyvää niillä olisi saatu aikaan sairaalassa!

Mutta ei, olin käyttänyt rahoja *itseeni*, aivan kuin minulla ei jo olisi kaikkea, mitä tarvitsen, ja enemmänkin!

Tunsin itseni yhtäkkiä väsyneeksi ja surkeaksi, enkä tahtonut mitään muuta kuin palata hotelliin ja mennä kuumaan kylpyyn ja unohtaa, että olin koskaan käynyt yhdessäkään myymälässä. Viittasin tarjoilijaa pyytääkseni häntä soittamaan minulle vuokra-auton, mutta ennen kuin hän ehti edes pöytäni luo, ovi avautui ja sisään astui pitkä, tumma, hyvin komea mies.

Ja kuten aina, kun minä näen Felixin, olen sitten tietänyt häntä odottaa tai en, sydämeni villiintyi täysin, poskeni alkoivat hehkua, en voinut olla hymyilemättä ja ojentamatta käsiäni. Ja hän tuli pöytäni luo, sulki käteni omiinsa ja suuteli minua muista kahvilavieraista välittämättä.

Mitenkö hän oli löytänyt minut? Vaikka olin saanut kulumaan tunteja myymälöissä, en ollut sittenkään edennyt paria korttelia pidempää matkaa siitä paikasta, mihin Felix oli minut aamulla vuokra-autosta jättänyt. Kun hän oli palannut hotellille enkä ollut siellä, hän oli arvannut minun olevan vielä ”naisten puuhissa”, kuten hän kiusoitellen sanoi, ja muutamia liikkeitä kierrettyään nähnyt minut kahvilan ikkunan läpi.

Naisten puuhissa tosiaan! Felixin tilattua itselleen kahvia purin hänelle mieltäni – hyvin epäloogisesti taisin itse asiassa moittia *häntä*, sillä ellei hän olisi antanut minulle sellaista rahasummaa, olisin varmasti ollut hyvin järkevä ostoksissani, ja tämä eittämätön ajatusketju sai Felixin nyökyttelemään hyvin vakavana ja katuvaisena.

”*Gelibteh*, se, että sinä kadut ostoksiasi, kun et käyttänyt rahoja mieluummin muiden ilahduttamiseen, on hyvin kaunista ja muistuttaa minua taas siitä, miksi rakastuin sinuun”, hän sitten sanoi lempeästi. ”Mutta oletko tullut ajatelleeksi, että ehkä *minä* tahdoin antaa lahjoja *sinulle*? Olisin voinut itsekkin ostaa sinulle asioita, joita olettaisın sinun tarvitsevan, ja tuoda ne hotelliin, mutta kuvittelin, että sinusta olisi hupaisampi valita itse. Mitä kauheaa sinä oikein ostit, kun se aiheutti sinulle tuollaisen katumuksen?”

”Puoli tusinaa satiinikerrastoja ja kynsienhoitovälineet”, minä tunnustin.

Felix sai yskänkohtauksen.

”Alusvaatteitahan tarvitsee välttämättä”, hän sitten huomautti ylen määrin totisena. (Rouva Wallace saisi kohtauksen, jos tietäisi, miten kevyesti me puhumme ”asioista, joita hieno nainen ei herrojen kuullen mainitse”!) ”Ja hyvin hoidetut kynnet ovat aina kunniaksi.”

Vaikka vähän loukkaannuin siitä, ettei hän ottanut minua oikein tosissaan, hänen huvittuneisuutensa toisaalta pudotti minut maan pinnalle. Ehkä en sitten kuitenkaan tehnyt suurta rikosta, vaikka hemmottelin itseäni! Vakuutin silti, että mieluummin tästä lähtien käyttäisin päiväni muita, edullisempia nähtävyyksiä katsellessa – ne tuskin Lontoosta loppuisivat kesken ennen kuherruskuukauttamme.

Felix nauroi ja puisti päätään, mutta hyväksyi suunnitelmani.

”Tehdään sitten niin, että mennään yhdessä ostoksille jonakin päivänä”, hän ehdotti. ”Minun pitää viedä yhtä ja toista kotiin, ja sinä voit toimia makutuomarina.

Rauhoittaisiko se omaatuntoasi?”

”Minä tahdon ostaa jotakin vanhemmillesi ja sisarellesi”, sanoin lujasti. ”*Omalla* rahallani. Ja *sinä* saat olla makutuomarina!”

Vaikka en sitä ääneen sanonut, voit arvata, Bobby, että minua jännittää melko tavalla ajatella Felixin perheen tapaamista. Tarkoitin, että tähän asti olen aina ainakin jollakin tavalla tuntenut niiden poikien ja nuorten miesten perheet, joiden kanssa olen ollut enemmän tai vähemmän läheisissä tekemisissä. Mutta nyt olen kihloissa miehen kanssa, jonka perheestä en tiedä yhtään mitään!

Tietysti Felix on heistä paljon kertonut, ja hän on näyttänyt valokuvia, ja Betty jopa käänsi minulle sen kirjeen, jonka Felixin äiti kirjoitti hänelle. Mutta siltikin minua jännittää kovasti. Minusta tuntuu, että nuo sivistyneet, varakkaat ihmiset näkevät lävitseni, sen ohuen keskiluokkaisen kuoren läpi, jonka olen Bettyn ja Duncanin suojissa kasvattanut, ja heille paljastuu, mikä minä todella olen: paljasjalkainen rääsyläinen Claymuirin perukoilta.

Mutta olen huomannut, että paljon näitä asioita, joista en mitään puhu, Felix ymmärtää silti. Nytkin hän ojensi kätensä pöydän yli, tarttui käteeni ja sanoi:

”Ei sinun tarvitse lahjoilla heidän hyväksyntäänsä ostaa, *gelibteh*. Mutta jos itsesi tähden haluat niitä hankkia, minä kyllä autan.”

Sitten Felix ehdotti, että palaisimme hotellille, koska näytin kuulemma vähän väsyneeltä. Ja väsynyt olinkin! Autossa ajattelin, että todellakin ottaisin vain kuuman kylvyn ja koettaisin sitten saada nukutuksi.

Mutta kun tulimme perille, sain Sinun rakkaan kirjeesi, ja tässä minä istun siihen vastaamassa, kylpemättä ja ajattelemattakaan mitään nukkumaanmenoa! Ja voin vakuuttaa, Bobs, että tämä hotellin kirjepaperi on nyt ilahduttanut minua enemmän kuin ylellisinkään kylpysuola, sillä olen saanut purkaa mieltäni Sinulle.

Taidanpa kirjoittaa vielä Bettyllekin, nyt, kun voin tehdä

sen paremmalla mielellä. Häneltä tuli eilen kirje, ja päivällä kahvilassa minä jo surkeana ajattelin, etten voisi vastata siihen tänään. Yritän nimittäin aina kirjoittaa kotiin mahdollisimman hilpeästi, niin etteivät he vain huolestuisi mistään.

Minä toivon, Bobby kulta, että tämä kirje tavoittaa Sinut hyvällä ja toiveikkaalla mielellä, kuten minä tämän lähetän! Sano terveisiä tutuille (Neilillekin, jos näet sen viisaaksi) ja voi hyvin!

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 3/9

Lontoossa lokakuun 5. päivänä 1919

Parahin rouva MacIntyre,

teille lähettää lämpimän tervehdyksensä muuan rouva Blumenthal.

Voi Bobby, se on vihdoinkin tapahtunut! Niin kuin sinä tietysti olet jo Bettyltä kuullutkin.

Minä aloin jo olla epätoivoinen. Emmehän me joutuneet papereita näin jälkikäteen ajatellen mitenkään epänormaalin kauan odottamaan, mutta kun emme yhtään tienneet, missä vaiheessa mennään, ja päivät kuluivat...

Felix vakuutti minulle, että voisimme odottaa vaikka vuoden, eikä meillä olisi hätää, koska hän voisi järjestää lisää valuuttaa Berliinistä brittiläisten kumppanuusyhtiöiden kautta — mutta tottahan minä käsitän, ettei hän ollut sittenkään varautunut viipymään täällä kuukausitolkulla, häntä tarvittaisiin kotona!

Ja sitten, kuten suuret asiat aina, se tapahtui yhtäkkiä. Toissa aamuna aamiaisella ollessamme tarjoilija toi meille

kirjekuoren, joka oli tullut aamupostissa, ja me tiesimme heti, mitä siellä oli. Felix maltoi tuskin syödä loppuun, kun hän säntäsi tiehensä jonottamaan meille vihkiaikaa. Sillä jos rauhantulo jossakin näkyy, niin maistraatin vihkijonoissa!

Voi Bobby, miten pitkä se päivä oli! Minähän en voinut tietysti lähteä mihinkään, koska Felixin piti tarvittaessa saada minut välittömästi kiinni. Toisaalta en voinut tietää, saisiko hän ajan tälle päivälle vai kahden viikon päähän. Otin vihkipukuni esiin ja laitoin sen suoristumaan, ja pesin tukkani, koska puhdas tukka nyt on aina hyvä asia, oli sitten menossa naimisiin tai ei – mutta en voinut keskittyä mihinkään, sillä hypähdin jokaista käytävästä kuuluvaa askelta, jokaista hissin kirskahdusta.

Ja sitten en kuitenkaan kuullut askeleita, ennen kuin oveeni jyskytettiin, eikä se totisesti ollut tällä kerralla mikään huonepalvelu! Tempasin oven auki, ja Felix seisoi siinä hengästyneenä ja tukka pystyssä, eikä hän ole vielä koskaan näyttänyt niin komealta. Hän oli juossut yhtä kyytiä maistraatilta odottamatta vuokra-autoa, ja hän oli juossut portaat kolmanteen kerrokseen, koska ei ehtinyt odottaa hissiä.

”Peruutusaika neljältä!” hän huohotti. ”Minä otin sen, mutta ellemme ole paikalla neljännestantia ennen, se menee seuraavalle, eikä vapaita aikoja ole ennen ensi viikkoa!”

Kello oli kymmenen minuuttia yli kolme.

Bobby, minä muistan kyllä vielä hyvin, miten me valmistauduimme Sinun häihisi. Miten minä vietin edellisen yön luonasi, ja miten suuria ja tärkeitä asioita puhuimme, ja miten sain auttaa Sinua laittautumaan valmiiksi, ja miten kaunis ja levollinen Sinä olit, kun äitisi kampasi tukkaasi ja minä sain kiinnittää huntusi!

No, minun häihinlähtöni oli vähän muuta. Sain Felixille olevani valmis kymmenessä minuutissa ja läimäytin oven kiinni. Ja totisesti, kymmenen minuuttia myöhemmin me jo olimme alaovella, Felix frakissaan ja

minä rouva Wallacen niin suurella rakkaudella ja äänekkäällä marinalla ompelemassa puvussa, ja sujahdimme sisään meitä jo odottavan vuokra-auton takapenkille — sen Felix oli sentään pyytänyt tilaamaan valmiiksi.

Tästä voit arvata, etten minä ehtinyt juuri muuta kuin hypätä vaatteisiini, jotka onneksi olivat esillä, ja jollakin tavalla sitaista kiinni tukkani, joka onneksi oli puhdas. Meillä ei kummallakaan olisi ollut edes kukan kukkaa, ellei vastaanottovirkailija olisi ollut ajatusta nopeampi. Olimme jo autossa, kun hän juoksi sisältä mukanaan ruokasalin maljakoista siepattu kukkakimppu minulle ja toisesta kimpusta katkaistu ruusu Felixin napinläpeen.

En tiedä, mitä hän ajattelee Felixistä, mitä hän ajattelee minusta, mitä hän ajattelee siitä, että nain saksalaisen — mutta hän osoitti sellaista sydämellisyyttä ja inhimillisyyttä, että tulen muistamaan hänet aina, kun näen jossakin punaisia ruusuja!

Oli kuitenkin aivan vähiltä, ettei hän uhrannut hotellin kauniita kukkia turhanpäiten. Sillä Bobby, Lontoossa on iltapäivisin ruuhkaa! Ja tuntui, aivan kuin juuri sinä iltapäivänä olisi joka ainoa raitiotievaunu, hevuskärri, automobiili ollut liikenteessä. Kuljettaja tosin tunsu kaupungin kuin omat taskunsa ja löysi oikotien, mutta siellä olivat torikauppiaan käsikärret kaatuneet ajokaistalle, ja kulku oli aivan tukossa.

Felix katsoi kelloonsa, enkä minä tohtinut kysyä, paljonko se oli. Sen sijaan valmistauduin siihen, että kiireemme loppuisi tähän paikkaan ja saisimme kääntyä takaisin ja laittaa vihkivaattemme kaappiin ja odottaa ensi viikkoon, ellei sitten sekin aika ollut tässä välissä jo mennyt.

Silloin kuljettaja kääntyi ja avasi ikkunan ohjaamon ja matkustamon välillä.

”Herra”, hän sanoi, ”te olette nopeammin perillä jalkaisin. Tuota kujannetta alas, siellä tulee portaat, ne ylös ja oikealle. Ei, antaa olla, minä en ota maksua tästä.

Häälahja, herra.”

Felix ja minä katsoimme toisiimme, nyökkäsimme yhtä aikaa ja hyppäsimme ulos kadulle. Otimme toisiamme kädestä ja ryntäsimme alas kujannetta.

Voi Bobby, mikä näky me mahdoimme olla! Lontoolaiset ovat tietysti kaikkeen tottuneet, mutta täytyy sanoa, että nyt meitä käännyttiin katsomaan, kun vihkipukuisina juoksimme aivan kuin henkemme edestä ylös portaita ja kadulle. En uskaltanut ajatella, mitä kermanvärisestä puvustani ja Alice-tädin minulle jostakin kätköistään lahjoittamista satiiniavokkaista olisi jäljellä, sillä katu oli kurainen, enkä ajatellut oikein mitään muutakaan. Keskeytin vain juoksemaan.

Onneksi Felix aamullisen käyntinsä perusteella tiesi täsmälleen, minne olimme menossa, sillä emme olisi ehtineet lukea virastojen ovikylttejä. Hän piti lujasti kädestäni, ja oli ihmeellistä, miten minä jaksoin juosta, vaikka tämä laiska kaupunkilaiselämä tuntui jaloissani ja keuhkoissani. Tosin viimeiset portaat olivat viedä minulta hengen! En tohdi edes ajatella, miltä ne tuntuivat Felixistä – tiedäthän, ettei hänen pakkolaskussa vahingoittunut polvensa ole tullut koskaan entiselleen, kun hän ei ehtinyt antaa sen rauhassa parantua, ennen kuin karkasi sairaalasta, eikä se todellakaan tarvitsisi tällaista juoksemista kovilla kaduilla ja korkeissa portaikoissa.

Me ryntäsimme käytävään juuri, kun oikeudenpalvelija kuulutti nimeä, tai oikeammin ehdimme kuulla vain ”...thal”, ja Felix huusi ”täällä” ja meillä oli vaikeuksia pysähtyä vauhdistamme, niin että oikeudenpalvelija joutui hypähtämään vähän sivuun, ja eräs käytävässä toiveikkaana odottanut nuori pari katsoi meitä rumasti. He olivat selvästi tulleet koettamaan onneaan ja ehtineet jo toivoa, ettemme me saapuisikaan.

Sen neljännestantonin aikana, joka kului henkilöllisyystodistusten ja esteettömyystodistusten esittämisessä ja muussa tarvittavassa, ehdimme saada

hengityksemme hiukan tasaantumaan. Ystävällinen naissihtööri, joka toimi toisena todistajana pareilla, joilla ei ollut mukana seuruetta, jopa lainasi minulle peiliä, niin että sain järjestää pörröttyneen tukkani, ja hän toi myös paperia, jotta saimme puhdistaa kuratahtrat kengistämme.

Kun sitten astuimme henkikirjoittajan eteen, emme enää näyttäneet siltä, kuin olisimme syöksyneet vihille kirjaimellisesti suoraan kadulta. Edes kukkakimppuni ei ollut pahemmin kärsinyt!

Ja niin me tahdoimme. Voi Bobby, se oli juhlallinen ja pelottava hetki.

Kolme vuotta minä olen odottanut Felixiä, kolme vuotta minä olen tiennyt, että hän on se oikea. Mutta kolme vuotta olen myös pelännyt hänen puolestaan, kolme vuotta olen ollut vailla mitään tietoa hänestä.

Ja sittenkin tämä tuntui tulevan niin äkkiä!

Älä käsitä väärin, rakkain Bobby. Minä en epäroinyt, kun minulta kysyttiin, tahdonko rakastaa Felixiä myötä- ja vastoinikäymisissä. Mutta siltikin yhtäkkiä tajusin, miten paljon olin lupaamassa, miten paljon hän lupasi, mihin me sitouduimme tässä hullussa maailmassa, jossa en edes saanut vanhoa hänelle uskollisuutta Jumalan kasvojen edessä ja oman seurakuntani papin kysymykseen vastaten, vaan valtion virastossa ventovieraiden todistaessa.

Muistatko, Bobs, miten me nuorina tyttöinä suunnittelimme häitämme! Vihkiminen tapahtui aina puutarhassa — Sinulla teidän puutarhassanne ja minulla tietysti Koivurannassa — ja vieraita oli kymmenittäin ja oli kesä ja aurinkoista. Mutta kun Sinut vihittiin, oli sotatalvi, ja nyt minut vihittiin kaukana Lontoossa ilman yhtäkään läheistä ihmistä asiaa juhlistamassa!

Ja sittenkin. Kun tultiin siihen kohtaan, jossa Felixin piti antaa minulle sormus, ja hän etsi sen taskustaan ja liu'utti sormeeni — olin sovittanut sitä etukäteen, sillä se on hänen isoäitinsä sormus, jonka hän toi mukanaan Berliinistä, ”koska minä uskalsin arasti luottaa siihen, että sille saattaisi

tulla käyttöä, *gelibteh*” – ja meidät julistettiin aviopuolisoiksi...

Voi Bobby, mitä väliä sillä on, vaikka minua ei vihkinyt pastori Morrison Koivurannan puutarhassa! Sillähän vain on väliä, *kenen kanssa* menen naimisiin!

Ja sitten se oli ohi. Me olimme aviopari. Felix suuteli minua, ja henkikirjoittaja ja todistajat kätelivät ja onnittelivat meitä, ja saimme kaikki tarvittavat paperit, ja sitten yhtäkkiä me olimme jälleen käytävässä, ja seuraava pari meni sisään.

Felix otti taas auton, ja me ajoimme ensiksi poliisiasemalle laittamaan minun passin uusimiseni vireille. Olisi ollut turhaa ryhtyä puuhaan aiemmin, kun nyt saatan hakea passia ja aikanaan sen tultua tarvittavia maahanmuuttoasiakirjoja Saksan lähetystöstä suoraan uudella nimellä ja aviovaimon asemassa.

Myönnän, että ensimmäinen allekirjoitukseni sillä nimellä vaati hiukan keskittymistä (ja muutenkin tunsin oloni vähän oudoksi, sillä poliisiasemalla näkee harvemmin vihkipukuisia pariskuntia, ja muutamat konstaapelit näyttivät epäilevän, että meidät oli raahattu pidätettäviksi vähän liian hilpeistä häjäjuhlista). Valitin Felixille, että ”Ruth Blumenthal” näyttää kauhean juutalaiselta, ja hänestä kommenttini oli jostakin syystä tavattoman huvittava.

Seuraavaksi ajoimme lennätimeen. Sillä aikaa kun Felix tilasi kaukopuhelua Koivurantaan, minä sanelin sähkeen isälle Kanadaan. En voinut olla miettimättä, mitä hän ajattelee. Kirjoitin hänelle tilanteesta silloin, kun Felix tuli ja menimme kihloihin, lähinnä toteavasti, mitään kysymättä. Olen täysi-ikäinen, eikä isä ole muutenkaan liiaksi minun elämäni sekaantunut, silloinkaan, kun olisin sitä hartaasti toivonut ja tarvinnut. Ei hän tuohonkaan kirjeeseeni ole koskaan vastannut. Mutta silti ajattelin olevan asiallista ilmoittaa, että nyt olen naimisissa ja että muutan Saksaan heti, kun saan tarvittavat paperit.

Sitten kaukopuhelu tuli, ja sain puhua Bettyn kanssa sillä aikaa, kun Felix puolestaan saneli sähkeen Berliiniin. Se oli lyhytsanainen puhelu, aivan kuten silloin kauan sitten, kun minun piti lähteä *Titanicilla* isän luo ja sain soittaa vielä kerran kotiin Duncanin vanhempien luota Edinburghista. Kun on liikaa sanottavaa, ei saa sanotuksi mitään! Mutta uskon, että Betty ymmärsi minua sanoittakin, aivan kuten hän ymmärsi silloin kauan sitten. Tärkeintä oli, että hän oli langan toisessa päässä, että aivan kuin yhtäkkiä olisin sittenkin saanut häävieraani.

Lennättimestä lähdettyessä olin haikealla mielellä, enkä huomannut, mihin Felix seuraavaksi käski ajaa (se vuokra-autonkuljettaja taisi tehdä kyllä elämänsä tilin sinä iltana!). Niinpä hämmästyin, kun pysähdyimme valokuvaamon eteen.

”Eikö täälläpäin ole tapana ottaa vihkikuvia?” kysyi Felix hämmästyneenä. ”Saksassa se on yleinen käytäntö.”

Voi hyvä tavaton! Kaiken sen kirjaimellisen ja kuvaannollisen juoksentelun jälkeen me menimme todellakin valokuvattaviksi! Minä koetin taas järjestellä tukkaani, ja valokuvaaja koetti järjestellä kukkiani, jotka alkoivat näyttää jo melko kärsiviltä, ja hän oli hauska vanha ukko, joka sai meidät nauramaan, niin että uskon kuvasta tulevan oikein hyvän – saamme mallivedokset huomenna. Mutta täytyy sanoa, että siltikin minuun koski kipeästi tajuta, ettei hääkuvaani ottaisi Duncan, kuten olin aina kuvitellut.

Ilta oli jo laskeutunut, kun taas nousimme vuokra-autoon. Ja sitten Felix kysyi kuljettajalta, mitä hyvää ravintolaa tämä voisi suositella, ja hän vei meidät aivan tavattoman viehättävään paikkaan West Endissä. En tiedä, mitä kuljettaja ehti sanoa vahtimestarille, joka tuli avaamaan auton oven, mutta meistä pidettiin niin hyvää huolta kuin he todellakin olisivat tienneet odottaa vastaviehittyä avioparia juhlaillalliselle.

Mitäkö me söimme? En minä tiedä. Sillä kun me

vihdoinkin, kaiken jännityksen, kiiruhtamisen, asioiden hoitamisen jälkeen aloimme tajuta, mitä oli tapahtunut, emme nähneet tai kuulleet taas mitään muuta kuin toisemme. Pelkäänpä, että Felix maksoi aivan turhaan hyvästä illallisesta, sillä olisin yhtä tyytyväisenä lusikoinut sahajauhoa, kun vain sain olla siinä *hänen vaimonaan*, kun hän piti minua kädestä pöytäliinan suojassa, katsoi minua tavalla, joka sai minut vapisemaan onnesta.

Ajaessamme vihdoin takaisin hotelliin näytti koko kaupunki erilaiselta. Minusta tuntui siltä, kuin kaikki olisivat tienneet, että me vihdoinkin olimme mies ja vaimo, että kenelläkään ei enää koskaan olisi mitään oikeutta erottaa meitä, että ihmeitä tapahtuu ja mikään ei ole mahdotonta!

Ja totisesti, ihmeitä tapahtuu.

Kun tulimme hotelliin, Felix ensinnäkin pyysi huoneen avainta. *Yhden* huoneen. Sillä hän oli lennättimessä ollessamme minun huomaamattani soittanut hotelliin ja pyytänyt siirtämään tavarani hänen huoneeseensa. Ja kuin taikaiskusta todellakin minun koko omaisuuteni oli lennähtänyt vanhan huoneeni kaapeista ja laatikoista Felixin tavaroiden viereen!

Sitten vastaanottovirkailija sanoi, että meille oli kaksi sähkettä.

Toinen oli saksankielinen, ja se oli tietysti Berliinistä Felixin perheeltä. Siinä oli lämpimät onnittelet avioliittomme johdosta ja toivomus siitä, että tulisimme ”pian kotiin”.

Kotiin!

Oloni muuttui tavattoman lämpimäksi ja hyväksi. Ehkä se on vain saksalaista kohteliaisuutta, mutta siltikin, he tahtovat minutkin pian *kotiin*!

Entä toinen sähke? Voi Bobby, Sinä et usko tätä, koska minäkään en ollut uskoa! Se oli Kanadasta, isältä. Sähköttäminen on kallista, eikä isä ollut maksanut kuin neljästä sanasta, mutta voi, mitä sanoja ne olivat!

”Onnea, rakas lapseni. Isäsi.”

Kaiken tämän jälkeen minä olen hänen ”rakas lapsensa”! Vaikka valintani on täytynyt tulla hänelle järkytyksenä, sillä edes silloin, kun hän lomallaan kävi Koivurannassa, en tohtinut hiiskahtaa hänelle Felixistä — ei sillä, että olisi ollut mitään hiiskuttavaakaan, sillä enhän silloin tiennyt, onko Felix enää edes elossa. Vaikka olin mennyt naimisiin vihollismaan kansalaisen kanssa, vaikka aioin jättää isänmaani ja muuttaa Saksaan! Siltikin minä olin hänen ”rakas lapsensa”.

Myönnän itkeneeni vähän, ja vastaanottovirkailija, josta tuntuu tulleen aivan meidän sydänystävämme, hyvin hienotunteisesti kysyi, pyytäisikö hän toimittamaan huoneeseemme hiukan teetä ja keksejä, ja Felix sanoi, että se olisi varmaan hyvä ajatus. Hän tuntuu ajattelevan rouva Wallacen tapaan, että Britanniassa kaikki mielenkuohut tasaantuvat, kunhan vain on kyllicksi teetä ja keksejä!

Me ehdimme nyt kaikessa rauhassa odottaa hissiä, eikä hissipoika ollut huomaavinaan, kun suutelimme joka kerroksen kunniaksi. Huonepalvelu oli ollut nopea, ja tee ja keksivalikoima odotti jo huoneen pöydällä, kun Felix kantoi minut kynnyksen yli — se hupsu poika tahtoi todellakin tehdä niin! Mutta pahoin pelkään, että hyvä tee jäähtyi pilalle, kun vihdoinkin saimme olla kahden, eikä kukaan enää häirinnyt meitä.

Näinä parina päivänä me olemme todellakin heittäytyneet ”ulkomaanmatkailijoiksi”, kuten Felix sanoo. Olemme kiertäneet puistoissa ja museoissa, istuneet kahviloissa ja ostaneet katukojuista paahdettuja kastanjoita. Eilen olimme teatterissa ja kuulemma Felixillä on liput täksikin illaksi toiseen teatteriin, sillä hän tietää, miten suurta minulle on päästä näkemään hyvää näyttelijäntyötä.

Ja me olemme puhuneet. Luulin, että olimme puhuneet kaiken mahdollisen jo sen loppukesän päivän jälkeen, jolloin Felix ilmaantui Koivurantaan, mutta mitä vielä! Me puhumme puhumistamme, kerromme menneisyydestämme

ja haaveilemme tulevaisuudesta. Me jopa ”ostamme” taloja kadulla kävellessämme, mikä tarkoittaa sitä, että osoittelemme toisillemme tavallista kauniimpia ikkunoita tai erkkereitä tai porraskaiteita ja teemme päässämme listaa sitä, mitä kaikesta siitä pitäisi olla tulevassa yhteisessä kodissamme.

Felix on kauhean pahoillaan siitä, että sitten joskus Berliiniin päästessämme asetumme ensiksi hänen vanhempiansa luo, eikä hän voi viedä minua heti omaan kotiin. Hän koettaa selittää, että Berliinissä on nyt asuntopula, ja että hän ei ollut ”sentään aivan niin varma” minusta, että olisi ostanut itsekseen asunnon valmiiksi, kun haluaa ottaa huomioon minunkin toivomukseni. Minä puolestani olen koettanut saada hänet ymmärtämään, ettei siinä ole mitään pahoiteltavaa, että minä mielelläni tutustun rauhassa hänen perheeseensä, ja että heidän avullaan varmaan sopeudun paremmin vieraaseen maahan ja sen tapoihin.

Mutta Sinulle voin tietysti tunnustaa, Bobs, että tottahan minua vähän hermostuttaa. Tiedän, millaiset välit Bettyllä on anoppinsa kanssa, vaikka he eivät ole koskaan asuneet saman katon alla, ja vaikka Betty on maailman herttaisimman ja sydämellisimmän ihminen. Kuinka minä mahdan pärjätä, kun olen tällainen äkkiväärä, enkä puhu edes samaa kieltä anoppini kanssa! (Tai ehkä se onkin siunaus?)

Nyt lopetan, otin tämän kirjoittaakseni sinä aikana jolloin Felix oli poissa jonkin välttämättömän liikeasian takia, ja nyt kuulen hänen tulevan. On aika alkaa valmistautua teatteriin lähtöön.

Ole onnellinen minun puolestani, Bobby! Minä toivon niin hartaasti, että olisit sitä myös omasta puolestasi!

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 4/9

Lillessä lokakuun 21. päivänä 1919

Rakkain Bobby!

Anteeksi, että vasta nyt vastaan viimeisimpään kirjeeseesi! Mutta se tuli sinä aamuna, jolloin sain kaikki tarvitsemani asiakirjat, ja pakatessani laitoin kirjeesi passin ja kaikkien muiden paperien kanssa käsimatkatavaroihini — sillä se jos mikä oli tärkeä asiakirja! — voidakseni vastata siihen jossakin matkan varrella. Olen nimittäin jo näiden viikkojen aikana oppinut, että minun pitää aina välillä päästä ”puhumaan” kanssasi, erityisesti silloin, kun tulevaisuus vavisuttaa minua.

Nyt olemme siis matkalla.

Tulimme iltapäivällä Lilleen ja jatkamme aamujunalla itään, Saksaa kohti. Felix nukkuu jo ja niin minunkin pitäisi, mutta hiivin hiljaa vuoteesta ja sytytin pikkuisen pöytälamppun ja kirjoitan sen valossa varoen herättämästä häntä. Ymmärtänet siis mahdolliset mustetahrat ja kirjoitusvirheet! Jotenkin minusta vain tuntuu, että kirjeeni lähtee täältä luoksesi pohjoiseen turvallisemmin kuin Saksasta.

Laivamatka meni hyvin, vaikka pelkäsin Kanaalin syysmyrskyjä. En tiennyt etukäteen, tulenko helposti merikipeäksi, koska *Titanic* oli aika monta kertaa suurempi laiva kuin se, jolla nyt tulimme mantereelle. Oli siis helpottavaa havaita, että vaikka laiva hiukan keinahteli, pystyin syömään lounasta eikä minun tarvinnut turvautua hyttiin, jonka Felix meille varmuuden vuoksi varasi.

Muistatko, kun kirjoitin meidän vihkiäisiimme liittyen, että suuret ja odotetut asiat tulevat sittenkin aina äkkiä? Niin kävi tässä matkaanlähdössäkin. Yhtäkkiä vain kaikki paperit olivat kunnossa ja olin vapaa poistumaan maasta. Ja niin me poistuimme.

Vielä laivajunassa en sitä oikein käsittänyt, mutta kun astuin laiturilta maihinnoususillalle ja tajusin, että tämän jälkeen ei ole mitään tietoa siitä, koska seuraavan kerran kosketan Ison-Britannian maaperää – voi Bobby, yhden silmänräpäyksen minä mietin, kääntyisinkö takaisin, hyppäisinkö pohjoisen junaan, vaatisinko *Felixiä* jäämään *Skotlantiin*, jotta minun ei tarvitsisi lähteä!

Mutta se olisi ollut itsekästä, sillä eihän minulla ole tarjota hänelle siellä mitään, kun taas Saksassa meillä on kaikki mahdollisuudet, tulevaisuus.

En siis kääntynyt ja juossut takaisin, lähinnä kiitos tullimiesten käytöksen. Kun kuljimme laiturille vievän portin läpi ja virkailijat tarkastivat passimme ja käsimatkatavaramme, minä sain taas totisesti tuntea *katseita*.

Ojentaessani passini, jossa luki nimeni kohdalla ”Blumenthal (synt. Weilson)” ja syntymäpaikkani kohdalla ”Claymuir, Inverness-shire, Iso-Britannia”, ja matka-asiakirjani, joista näki, että määränpäätäni on Berliini, passivirkailija ei *sanonut* mitään. Mutta hän *katsoi*. Ja hän iski passiini leiman sellaisella voimalla, että on kumma, kun sivuun ei tullut leimasimen muotoista reikää, ja töykkäsi sen takaisin hiukan tylymmin kuin oli ottanut vastaan, ja vain murahti, kun kiitin.

Niin että lopulta oli vähemmän tuskallista astua pois Imperiumin maaperältä kuin olisi ollut suorittaa kujanjuoksu takaisin niiden *katseiden* ohi.

En puhunut tästä tietystikään mitään Felixille, sillä en halua pahoittaa hänen mieltään. Mutta jälleen hän tuntui tajuavan kaiken sanomattakin. Hän varasi meille laivan ruokasalista syrjäisen, rauhallisen pöydän, niin ettei minun tarvinnut seurustella vieraiden ihmisten kanssa, ja puheli kaikenlaista hauskaa ja arkista, niin että ajatukseni harhautuivat muualle, enkä huomannutkaan, ennen kuin olimme jo merellä.

Ja nyt olemme Ranskassa, ja olen jo saanut todeta, ettei

kouluranskallani tehdä täällä paljonkaan. En tohdi ajatellakaan, miltä tuntuu sitten Saksassa, jossa olen täydellisen kielitaidoton! Sen sijaan havahduin juuri siihen, että matka on nyt puolivälissä, jos se lasketaan Fort Williamista asti. Voi Bobby, miten oudolta tuntuu, että Sinä olet siellä ja minä täällä, ja kohta vielä kauempana!

Mutta koetan ajatella, että olen kokenut tämän ennenkin.

Kymmenen vuotta sitten Claymuirissa olin hyljätty, kaltoin kohdeltu pieni rääsyläinen, joka kaipasi niin kipeästi äitään (eikö ole kummallista, Bobs, että mitä kauemmas minä nyt etenen kodista, sitä lähemmäs tunnun pääsevän äitiä — olen ajatellut häntä paljon viime aikoina) ja joka toivoi niin hartaasti, että *joku* häntäkin tässä maailmassa rakastaisi!

Ja kun sitten ihme tapahtui, kun Betty ja Duncan yhtäkkiä ilmestyivät kylään ja sanoivat, että lähtisin heidän mukaansa ja että he pitäisivät minusta huolta, kunnes isä lähettäisi Kanadasta laivalipun, se tapahtui aivan yhtä äkillisesti ja oli aivan yhtä pelottavaa kuin nyt tämä.

Näin siitä huolimatta, että olin rakastanut Bettyä koko lapsensydämelläni siitä ihmeellisestä talvesta alkaen, jolloin hän oli opettajattareni ja aivan kuin teki minut näkyväksi, kun kukaan muu ei tahtonut minua hyväksyä.

Mutta voi, miten minä ujostelin Duncania, vaikka hän asettui puolustamaan minua MacVuricheja vastaan! Miten minä pelkäsin junaa, jota en ollut koskaan nähnyt, ja miten minä hämmennyin kaupungista ja Koivurannasta, jossa oli niin paljon huoneita kahdessa kerroksessa, ja miten minä pelästyin gramofonia, ja miten käsittämätöntä oli, että Betty vei minut kauppoihin ja osti kankaita ja sukkia, ja rouva Wallace ompeli minulle vaatteet — että joku näki vaivaa *minun* vuokseni!

Silloinkin minä jätin yhden maailman taakseni ja astuin toiseen. Silloinkin minun piti vain luottaa siihen, että maailmassa on myös sellaisia ihmisiä, jotka tahtovat

minulle hyvää, ja että Jumala on todella olemassa ja välittää meistä kaikista, kuten Betty oli koulussa opettanut, vaikka minä olin siihen asti ajatellut Hänen olevan aivan liian korkealla vaivautuakseen kiinnittämään huomiota pieneen Ruth Weilsoniin.

Nyt minun pitää vain luottaa siihen, että edelleen on ihmisiä, jotka tahtovat minulle hyvää, ja että Jumala on olemassa ja välittää minustakin. Sillä kun Hän on johdattanut minua tähän asti, miksi ei eteenpäinkin?

Kun äsken makasin pimeässä ja koetin saada unta, ajattelin sitä ihmeellistä kevättä, jolloin saksalainen lentokone putosi Fort Williamissa ja lentäjä tuotiin sairaalaan. Miten paljon minä olen näinä vuosina sitä kevättä ajatellut, jokaista hetkeä sen kuluessa! En varmaankaan tule koskaan niin vanhaksi, että unohtaisin, mitä tapahtui.

Olen vieläkin pahoillani siitä, että pimitin sen kaiken Sinulta, parhaalta ystävältäni. Näin järkytyksesi, kun tänä kesänä yritin tapahtumista pääpiirteissään Sinulle kertoa, ja vaikka kirjeessäsi sittemmin vakuutitkin ymmärtäväsi ratkaisuni, haluan nyt kertoa enemmän, jotta todella ymmärtäisit. Silloin vuosia sitten vaikenin, koska halusin suojella Sinua — ja itseäni ja häntä, myönnettäköön.

Kaikki pyörii päässäni kuin valokuvina tai filminpätkinä. Miten jännittävää oli ensimmäisen kerran päästä vangin huoneeseen, kun minut määrättiin sinne lattianpesusangon kanssa! Tuskin uskalsin vilkaista vuoteeseen päin, mutta jotenkin vain *tiesin*, että hän katseli minua. Aivan kuin minussa olisi ollut jotakin katselemista, tässä vähäpätöisessä ulkomuodossani, jota apusisaren puku ja juuriharja tuskin paransivat!

Ja hän kysyi nimeäni. Niin yksinkertaista! Sillä tavallahan sitä tuntemattomiin tutustutaan. Eikä minun pitänyt vastata. Osastonhoitajatar oli antanut meille kaikille ankarat ohjeet ja sanonut, etteivät apusisaret saaneet puhua vangin kanssa, ja että jos tämä puhuttelisi meitä, meidän

pitäisi hakea vartija.

Mutta minkä ihmeen tähden minä olisin hakenut käytävän puolelta isäsi tai kuka kodinturvajoukkojen miehistä siellä sattuihin olemaan, vain sen tähden, että saksalainen kysyi nimeäni, ystävällisesti ja hyvällä englannilla! Eihän siinä pitänyt olla mitään vaarallista. Minä vastasin, ja minkä minä voin sille, että hän jatkoi keskustelua, sillä ei hän edelleenkään kysellyt mitään vaarallista sotasalaisuuksista!

Olen jälkikäteen miettinyt, miten juuri minä sen jälkeen päädyin huoneeseen niin usein. Oliko se sattumaa? Meitä oli aina neljä apusisarta vuorossa, ja me nappasimme ruokatarjottimet vaunusta sitä mukaa kuin ehdimme juoksupöytäme ne potilaille, ja samoin haimme ne pois sitä mukaa kuin ehdimme. Lakananvaihdot ja muut tehtävät, joista ei selviä yksin, teimme pareittain, eikä silloinkaan kukaan hoitajattarista sekaantunut työjärjestykseen, kunhan vain yksikään vuode ei jäänyt välistä.

Miksi siis juuri minä olin se, joka kulki tarjottimen tai puhtaiden lakanoiden kanssa niin usein juuri yksityishuoneen ovesta? En muista siihen pyrkineeni – aluksi.

Mutta joka kerta hän puhutteli minua. Kysyi säästä, tai jotakin ruoasta, tai pyysi kipulääkettä, tai jonkin kirjan, sillä sanomalehdet oli kielletty häneltä. Jos tein huoneessa jotakin, mikä kesti pidempään (aloin pitää siitä lattiasta!), hän kertoi itsestään ja kodistaan, ja se oli oikeasti kauhean mielenkiintoista. Enhän minä ollut koskaan tavannut ketään saksalaista saati juutalaista, enkä tiennyt, millaista elämä Berliinissä on!

Ja kun hän kyseli minusta ja elämästäni, ei siinä edelleenkään ollut mitään, minkä olisi pitänyt huolestuttaa minua, vaan se oli sellaista tavallista rupattelua, mitä minä ehtiessäni harrastin kaikkien potilaiden kanssa heitä virkistääkseni. En minä nähnyt mitään syytä murjottaa

hänelle puhumattomana. Tietysti minä pidin varani, sillä ajattelin hänen nimenomaan koettavan puhua minua puolelleen, mutta kun keskustelunaiheet olivat täysin vaarattomia, lakkasin pian jännittämästä.

Minun kävi häntä sääliksi, kun hän makasi siinä useammasta kohdasta paketoituna, ja hänellä oli selvästi kipuja, ja hän oli vieraassa maassa, vaikka kuinkakin oli itse sinne pyrkinyt ja epäilemättä pahoissa aikeissa. (Ei, Bobby, minä en kysynyt häneltä silloin enkä ole kysynyt nyt, miksi hän oli tullut, minkä määräyksen oli saanut ja minne oli matkalla, kun moottori petti. Enkä aio kysyäkään. En tahdo tietää.)

Ja — no, Bobs, onhan minulla silmät päässä. Ei meillä kenelläkään sotavuosina niin paljon silmänruokaa kotirintamalla ollut, että jos mies onnistuu näyttämään Tuhannen ja yhden yön prinssiltä Fort Williamin kaupunginsairaalan pyjamassa, olisin sankarillisesti kyennyt olemaan katselematta häntä. Ehkä, jos sydämessäni olisi jo ollut joku — mutta ei ollut.

Pian oli.

Se kävi niin vähitellen, kuin salaa. Ensiksi puhuttiin säästä ja sairaalan toimista ja arkielämästä täällä ja Berliinissä, ja sitten alettiin puhua kaikenlaisesta muusta. Huomasin viivyttelväni huoneessa yhä pidempään, ja niinhän siinä kävi, että lopulta unohdin itseni. Meillä vain oli niin paljon puhuttavaa, ja sitten minä tulin istahtaneeksi vuoteen laidalle, enkä ollenkaan tajunnut ajan kulua, ennen kuin sisar Lister ammahti sisään kuin Paksun Bertan suusta ja suunnilleen yhtä tuhovoimaisenaakin.

No, kuten tiedät, minä jouduin sitten pesulaan. Kiitos sisar Listerille siitä, ettei hän julkisesti kertonut tekemisistäni, vaan otti mieluummin niskaansa työtoverieni nurjan suhtautumisen, kun minua ”syyttä” niin rangaistiin! Muistatko, miksi koetin hillitä Sinun ja Floran ja muiden ystäviemme moitteita sisar Listeriä kohtaan? Kyllä, siihen oli syy, että jouduin pois osastolta. Mutta rakas ystävä,

miten minä olisin voinut sanoa sen! Miten olisin edes osannut!

Sillä vasta pesulassa minä tajusin, mitä tuo mies oli alkanut minulle merkitä. Kun en enää päässytäkään edes kerran päivässä tapaamaan häntä ja vaihtamaan vaikka vain muutamaa sanaa, elämä tuntui synkeältä ja pimeältä. Ikävöin häntä, ikävöin niin, että tulin melkein kipeäksi. Hän oli ensimmäinen mies, ainoa mies, joka oli saanut minut tuntemaan niin, ja nyt en enää koskaan näkisi häntä! En koskaan enää saisi kuulla hänen ääntään, en tuntea hänen sametinmustien silmiensä katsetta, joka hämmensi minua niin oudosti.

En kestänyt sitä. En kerta kaikkiaan kestänyt! Siksi keksin juonen. Tunsin hyvin sairaalan aikataulun, tiesin, milloin huoneissa ei olisi hoitohenkilökuntaa. Ja tiesin, että kodinturvajoukkojen keski-ään ylittäneet herrat piipahtivat tämän tuosta kylpyhuoneessa. Odotin kulman takana — olin työasussani, eikä kukaan kiinnittänyt minuun huomiota eikä havahtunut ihmettelemään, miksen ollut lähtenyt kotiin, kun työvuoroni pesulassa oli päättynyt — ja sopivassa raossa pujahdin sisään.

Se oli vavisuttava hetki, Bobs. Hän makasi katselemassa ulos ikkunasta, mutta kuullessaan oven käyvän käänsi päätään ja katsoi minuun. Ja yhtäkkiä tajusin, ettei minulla ollut mitään pätevää tekosyytä olla siinä. En ollut tuomassa tai viemässä tarjotinta tai lakanoita tai siivousvälineitä tai mitään muutakaan. Seisoin vain ovella ja aloin punastua hitaasti, sillä tajusin hänen toki arvaavan, miksi olin tullut.

Silmänräpäyksen verran aioin kääntyä takaisin — mitä olin oikein ajatellut nöyryyttäessäni, tyrkyttäessäni itseäni näin, sillä hänhän nauraisi minulle, eihän hän *voisi* tehdä muuta, kun en ole vähääkään kaunis enkä viehättävä ja silti kuvittelin *hänen* näköisensä miehen kiintyvän minuun! — mutta kuulin oven takaa tohtorin ja sisar Kinnardin äänet.

En voinut poistua huoneesta, minun piti odottaa. Voisi siis sanoa, etten ehkä olisi nyt tässä, jollei Fergus-setä olisi

juuri silloin pysähtynyt oven taakse puhumaan jonkun potilaan veriarvoista ja olisin päässyt livahtamaan tieheni!

Sen sijaan astuin eteenpäin, vieläkään mitään sanomatta. Felix kohottautui, vaikka hänen vammansa aiheuttivat hänelle kipua.

Bobby, koko sinä aikana, jolloin olin käynyt siinä huoneessa luvallisesti ja asialla, me emme olleet puhuneet mitään tunteikasta. Vain kaikenlaista sellaista, mitä hyvät tuttavat puhuvat, mutta ei mitään herkempää, ei mitään, minkä perusteella kumpikaan olisi voinut edes aavistaa toisen tuntevan yhtään lämpimämmin.

Ja siltikin minä menin vaieten yhä lähemmäksi, ja hän, myöskään mitään sanomatta, ojensi toisen kätensä ja tarttui hellästi niskaani ja veti päätäni alaspäin, kunnes huulemme painuivat yhteen, kuin se olisi ollut maailman luonnollisin asia.

Eihän se sellainen ollut, Bobby! Niin kuin tiedät, vain Alistair oli siihen mennessä suudellut minua. Mutta se oli ollut pojan suudelma, ei miehen, kuten tämä. Se oli ollut ehkä jännittävää, mutta vähän kiusallista – tämä oli ihmeellistä, tämä vei voiman jaloistani, tämä hävitti kaikki ajatukseni, kaikki epäilykseni, kaikki pelkoni.

Kun hän laski minut, putosin istumaan vuoteen laidalle ja sain tuskin hengitetyksi.

Hän sanoi pelänneensä, että minut oli ajettu sairaalasta, kun olin jäänyt kiinni, enkä koskaan enää tulisi hänen luokseen. Kerroin pesulasta ja siitä, miten olin livahtanut sisään, ja hän naurahti ja sanoi minua pikku vakoojattareksi.

”Miksi sinä tulit?” hän sitten kysyi.

Miksikö! Mitä olisin voinut siihen sanoa sen jälkeen, kun olin antanut hänen suudella itseäni?

Totuuden.

”Minä en voinut elää ilman sinua”, sopersin.

”Minä olen vihollinen”, hän sanoi hiljaa. ”Minusta ei koidu sinulle mitään hyvää.”

”Sinusta ei voi koitua minulle mitään pahaa”, vastasin.

Katsoimme toisiamme. Sitten hän tarttui taas niskaani lempeällä otteellaan, jota hän vielä nykyäänkin käyttää tahtoessaan suudella minua, ja minä kiedoin käteni hänen ympärilleen niin varovasti kuin saatoin, etten satuttaisi häntä, ja me suutelimme toisiamme, aivan kuin olisimme nähneet siihen saakka nälkää.

Ja kun vihdoin koetin irrottautua vapisevana ja onnesta melkein tiedottomana, hän puristi minut rintaansa vasten murtuneista kylkiluistaan huolimatta ja kuiskasi korvaani saksaksi jotakin – en ymmärtänyt niitä kolmea sanaa, mutta sittenkin tajusin, mitä hän tarkoitti, miten olisin voinut olla tajuamatta!

Ja minä vastasin omalla kielelläni.

Seuraavina viikkoina minä elin vain niistä hetkistä, jotka onnistuin viettämään hänen luonaan. En surrut ankeaa työtä pesulassa, en murehtinut sotauutisia, en välittänyt mistään muusta kuin siitä, että sain tavata häntä. Tietysti pelkäsin jääväni kiinni, sillä riski oli suuri, ja lisäksi olin lipsauttanut jotakin Bettyn kuullen ja hän selvästi epäili.

Mutta samalla aivan kuin leijuin kaiken huolen ja murheen yläpuolella, suojassa ja turvassa, hänen rakkautensa varjelemana. Ja minun rakkauteni tuntui parantavan häntä paremmin kuin mikään hoito sairaalassa, sillä kuulin tohtorin sanovan ylihoitajattarelle, ettei ole koskaan nähnyt noin pahasti loukkaantuneen potilaan pääsevän jaloilleen niin nopeasti.

Tietysti minun olisi pitänyt käsittää, että mitä paremmin hän toipui, sitä lähemmäksi tulisi se hetki, jolloin hänet luovutettaisiin viranomaisille. Mutta sittenkin, kun kuulin rouva Lowryn puhuvan siitä Bettylle Ewanin ja Floran häissä...

Miten minä olisin voinut antaa sen tapahtua!

Tietysti tiesin, että hän aikoi yrittää pako. Se on sotilaan ensimmäinen velvollisuus vangiksi jouduttuaan, niinhän Duncankin oli meille kertonut. Mutta tiesin senkin,

ettei hän onnistuisi yksin. Hän tarvitsi vaihtovaatteita ja jonkun, joka auttaisi hänet matkaan.

Eikä ollut ketään muuta kuin minä. Eikä minulla ollut mitään muuta vaihtoehtoa.

Myöhemmin, paon paljastuttua, Betty syytti minua maanpetturiksi. Varmaan sellainen olenkin. En tiedä. Mutta onko pahempi olla uskollinen rakkaudelle kuin karttaan piirretylle valtakunnalle? Olisiko minun pitänyt hylätä hänet silloin, kun hän tarvitsi minua?

Kun olimme sinä yönä päässeet ulos sairaalasta ja kaupungista ja jätin hänelle hyvästejä metsikössä, josta kääntyy polku alas sillan yli nummelle — tiedäthän, siitä lähtee oikotie ylös järvelle ja pohjoiseen, sillä siihen suuntaan hänen piti päästä, niin hän sanoi, enkä minä kysynyt enempää — minä pelkäsin kuolevani. Siihen asti olin vain keskittynyt suunnitelmaani askel kerrallaan, mutta kun se oli nyt ohi, kun hän seiso siinä oudon näköisenä niissä Duncanin vaatteissa, jotka häntä varten olin Koivurannasta ottanut, nojaten Bettyn polkupyörään, tajusin, että eroaisimme.

Enkä voinut tietää, tapaisimmeko koskaan enää.

Hän vakuutti vakuuttamasta päästyään minulle, että tulisi takaisin, kun sota olisi ohi. Hän palaisi, hän noutaisi minut Berliiniin, me menisimme naimisiin ja hän auttaisi minua eteenpäin näyttelijänurallani. Hän pelkäsi, etten uskoisi häntä, että ajattelisin hänen vain puhuvan päätäni pyörälle, vetävän minua nenästä, mutta minä uskoin joka sanan. Tiesin, että hän tarkoitti totta.

Hän tulisi, jos — jos vain selviytyisi pakomatkastaan ja sitten sodasta!

Ja sinä kesäyönä, taivaanrannan alkaessa vaaleta, me suutelimme toisiamme vielä kerran, epätoivoisesti, kuin hukkuvat. Sitten katsoimme toisiamme yrittäen kumpikin painaa mieleemme toisen kasvopiirteet. Minä olisin tahtonut antaa hänelle kuvani, mutta hän kielsi, koska se toisi minulle vaikeuksia, jos hän jäisi kiinni. Hän olisi

tahtonut antaa minulle kaulastaan pienen kultaisen Daavidin tähden, mutta minä kielsin, koska taikauskaisesti ajattelin hänen tarvitsevan sen suojakseen.

Sitten hänen kätensä liukuivat ympäriltäni, hän tarttui pyöränsarviin, katsoi vielä kerran minuun. Ja minä pakotin itseni hymyilemään, näyttelijä kun olen, ja toivotin hänelle turvallista matkaa. Hänkin nyökkäsi ja hymyili, ja sitten hän nousi satulaan, polkaisi pyörän vauhtiin ja lasketti polkua alas sillalle, hiukan epävarmasti, sillä hänen voimansa olivat heikentyneet sairaalassa ollessa, eikä hänen toinen polvensa ollut vielä kunnossa.

Jäin puiden keskelle seisomaan. En tahtonut ajatella, minne hän oli menossa, missä täällä oli paikka, josta hän saattoi hakea apua ja turvaa, miten hän saattaisi yrittää meren yli takaisin mantereelle. En tahtonut ajatella, etten huomenna tapaisikaan häntä, kuten kuluneina viikkoina joka päivä, etten enää saisi kertoa hänelle asioita enkä kuunnella hänen ääntään enkä tuntea hänen suudelmiaan enkä olla hänelle *gelibteh*, millä nimellä hän oli minua kutsunut.

Seisoin siinä ja pakotin itseni olemaan ajattelematta yhtään mitään, tuntematta yhtään mitään. Sitten palasin takaisin tielle, istuuduin sitä reunustavalle kiviaidalle ja katselin, kun aurinko nousi. Maailma oli kaunis, niin kaunis! Ja minä sain kuitenkin rakastaa ja olla rakastettu, vaikka emme koskaan enää tapaisikaan!

Päätin, että tyytyisin siihen. En vaatisi muuta. Mutta uskoisin ja luottaisin, että jos Jumala antaisi hänen selviytyä kaikista ajan vaaroista, hän palaisi, hän tulisi hakemaan minua.

Jos olisin silloin tiennyt, että kolme vuotta ja neljä kuukautta myöhemmin istun ranskalaisessa hotellissa hänen vaimonaan, kuuntelen hämärässä hänen rauhallista hengitystään, odotan aamua ja junaa, joka vie meidät Berliiniin... Ehkä minun olisi ollut helpompi kestää tämä aika.

Sillä vaikka uskoin ja luotin, voimani olivat joskus aivan lopussa. Betty ja rouva Wallace, jotka tiesivät kaiken, mutta suojelivat minua ja vaikenivat tekemisistäni, koettivat taivuttaa minua suopeaksi Neilille. He antoivat ymmärtää, että olin typerä ja narrattava uskoessani saksalaisen puheisiin, että tämä oli kietonut minut pikkusormensa ympäri pelkästään paetakseen. Minä tiesin, ettei se ollut totta, mutta sittenkin – voi Bobby, miten monta kertaa olin vähällä uskoutua Sinulle!

On vielä eräs asia, jonka sain kuulla vasta nyt Felixiltä. Kerron sen Sinulle, koska luotan Sinuun, sillä tästä ei ole tarpeen puhua monestakaan syystä. Se, että Duncan pääsi pakenemaan jäätyään vangiksi silloin, kun kaikki luulivat hänen kaatuneen, on Felixin ansiota. He tapasivat saksalaisten linjojen takana, ja Felix tunnisti hänen nimensä minun kertomusteni perusteella, tajusi, kuka hän oli – ja vuorostaan järjesti hänet pakoon, maksoi velkansa.

Hän oli käskenyt Duncanin sanoa minulle terveisiä, mutta sitä tämä ei tehnyt. En voi moittia Duncania siitä, vaikka hiljaa itsekseni mietinkin, miten paljon helpompi minun olisi ollut kestää, jos olisin saanut kuulla, että Felix oli selviytynyt, että hän oli omiensa joukossa, että hän oli elossa, että hän muisti minut (aivan kuin olisin sitä epäillyt – mutta joskus, kun väsyin ja aamuyö oli pimeä ja uneton...). Käsitän kuitenkin, miksi Duncan vaikenä. Hänkin tarkoitti hyvää ja luuli tekevänsä oikein.

Halusin kirjoittaa Sinulle tästä kaikesta, Bobby, koska en tullut kotona kertoneeksi Sinulle yksityiskohtaisesti sitä, mitä tapahtui. Tai, paremminkin, en pystynyt kertomaan. Pelkäänpy pyyhkineeni silmiäni yöpaidanhihaani tätä kirjoittaessani, niin kauniin kipeitä nämä muistot ovat – sittenkin, vaikka nyt me saamme elää onnellisina yhdessä elämämme loppuun asti!

Sillä kaiken tämän kestätyäni minä kestäen kyllä tulevankin, ainakin koetan, oli se mitä tahansa! Tiedän, ettemme me aina voi olla näin lapsellisen onnellisia, että

vaikeuksia tulee, kun kahdesta näin erilaisesta kulttuurista tulevat ihmiset koettavat asettua yhteen, mutta minä tahdon ponnistaa kaikki voimani, kuten sotavuosina!

Sinä kysyit viime kirjeessäsi, puhummeko me Felixin kanssa pelkästään maallisista asioista, vaiko myös uskonnosta, ja eikö minua häiritse se, ettei hän ole kristitty. Kyllä, kyllä me puhumme, ja itse asiassa Felix kysyi minulta samaa asiaa. Hän taitaa pelätä, että ensihuman jälkeen ja varsinkin vieraassa maassa tämä asia nousee meidän väliimme.

”Minne sinä menet, sinne minäkin menen, ja sinun Jumalasi on minunkin Jumalani”, siteerasin.

Felix tietysti tunnisti sitaatin Ruutin kirjasta ja näytti sekä helpottuneelta että liikuttuneelta. Samalla hän vakuutti, ettei kukaan perheessä kiellä minua harjoittamasta kristinuskoa eikä vaadi minua osallistumaan juutalaiseen hartaudenharjoitukseen, ellen itse tahdo. Minä ilmoitin, että jos olisin vähänkään epäillyt hänen aikovan kieltää minua harjoittamasta omaa uskoani, hän olisi saanut vapaasti juosta itsekseen maistraattiin, mutta että hyvin mielelläni tutustuisin hänen uskoonsa.

(Älä hiisku tästä rouva Wallacen kuullen, Bobs, ettei hän ala murehtia minun kääntyvän juutalaisuuteen!)

Sitten kysyin, eikö *häntä* ja hänen perhettään häiritse, kun en minä ole kunnan juutalaistytö.

”Äitini äiti oli kristitty, joten se skandaali on suvussa jo käsitelty”, hän virnisti ja vakuutti, ettei seka-avioliitto ole Saksassa mitään outoa.

Mutta tietystikään tämä ei ole asia, joka on sivuutettavissa näin kevyesti. Me keskustelemme tästä varmasti vielä monta kertaa, jos emme itsemme, niin mahdollisten lastemme kohdalla. *Minä* haluan tietysti, että heidät kastetaan, mutta entä jos Felix ei tahdo?

Älä pelästy, Bobby. En minä tällaisia asioita päivät pääksytysten mieti. Kunhan nyt yön pimeydessä ajatukseni vaeltelevat levottomasti ja näköjään välillä kääntäen

hopeavuorauksen sijasta pilven harmaan päällisen esiin.

”Puhutaan” siis jostakin hauskemmassa, kuten Sinusta! Voi Bobs, kunpa olisin kyllin lähellä voidakseni oikein kunnolla kiusoitella Sinua. Olen tainnut virnistellä itsekseni aika tavalla lukiessani viimeisimpiä kirjeitäsi.

Oi, kuinka viattomasti Sinä kirjoitat siitä, miten Neil saattaa Sinut kirkosta tai pysähtyy puhelemaan kanssasi kaupungilla! Emme me ole enää lapsia, Bobs. Nappaa hänestä kiinni heti kun voit! Minä luulen, että te sovitte oikein hyvin yhteen. Ja mitäkö minulla on asiaan sanomista? Bobs, tyhmeliini, ellet nyt ole huomannut, niin minä olen naimisissa. Minä en sano yhtään mitään, paitsi onneksi olkoon!

No, mutta vakavasti: tee Neil onnelliseksi ja anna hänen tehdä Sinut onnelliseksi. Ehkä sen kaiken piti mennä näin? Eihän Will voisi tahtoa, että olisit loppuelämäsi yksin, Sinä, joka on kuin luotu vaimoksi ja äidiksi!

Ja mitä tulee suunnitelmaasi, josta kirjoitit, innostuin siitä valtavasti. Ajatella, että kun minä seuraavan kerran tulen käymään kotona — sillä kai minä sentään vielä joskus tulen vierailulle — voin tavata Sinua omassa ihastuttavassa kahvilassasi! Mikä loistava ajatus. Nyt kun on rauha, ihmiset tahtovat nauttia elämästä ja hemmotella itseään, ja monelle hotelli on siihen tarkoitukseen liian kallis. Mutta kun Sinä laitat pystyyn kahvilan ja sisustat sen niin herttaisesti kuin vain osaat ja tarjoilet siellä ihastuttavia leivonnaisia, asiakkaiden täytyy suorastaan vyöryä sisään!

Voi Bobby, nyt minä alan taas ikävöidä, kun ajattelen, miten voisimme puhua tästä kaikesta kasvotusten, tehdä suunnitelmia ja kehittää ajatustasi yhdessä eteenpäin. Mutta onneksi ovat edes nämä kirjeet, ja — no, kysypä Neililtä neuvoa, hän osaa varmasti auttaa! (Voisinpa nähdä ilmeesi nyt! Lyön vetoa, että punastut.)

Mutta nyt kello on paljon, ja minun on oikeasti käytävä levolle, sain sitten unta tai en. Toivottavasti Sinä nukut hyvin, kultaseni. Muista minua iltarukouksessani ja toivota

meille turvallista matkaa.

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 5/9

Berliinissä marraskuun 5. päivänä 1919

Bobby kulta!

Kiitos kirjeestäsi, joka löysi tänään perille luokseni läpi kaikkien mutkien, joita sekä posti että ihmiset kokevat tähän kaupunkiin tai täältä pois pyrkiessään! Et voi arvata — tai ehkä voitkin — miten tuttu käsialasi ja englanniksi kirjoitettu kirje minua ilahduttivat. En ole vielä saanut tänne muita kirjeitä, ja odotan kipeästi viestejä kotoa.

Tai ei tietysti kotoa. Skotlannista. *Tämähän* on nyt minun kotini.

Matka sujui turvallisesti ja kohtuullisen mukavasti kaikista pysähdyksistä ja tarkastuksista huolimatta. Aloin turtua *katseille*, jotka eivät totisesti saksalaisten puolelta ole yhtään sen hienotunteisempia kuin kotimaassakaan, päinvastoin ehkä vielä vihamielisempiä. Kuten aavistinkin, ei ole helppoa tulla voittajakansan edustajana hävinneeseen maahan!

Jännitin siis aika tavalla kaikista Felixin vakuutuksista huolimatta sitä, miten hänen perheensä ottaisi minut vastaan. Olenhan kaikkea sitä, mitä he eivät ole, aina vaatimatonta syntyperääni myöten!

Kun juna alkoi lähestyä Berliiniä, ja sade piiskasi vaunun ikkunoita, ja oli pimeää ja myöhä ja minua väsytti, olisin katunut katkerasti lähtöäni — ellei Felix olisi pitänyt kättäni omassa lämpimässä kädessään. Sillä mitä minä voisin katua, kun saan olla Felixin kanssa!

Kun sitten astuimme sisään Blumenthalien asuntoon, totisesti tunsin itseni siksi pieneksi Ruth Weilsoniksi, jonka Betty talutti kauan sitten kesäisenä iltapäivänä rouva Wallacen eteen virttyneessä leningissä ja kauheissa kenkärajoissa. Mutta aivan kuten rouva Wallace otti silloin minut siipiensä suojaan omalla karulla tavallaan, sain nytkin kokea olevani tervetullut, todella tervetullut.

Lea-täti, Felixin äiti, syleili tietysti ensiksi poikaansa, joka oli ollut kesästä asti poissa. Mutta sitten hän kääntyi minuun päin, tarttui käsiini, katsoi minua päästä varpaisiin – mutta ystävällisesti, ei arvostellen, vaan aivan kuin tahtoen oppia tuntemaan minut – ja sanoi jotakin, josta en ymmärtänyt sanaakaan. Sitten hän suuteli minua molemmille poskille, ja Felix tulkki, että hänen äitinsä toivotti minut tervetulleeksi perheeseen.

Sitten käsiini tarttui ja poskiani suuteli Otto-setä, Felixin isä, ja sanoi jotakin, josta en edelleen ymmärtänyt sanaakaan. Ja taas Felix tulkki, että minut toivotettiin tervetulleeksi perheeseen.

Onneksi sentään Esther, Felixin sisar, osaa hiukan englantia. Ei paljon, sillä hän oli neljäntoista, kun sota alkoi, ja ymmärrettävistä syistä hänen kieliopintonsa päättyivät siihen, kun brittiläinen kotiopettaja poistui maasta. Nyt hän on yhdeksäntoista ja unohtanut suunnilleen kaiken, mitä on joskus osannut, mutta minä olen kiitollinen niistä vähäisistä fraaseistakin, joita Felixin ei tarvitse tulkata.

Ehkä tämä kaikki on edelleen vain kohteliaisuutta, ehkä se on vain pintaa, mutta mitä minä välitän, kunhan se vain vaikuttaa aidolta! Ja jotenkin minusta tuntuu, että tervetuloitotukset *olivat* aitoja. Että täällä minua ei *katsottu*, vaan otettiin vastaan avosylin sen tähden, että olen Felixin vaimo. Blumenthalit tuntuvat vähät välittävän kansallisuudestani tai uskonnostani niin kauan kuin Felix on kanssani onnellinen.

Ensimmäisestä illasta en muista paljon. Ruokapöytä oli

katettu, ja istuin mukavalle tuolille, ja ympärilläni sorisi tuo vieras saksan kieli, kun kaikki kyselivät Felixiltä kuulumisia, ja minä istuin hiljaa paikallani ja koetin syödä.

Mutta sitten havahtuin huudahteluun ja Estherin heleään nauruun ja siihen, että Felix piteli minua tuolilla, sillä totisesti, olin nukahtanut istualleni ja melkein pudonnut lattialle! Ja Lea-täti sanoi jotakin, ja Felix selitti äitinsä olevan pahoillaan, kun he eivät olleet ymmärtäneet, miten väsynyt olin, ja että huoneemme olivat valmiina.

Nyt olen sitten koettanut vähitellen opetella uuden kotimaani ja uuden perheeni tavoille. Tiedän, että keittäjäntären nimi on Hulda ja sisäkön Ulrike, ja että kummankaan kanssa ei totisesti olla niin läheisissä väleissä kuin Koivurannassa rouva Wallacen kanssa. Sillä jos tämä tietää arvonsa, sen totisesti tietävät myös Hulda ja Ulrike, jotka osoittavat sen tarvittaessa muillekin, kuten ulkomaalaisille miniöille, jotka heittäytyvät liian tuttavallisiksi (olisin halunnut olla avuksi ja viedä lautaspinon keittiöön).

Tiedän, että tässä perheessä noudatetaan vanhoja hyviä sivistyneen saksalaisperheen tapoja, vaikka kultareunaisille posliinilautasille nostetaan tarjoiluvadeista päivä toisensa perästä lähinnä hapankaalta ja perunaa, ja vaikka Huldan koko aika menisi ruokaa etsiessä ja jonottaessa, ellei hän olisi antanut sitä tehtävää veljentyttärelleen, joka juoksee kaupasta ja jonosta toiseen hänen puolestaan ja saa siitä hyvästä lämpimän aterian kerran päivässä keittiössä.

Tiedän, että Otto-setä on yksi saksalaisen elokuvataiteen uranuurtajista, ja että sodan aikana Blumenthal-yhtiö teki aktiivista ”tiedotusta”, kuten propagandaa täälläkin kutsuttiin, tuottamalla useita, ilmeisesti varsin tehokkaita ja suosittuja alkukuvia Saksan keisarikunnan sotilaallisesta menestyksestä ja valtakunnan tulevista loiston vuosista elokuvateattereihin, ja että kaikessa hiljaisuudessa Otto-setä on edelleen hyvin uskollinen keisarilliselle suvulle.

Tiedän, että Lea-täti kuuluu moniin yläluokan naisten

järjestöihin, jotka puuhaavat keittotarjoilua varattomille ja sotainvalideille ja muuta hyväntekeväisyyttä tässä maassa, joka koettaa vasta vähitellen nousta kontalleen sodan jälkeen — seisomisesta ei voi vielä puhua. Inflaatio on heittänyt kaikki hinnat pilviin, ja vaikka tässä paremman väen monikerrroksisessa talossa vettä tulee useimmiten, lämmitys ei läheskään aina toimi. Ei se kuitenkaan ole sen kummallisempaa kuin kotona sota-aikaan, ja olen jo tottunut hyytäviin suihkuihin ja jääkylmiin pattereihin.

Tiedän, että Esther on tyypillinen yhdeksäntoistavuotias, joka haaveilee sulhasista ja uusista puvuista ja kaikesta siitä turhanaikaisesta ja ihanasta, minkä menetti, kun on tyttövuotensa elänyt sota-aikaa. Voi, miten minä ymmärrän häntä, ja miten toivon, että hän saa vielä nauttia nuoruudestaan!

Tiedän, että tämä asunto on tänä asuntopulan aikana kohtuuttoman suuri vain meitä viittä varten, ja että tänne olisi epäilemättä sijoitettu alivuokralaisia, ellei Blumenthalin nimi olisi tullut niin arvostetuksi sekä filmiyhtiön sota-ajan toiminnan että Felixin lentäjänuran vuoksi. (En ole oikein tajunnutkaan, miten menestynyt hän on ollut lentäjänä, ennen kuin löysin vahingossa rasiällisen hänen kunniamerkkejään, kun etsin kirjoituspöydän laatikoista kynänteriä. Harmikseni hän kieltäytyi kertomasta tarkemmin niiden alkuperästä — tunnistin rasiasta rautaristin, mutta Felix tuntuu suhtautuvan siihenkin yhtä vastahakoisesti kuin Duncan Viktorian ristiinsä! Miehet ovat joskus omituisia.)

Joka tapauksessa siis asunnossa riittää tilaa yllin kyllin, niin että minua melkein nolottaa. Felixin kanssa olemme jopa saaneet kaksi huonetta aivan omaan käyttöömmee! Nukumme hänen makuuhuoneessaan, ja viereiseen arkihuoneeseen on tuotu kirjakaappi minun tavaroilleni ja tauluja otettu seiniltä, jotta minä voin ripustaa tilalle mukanani tuomiani kuvia, ja Lea-täti oli pyytänyt Felixiä kysymään, haluaisinko tähän ”oleskeluhuoneeseemme”

toisenlaiset lepotuolit tai uuden maton tai jotakin sellaista. En tietenkään halua! Tämäkin on jo aivan liikaa.

Se on toki Lea-tädiltä kauniisti ajateltu. Minun ei tarvitse olla päivisin yksin, ellen tahdo, mutta voin vetäytyä omaan rauhaani, jos tahdon. Ja kun Felix tulee iltaisin kotiin, hän voi vaihtaa kuulumisia vanhempiensa ja sisarensa kanssa, mutta myös viettää iltaa kahden kanssani. Ja ruoka on aina pöydässä ja huoneet siistit ja pyykkit puhtaat, ilman että minun tarvitsisi opetella silmänräpäyksessä, miten kaikki se Saksassa tapahtuu.

Salaa epäilenkin, että tämä on myös juoni: meille koetetaan järjestää kaikki mahdollisimman mukavaksi, jotta emme hätäilisi oman asunnon etsimisessä. Minusta on suloista ja vähän huvittavaakin nähdä, miten Felixiä hänen perheessään palvotaan, ja miten tietämätön hän itse tuntuu siitä olevan. Kuka tahansa muu olisi jo hemmoteltu pilalle sellaisella huomiolla!

Tällaista kaikkea sitä tulee kummasti tietämään, vaikka ei ymmärrä, mitä ympärillä puhutaan. Felix tietenkin kääntää minkä ehtii, mutta hän on ollut poissa pitkiä päiviä, sillä Blumenthal-yhtiöiden uutta elokuvaa, ensimmäistä oikeaa koko illan elokuvaa sitten aselevon koetetaan saada alkuun — on pula filmistä ja valoista ja mistä ikinä sitten onkin, sillä ainahan on pula kaikesta. Felix sai hankittua joitakin käytettyjä lamppeja ja muuta tavaraa Englannista, mutta ne juutuivat tulliin, ja Otto-setä käy siellä riitelemässä päivittäin, vaikka muuten hän koettaakin jättää yhä enemmän vastuuta yhtiön asioista Felixille.

Niin että kotona olemme päiväsaikaan lähinnä vain Lea-täti ja minä sekä Esther, milloin hän ei ole jossakin ystävättäriensä kanssa, ja sitä hän on usein nyt, kun vihdoinkin saa olla nuori. (Minä epäilen vahvasti, että kaikki ne, joiden seurassa hän on, eivät ole *ystävättäriä*, ellei saksattarilla ole aivan tavaton parrankasvu, jos ymmärrät mitä tarkoitan, Bobby! Mutta olen päättänyt ansaita kälyni luottamuksen, enkä onneksi osaisikaan kieliä

ymmärrettävästi Lea-tädille ja Otto-sedälle eräästä viiksekkäästä nuorukaisesta, jonka näin odottavan Estheriä kadunkulmassa, kun katselin ulos makuuhuoneen ikkunasta.)

Olen itse noudattanut Felixin ohjetta, enkä ole vielä liikkunut kovin paljon asunnon ulkopuolella. Ei sillä, että olisin halunnutkaan. Berliini on valtava kaupunki, joka ei ole tosiaankaan vielä rauhoittunut sodan ja vallankumouksen ja kaiken levottomuuden jäljiltä, ja köyhyys ja kurjuus on paikoin melkein käsinkosketeltavaa.

Pari kertaa olen lähtenyt Lea-tädin tai Estherin seurassa ostoksille, mutta vaikka he pitävät minusta hyvää huolta, tunnen oloni avuttomaksi ja pelästyneeksi maailmassa, jossa kukaan ei ymmärrä minua enkä minä ymmärrä ketään. Ja tietysti minun on pitänyt käydä Felixin kanssa poliisiasemalla lupa-asioideni vuoksi, mutta se on vain kiusallista ja nöyryyttävää.

Silti jo haaveilen siitä ajasta, jolloin tämä olisi todella kotikaupunkini, jossa osaisiin kulkea pelkäämättä eksymistä. Sillä tämä kaupunki on nykytilanteesta huolimatta kaunis, niin sanoinkuvaamattoman kaunis komeine taloineen ja leveine katuineen ja puistoineen! Edinburgh mahtuisi varmaankin muutamaan kortteliin täällä, eikä edes Lontoossa, tai siinä vähässä, mitä siitä tulin muutaman viikon aikana näkemään, ollut sellaista ihmeellistä lumoa kuin tässä vanhassa sivistyskaupungissa.

Mutta toistaiseksi minun Berliinini rajoittuu vielä kotitaloon, sen sisäpihaan ja muutamiin lähikatuihin. Koetan vakuuttaa itselleni, että tilanne muuttuu vähitellen, mutta myönnettävä on, että välillä tämä tuntuu raskaalta.

Niin kuin tiedät, minä olen haaveillut näyttelijättären urasta siitä hetkestä pitäen, jolloin Claymuirin koulussa sain ensimmäiset kokemukseni esiintymisestä. Mutta kun joutuu näyttelemään päivät pitkät — sillä näyttelemistähän se on, kun koetamme Lea-tädin kanssa ymmärtää toisiamme lähinnä elekielellä — se alkaa käydä voimille.

Lea-täti ja Otto-setä eivät kumpikaan puhu englantia, vaikka taloudessa oli niin kauan englantilainen kotiopettaja, ja kuten sanottu, Estherin kielitaito on myös hyvin vajavainen.

Ensimmäisinä iltoina Felixin tullessa kotiin taisin roikkua hänessä kuin pikkulapsi. Tahdoin *puhua* jonkun kanssa, tahdoin *ymmärtää* jonkun puhetta, koska minusta tuntui, kuin olisin joutunut eristetyksi koko maailmasta. Ja Felix koetti kestää pälpätykseni ja vaatimukseni, vaikka hän oli väsynyt ja olisi tietysti tahtonut vaihtaa edes kaksi sanaa perheensäkin kanssa ja vähän rauhoittua työpäivän jälkeen, ennen kuin raahasin hänet meidän oleskeluhuoneeseemme ja kieltäydyin päästämästä häntä enää pois, jotta hän ei puhuisi kenenkään muun kanssa kuin minun.

Onneksi pian järkiinnyin. Olen itse osani valinnut, olen tiennyt, mihin tulen, vaikkakaan en tietysti täysin käsittänyt, millaista elämä vieraassa maassa on. (Kuvittelin kai lähinnä kaiken täällä olevan vähän kuin olisin muuttanut Englantiin, jossa sinällään jo olisi kylliksi eksotiikkaa.) Olen aikuinen ihminen, eikä kenenkään muun velvollisuus ole järjestää minun elämäni. Se on aivan omalla vastuullani.

Minä saan kuitenkin elää tavattoman turvatussa ja ylellisessä kuplassa, kaikesta hapankaalista ja boilerin jatkuvasta rikkoontumisesta huolimatta, sillä inflaatiota tai ei, on Blumenthaleilla niin vakaat olot sukupolvien ajalta, että meillä on toisinaan vain ”hieman kiusallista”, kuten Lea-täti kuulemma sanoo. Enkä minä välitä vähääkään ruoan yksipuolisuudesta tai kylmistä huoneista, sillä monilla tässä kaupungissa tilanne on paljon pahempi.

Se on vain materiaa. Sillä ei ole mitään merkitystä, niin kauan kuin syön hapankaalini ja perunani samassa pöydässä Felixin kanssa ja käperryn hänen kainaloonsa iltaisin, kun lämpöpatterit vain paukahtelevat kuin henkeään haukkoen ja huone viilenee.

Mutta myönnettävähän on, että kaikkeen siihen, mikä

minua täällä on odottanut, en sittenkään ollut valmistautunut. Yksi suuri järkytys on ollut tämä täydellisen tarpeettomuuden tunne. Sillä kaikkien näiden vuosien jälkeen, jolloin olen saanut tuntea itseni niin välttämättömäksi sairaalassa ja Koivurannassa ja isänmaassani, on hirvittävää olla täysin hyödytön. Hulda katsoi minua kuin mielenvikaista, kun koetin hiipiä keittiöön ollakseni avuksi jossakin, missä tahansa. Ja Leatäti oli hyvin hienotunteisesti pyytänyt Felixiä sanomaan minulle, että tässä taloudessa palvelusväki hoitaa *sellaiset tehtävät*, kun pesin vähän pikkupyykkiä aikani kuluksi.

Felix toki huomauttaisi tähän, että *hän* tarvitsee minua, mutta eihän tässä ole kyse sellaisesta, niin kuin hän tietysti ymmärtää. Niinpä hän on luvannut, että järjestää minulle roolin seuraavaan yhtiön filmiin, sillä tämän nyt kuvattavan roolitus oli sovittu jo kesällä ennen hänen lähtöään. Tuntuu aivan uskomattomalta, että todellakin saisin kokeilla näyttelemistä elokuvassa!

Olemme jo piipahtaneet elokuvastudioilla, mutta vain lyhyesti, sillä Felixillä on todella ollut kiire. Olen kuitenkin nähnyt suuret hallit, joihin lavastetaan mikä milloinkin tarpeen on, ja suuren puvustamon ja varastot ja toimistot. Olen saanut jopa seurata vähän aikaa kuvauksiakin, jotka valoineen ja kameroineen ja klaffipoikineen ja ohjaajan käskyineen saivat minut aivan pyörälle päästäni. Tähän asti olen näytellyt vain näyttämöllä, yhteen suuntaan, elävälle yleisölle. Mahdanko koskaan oppia näyttelemään kameroiden kylmille silmille, jotka kuvaavat minua milloin miltäkin taholta!

Mutta minä haluan oppia, minun *täytyy* oppia, sillä onhan tämä mahdollisuus sellainen, josta en kotona tohtinut edes haaveilla! Sitä ihmettä jaksan siis odottaa, mutta sittenkin kärsin siitä, etten voi tehdä mitään hyödyllistä työtä, kun en osaa kieltä.

Sen tähden olenkin päättänyt, että käytän tämän ajan opiskeluun.

Ensiksikin opiskelen ihmistyyppejä. Jos minä kerran aion näytellä jatkossakin — ja jos oikeasti aion tehdä sen ehkäpä vielä valkokankaalla ilman, että Blumenthal-yhtiössä kuiskaillaan nuoren johtajan hankkineen vaimonsa rooliin, vaikkei tällä ole lahjoja enempää kuin puuhevosella — minun on opittava ihmisistä. Ja milloin oppisin heistä paremmin kuin nyt, kun sanat eivät häiritse!

Minä katselen Lea-tätiä ja Otto-setää ja Estheriä ja Ulrikea (ja Huldaakin, vaikka häntä harvoin näkee keittiön ulkopuolella, enkä ole enää tohtinut tunkeutua hänen valtakuntaansa ilman hyvin pätevää asiaa). Seuraan heidän keskusteluitaan ja tekemisiään ja koetan saada sanoja ymmärtämättä selville, mistä puhutaan, millä mielellä kukin on ja minkä tähden.

Suosittelen, Bobby, kokeile sitä itsekin joskus! Se avaa silmiä yllättävästi, kun näkee, miten pienillä eleillä ihmisen mielialan voi paljastaa! Tiedän täsmälleen, miten Esther nykäisee niskaansa, kun hänen äitinsä nuhtelee häntä liiallisesta ulkona juoksemisesta, ja miten Lea-täti huokaa, kun Otto-setä ripottelee tupakantuhkaa matoille, ja miten Ulrike takanapäin pyörittelee silmiään saatuaan käskyjä, jotka hänen mielestään selvästikin todistavat niiden antajan järjettömyydestä, sillä hän on aika jääräpäinen ja mielestään tietää kaiken paremmin kuin isäntäväkensä.

Jos minusta joskus tulee tähti, Bobby — mitä nyt en tietysti tosissani usko, mutta haaveillahan aina saa — se on totisesti näiden päivien ansiota!

Mutta en minä tietystikään aio täällä olla kielitaidottomana yhtään pidempään kuin on aivan välttämätöntä. Ja siksi olen ottanut päivärytmiini asiallisemmatkin oppitunnit kuin lähimmäisteni vakoilemisen ja tuijottamisen. (Lea-täti sai minut kerran kiinni, kun keskityin liiaksi hänen seuraamiseensa, ja näytti siltä, kuin olisi vähän huolestunut.)

Felix kysyi tässä eräänä päivänä, haluanko hänen koettavan kysellä minulle saksan kielioppia ja sanakirjaa,

jos sellaisia jostakin löytyisi, mutta kieltäydyin sanoen, että minulla on jo kaikki tarpeellinen.

Sillä olen totisesti iloinen, etten totellut Bettyä sinä keväänä, jolloin hän joutui sairaalaan tulkiksi, kun Felixiä kuulusteltiin. Hänhän etsi tuolloin esiin vanhan saksankirjansa, jonka sairaalasta tullessaan käski minun heittää keittiön lieteen (en tiedä miksi, koska *minähän* en ollut nähnyt vielä Felixistä vilaustakaan), mutta vähin äänin kätkin sen huoneeseeni. Niinä vuosina, jolloin en tiennyt mitään Felixin kohtalosta, lohdutin pahimman epätoivon hetkillä itseäni koettamalla lukea kirjaa ja muistella Felixin ääntä.

Kirja on toki vanhanaikainen, kirjaimellisesti toisesta maailmasta, mutta eihän kieli niin nopeasti muutu, vaikka esimerkkilauseet olisivatkin vähän hupsuja nykyihmiselle. Olen alkanut opetella asioita järjestelmällisesti, niin vaikeaa kuin se onkin ilman opettajaa. Mutta osaan jo sanoa aamuisin *guten Morgen* ja jotakin tarjottaessa *danke schön* ja muuta yksinkertaista. Ja joskus osoittelen esineitä kuin lapsi, ja Lea-täti ja Esther sanovat, mitä ne ovat saksaksi.

Mutta ääntämiseni on kammottavaa (en koskaan enää naura Felixin joskus vähän koomiselle englannille!), ja sekoitan jatkuvasti artikkelit, niin että sanojen merkitys muuttuu, ja sanavarastoni on yksivuotiaan tasolla. Enkä ymmärrä mitään! Vaikka saisinkin kasattua yksinkertaisen lauseen kysyäkseni Ulrikelta, onko minulle postia, en ymmärrä hänen vastauksestaan sanaakaan, jos hän sanoo yhtään mitään muuta kuin *ja*, *Frau Ruth* tai *nein*, *Frau Ruth*.

En kuitenkaan anna periksi. Olen päättänyt oppia. Bobby, eihän saksa voi olla niin vaikeaa, pikkulapsetkin oppivat sitä täällä!

Leikki sikseen, mutta minä puren hammasta ja luen ja kyselen ja osoittelen ja matkin muiden sanoja ja ääntämystä. Jos kova työ mitään auttaa, minä totisesti opin puhumaan vielä niin täydellistä saksaa, ettei kukaan voi

enää puheeni perusteella arvata syntyperääni eikä käyttää minusta nimityksiä, joita kuulin käydessäni toissapäivänä kaupungilla ja jotka saivat Lea-täidin punastumaan ja melkein sieppaamaan minut perässään toiselle puolelle katua, ja joita Felix kieltäytyi minulle selittämästä illalla kotiin tultuaan, kun niiden merkitystä kysyin. Arvaan siis, mitä ne olivat. Mutta minä olen naimisissa saksalaisen kanssa ja minusta tulee niin saksalainen kuin vain on skotille mahdollista.

Voi Bobby, minä suorastaan näen kauhistuneen katseesi! Sinä suloinen isänmaallinen pikku tyhmeliini. En minä tarkoita sitä, mitä Sinä nyt ajattelet. Tietysti minä tulen aina muistamaan, kuka olen ja mistä olen. Mutta nyt on rauha, Bobby! Ehkä sotaa ei olisi koskaan edes tullut, jos me ylipäätään opettelisimme paremmin toistemme kieltä ja kulttuuria? *Sinä* ei voi olla mitään väärää ja epäisänmaallista!

Kulttuurista puheenollen, olen nyt päässyt näkemään sapatin viettoa sivistyneessä juutalaiskodissa. Vaikka Lea-täti ja Otto-setä ovat hienoja ja joskus vähän ollakseen, he ovat hyvin hurskaita. Tietysti en (taaskaan) mitään ymmärrä, mutta Felix on selittänyt minulle asioita, ja minusta on kaunista istua mukana kuuntelemassa siunauksia ja katsomassa kynttilöiden sytytystä ja muuta, ja yritän noudattaa sapattisääntöjä ainakin sen verran, etten loukkaisi ketään.

Synagogaan en ole vielä lähtenyt, mutta rabbi on käynyt tervehtimässä meitä ja osoittautunut vallan hauskaksi ja vilkkaaksi olenoksi, jonka kanssa hartaasti toivon pääseväni vielä joskus puhelemaan yhteisellä kielellä. Ja ei, rakas Bobby, ennen kuin kysyt: en ole vielä käynyt myöskään kristillisessä kirkossa. Jossakin kohtuullisen lähellä on kuulemma sekä katolilainen että luterilainen kirkko, mutta kun en kuulu kumpaankaan kirkkokuntaan, enkä sielläkään ymmärtäisi puhetta, en ole vielä rohkaistunut kylliksi.

Mutta Bobby, vaikka tämä kirje on pitkä kuin nälkävuosi ja vaikka se ehkä ei ole täynnä sellaista onnea kuin odotit, minä koetan olla reipas. Sillä minä olen onnellinen. Kun vain saan olla Felixin kanssa, olen onnellinen! Kotiudun kyllä, ja opin kieltä – minun on pakko oppia – ja kaikki järjestyy.

Anteeksi, että niin itsekkäästi puhun tässä vain itsestäni. Kirjoita minulle, rakas ystävä, ja ole täsmälleen yhtä itsekäs! Minä niin tahtoisin tietää, mitä sinulle kuuluu.

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 6/9

Berliinissä marraskuun 27. päivänä 1919

Rakkain Bobby!

Oi-oi-oi-oi!

Voi Bobby! Minkä kirjeen minä sinulta sain! Onneksi luin sen meidän oleskeluhuoneessamme yksinäni, sillä jos Lea-täti on välillä näyttänyt huolestuneelta tavattuuan minut tuijottamasta itseään ja muita, mitä hän olisikaan sanonut, jos olisi nähnyt minun hyppivän tasajalkaa ja päästelevän pieniä kiljahduksia!

Vielä illallispöydässäkin kasvoillani oli vähämielinen hymy, ja silloin Lea-täti jo kysyi, oliko minulle tapahtunut jotakin erikoista. Felix avasi suunsa tulkatakseen äitinsä kysymyksen, mutta minä vastasin rauhallisesti – ja ilmeisesti kutakuinkin ymmärrettävästi – saaneeni *gute Nachricht von zu Hause*.

Kaikki mykistyivät, ja nyt he tuijottivat minua, sitten Otto-setä alkoi taputtaa ja Felix kysyi melkein epäluuloisesti, mistä lähtien minä olen puhunut saksaa.

”En minä *puhu* saksaa”, sanoin. ”Opettelen vasta vähän.”

Esther sanoi jotakin, ja sitä minä en enää ymmärtänyt, ja kaikki alkoivat nauraa, koska hän nimenomaan kehotti perhettä puhumaan tästä lähin hitaasti, jotta minä ymmärtäisin. Mutta tuo yksinkertainen kommenttini ”hyviä uutisia kotoa” huvitti meitä kaikkia pitkään.

Hyviä uutisia kotoa? Mitä vielä! *Ihania* uutisia, *loistavia* uutisia! Voi Bobby, Sinä suloinen pikku hölmö, mitä ihmettä sinä ujostelet? Sinä olet vapaa, Neil on vapaa! Jos Sinä olet antanut hänen suudella itseäsi, mitä väärää siinä on? Olen niin onnellinen Sinun puolestasi ja hänen puolestaan! Minä *tiesin*, ettei hänen kuvitelu kiintymyksensä minuun ollut vakavaa, ja tässä sen nyt näkee. Kun minä olen poissa, hän tulee heti järkiinsä ja ymmärtää, kuka on häntä varten!

Bobby, pidä nyt hänestä kiinni. Osoita tunteesi, sillä minä tiedän, että Sinulla on niitä. Unohda kaikki typeryydet naisellisesta kainoudesta ja ”itsensä tyrkyttämisen” moitittavuudesta. En minä sitä tarkoita, että ”heittäytyisit vastuuttomasti hänen syliinsä”, kuten niin värikkäästi asiaa kuvasit, vaan että käyttäydyt kuten aikuinen ihminen. Voi, kunpa pääsisin häihinne! Sillä ne tulevat, jos sinä et nyt vain ala jänistää. (Ja jos uskallat edes harkita jänistämistä, minä matkustan puolen Euroopan halki ja läimäytän Sinua.)

Kirjeesi aivan kuin loi valoa tähän harmaaseen marraskuun päivään. Tosin kaikkineen en ole ehtinyt viime aikoina päivien värejä paljontaan tarkkailla, sillä minulle on järjestetty puuhaa ylenmäärin, melkein liikaakin.

Ensinnäkin Lea-täti ja Otto-setä tahtoivat järjestää hääjuhlan. Tai eihän se tietystikään ollut mikään *hääjuhla*, kun olemme olleet naimisissa jo viikkoja, ja vihkikuvamme, joka otettiin Lontoossa sinä monivaiheisena iltana, on ollut saapumisestamme asti Lea-tädin makuuhuoneessa piirongin päällä muiden perhekuvien joukossa.

Tähän liittyen en voi olla kertomatta jotakin aivan

hullua. Uskotko, jos sanon, että sama kuva on ollut myös muutamissa lehdissä — oli melkoinen shokki avata eräs Lea-tädin kuvalehti ja nähdä seurapiiripalstalla itsensä! Olen totisesti tainnut naida kuuluisamman miehen kuin olen käsittänytään. Kysyin Felixiltä vähän huolissani, mitä minusta on lehdissä kirjoitettu, ja hän sanoi kaikissa artikkeleissa mainitun vain, että olemme ”tavanneet sodan aikana”. Epäilen vahvasti, Bobby, että Blumenthal-yhtiön tiedotusosastolla olisi sormensa pelissä sekä siinä, että tieto on levinnyt — miten muuten kukaan toimittaja olisi täällä voinut saada käsiinsä kopiota meidän vihkikuvastamme — että siinä, miten hienovaraisesti asia on ilmaistu.

Muutama naistenlehti olisi halunnut haastatella minua — yksinkertaisesti vain siksi, että olen ”napannut filmikeisarin perillisen” ja ”lumonnut lentäjäsankarimme”, kuten eräs sensaatiohakuisempi lehti otsikoi (käänsin sanakirjan ja Estherin avustuksella, sillä Felix kieltäytyi auttamasta ja oli vihainen, kun luen ”tuollaista roskaa”, enkä viitsinyt sanoa, että lehti on Estherin ja hän oli nimenomaan otsikon minulle tirskuen näyttänyt).

Kun haastattelupyynnöistä kerrottiin minulle, kieltäydyin kauhuissani, sillä eihän minussa ole mitään haastateltavaa, yksistään jo siksi, etten ymmärtäisi kysymyksiä. Silloin meille tuli filmiyhtiöstä eräs herra, joka puhui auttavaa englantia ja ilmoitti, että minun on yksinkertaisesti pakko ”antaa itsestäni jotakin”, koska muuten lehdet ”alkavat kaivella asioita, joita me emme tahdo julkisuuteen, emmehän?”

Minusta tuollainen perustelu nyt oli vähän typerä, koska koko Blumenthalin suku ja Felixin ystäväpiiri tietää minun olevan ”tommy” ja voisi koska tahansa kertoa sen kenelle tahansa toimittajalle. Jos se nyt näitä edes kiinnostaisi, sillä rauhansopimuksen solmimisesta on monta kuukautta!

Mutta herra Reichthoff piti minulle oikein ylevän puheen siitä, miten ”Saksan kansa tarvitsee nyt esikuvia ja rohkaisua, eikä uutisia siitä, miten jopa Blumenthalit

tähyilevät mieluummin ulkomaille”. Ja kun tavallaan ymmärsin *tuon* perustelun, ja kun en tietystikään tahdo Felixille tai tämän perheelle mitään harmia, kirjoitin hölmön ja ympäripyöreän pienen tiedotteen, joka sitten käännettiin saksaksi ja jaettiin lehdistölle.

Tosin herra Reichthoffin kanssa me väänsimme kättä (kuvaannollisesti, Bobs!) aika tavalla siitä, olenko minä ollut lattiaita pesevä apusisar kotirintaman sairaalassa vaiko haavoittuneita sankareita pelastanut sairaanhoitajatar etulinjassa, ja ennen kaikkea siitä, oliko tämä sairaala ympärysvaltojen puolella vaiko epämääräisesti ”jossakin länsirintamalla”, jolloin ei oikein olisi käynyt selville, kumman puolen sankareita minä loppujen lopuksi pelastinkaan.

Felix seurasi minun ja herra Reichthoffin väittelyä huvittuneena ja sanoi jälkikäteen minun olevan ensimmäinen, joka on tohtinut haastaa heidän tiedotuspäällikkönsä. Minä totesin, että jos näin on, en ihmettele, että Saksa hävisi sodan. Sitten kauhistuin sitä, mitä olin sanonut, mutta Felix nauroi niin, että vesi juoksi hänen silmistään, ja sanoi totisesti odottavansa ”sitä hetkeä, jolloin sinä alat näytellä meillä ja laitat koko talon kuriin”.

Minä melkein suutuin häneen, sillä olin pahalla päällä tästä kaikesta typeryydestä. Tiuskaisin, että hänen olisi kai pitänyt pyytää herra Reichthoffilta lupa avioliittoomme. Silloin Felix tunnusti, että oli itse asiassa joutunut mainitun herran puhutteluun paluumme jälkeen.

En päässyt aivan selvyYTEEN siitä, oliko pahempaa ollut se, että Felix oli ylipäättään avioitunut herra Reichthoffille ilmoittamatta (”täydellisen vastuutonta toimia tällä tavalla, kun olisimme voineet myydä yksinoikeudet häiden uutisointiin hinnalla, joka olisi kattanut ainakin yhden elokuvan tuotantokulut”), vai se, että hän oli avioitunut ”tommyN” kanssa (”olisi tietysti ollut liikaa vaadittu, että olisitte antanut minulle mahdollisuuden pehmittää yleistä mielipidetä etukäteen — olisimme voineet korostaa

vuosisatoja vanhaa kulttuurista yhteyttä, ajatelkaa vaikka Mendelssohnin *Skotlantilaista sinfoniaa* – mutta nythän se on täysin myöhäistä!”)

Suluissa olevat sitaatit ovat Felixin väittämän mukaan suoria lainauksia herra Reichthoffilta kyseisen keskustelun aikana, enkä minä tietysti voinut enää olla pahalla päällä, vaan nauroin melkein yhtä makeasti kuin Felix aiemmin. Sillä vaikka hän hoitaa enimmäkseen tuottajan tehtäviä, on hänessä totisesti näyttelijää, ja hän imitoi tuotunutta tiedotuspääliikköään aivan tavattoman koomillisesti.

Mutta niin epäluuloinen olin herra Reichthoffin suhteen, että vaadin nähdä käännetyn tiedotteen ja tankkasin sen läpi sanakirjan kanssa. Jos oikein käsitin, rivien välistä voi ymmärtäväinen lukija saada selville, että tulen muualta kuin Saksasta tai edes sen lähialueilta. Mutta suoraan mitään ei sanota. Toivon nyt vain, että juuri tämä versio *lähti* lehdistölle, eikä herra Reichthoffilla ollut kirjoituspöytänsä laatikossa sopivasti muunneltua kaksoiskappaletta sankarillisine saksalaisperäisine sairaanhoitajattarineen!

Mutta palataksemme valokuviiin, Lea-tädin piirongilla on toki useampia kuvia Estheristä ja Felixistä, ja erityisesti jälkimmäiset kiinnostavat minua tietysti hirveästi. Naura pois vain, Bobs, mutta minusta on vähän hämmentävää, että hänellä on ollut elämä jo ennen kuin tutustuin häneen! *Minun* elämäni kun tuntuu alkaneen siitä hetkestä, jolloin hän kysyi nimeäni kesken lattianpesun.

On tietysti lapsuuskuvia, jotka ovat aina vähän huvittavia, sillä lapset näyttävät niissä yhtä pöllämystyneiltä kansallisuudesta riippumatta. Ensin lapsi on niissä nallen ja pallon ja sitten pikkupoikana puuhevosen ja sitten yhä pidempänä polkupyörän kanssa, kunnes hän on aikuinen. On myös joitakin mainoskuvia ennen sotaa tehdyistä elokuvista, joissa Felix on näytellyt, mutta niissäkin hän näyttää hirveän lapselliselta ja maitonaamaiselta. Sotako meidät kaikki on tehnyt aikuisiksi?

Sotavuosilta piirongin päällä on vain kaksi kuvaa. (Jos oikein Estherin puheista käsitin, Lea-tädillä on jossakin suklaarasia täynnä lehtileikkeitä, aivan kuten tiedän Bettyllä olevan, mutta niitä ei näytetä minulle, ainakaan vielä.) Vanhempi on valokuvaamossa kohta sodan alkamisen jälkeen otettu rintakuva, jossa Felix on uutuuttaan kankeassa lentäjän univormussaan. Uudempi on otettu ilmeisesti vähän ennen kuin hän nousi siivilleen kohti Britanniaa. Siinä hän on lentokentällä ja univormu on jo vähemmän jäykkä, vaikka hänellä on kyllä niin naurettavan kiiltävät saappaat, että niistä voisi peilata kasvojaan.

Kuvassa hän nojaa rennosti Fokkerin siipeen — ilmeisesti sen saman, jonka hylyn Britannian viranomaiset kuljettivat myöhemmin Fort Williamista salaisen palvelun tutkittavaksi. Fokkerin kyljessä näkyy tukkimiehen kirjanpidolla maalattuna kahdeksantoista viivaa, ja tietysti minä arvaan, mitä se tarkoittaa, mutta en tahdo ajatella sitä, vaikka en voi olla ajattelemattakaan. Keitä ne olivat, minun maanmiehiänikö, joiden koneet hän pudotti?

Kun minä vertaan noita kuvia, minua vavisuttaa. Se nuorukainen, joka katsoo valokuvaamon studiossa kameraan vielä niin kirkkain ja luottavaisin silmin, ei tiedä mitään tulevasta. Hän on varmaan kauhean ylpeä univormustaan ja siitä, että on päässyt lentokoulutukseen ja kauhean jännittynyt siitä, että sota on alkanut, ja uskoo lujasti keisarilliseen armeijaan.

Mutta toisessa kuvassa hänen silmänsä eivät ole enää kirkkaat ja luottavaiset, niissä on jotakin väsynyttä, sillä hän on nähnyt liikaa. Kahdeksantoista viivaa koneen kyljessä! Ja tuo sama mies ei tänä päivänä tekisi pahaa kärpäsellekään!

(Niin pelottavan komea hän kyllä on univormussaan, että jos olisin tutustunut häneen sellaisena, en olisi koskaan tohtinut edes vilkaista hänen suuntaansa! Oli siis onni, että ensi kerran tavatessamme hän makasi sairaalan sängyssä

kauheassa vanuneessa pyjamassa.)

Mutta nyt minä olen harhaillut kovin kauas pääasiasta. Minunhan piti kirjoittaa juhlista, eikä lehtiotsikoista tai valokuvista! On vain niin mukava rupertella Sinulle, Bobs, tästä kaikesta, yhtä laveasti kuin kotona rupattelin. (Totta kai kirjoitin herra Reichthoffista myös Bettylle. Arvasin, että se kutkuttaa hänen huumorintajuaan, ja hän tarvitsee aina hyviä tyyppejä tarinoihinsa.)

Meille ei siis voitu järjestää oikeita häitä, mutta koska Felix on vanhemmilleen kaikki kaikessa, he tahtovat järjestää *jotakin*. Rabbin kanssa neuvoteltuaan he tulivat siihen päätökseen, että he kutsuisivat suvun juhlimaan, ja siinä yhteydessä rabbi voisi lukea meille siunauksen. (Epäilen vähän, että rouva Wallacen tavoin he eivät pidä siviiliavioliittoa aivan päteväenä.) Felix esitti tämän suunnitelman minulle hiukan huolestuneena, mutta minä sanoin, että siunaus ei ole koskaan haitaksi, tuli se mistä uskontokunnasta tahansa.

Jäin siis paitsi hääpaastosta ja hunnutuksesta ja muista oikeisiin juutalaishäihin liittyvistä seremonioista. Mutta rabbi luki siunauksensa, ja meillä oli yhteinen viinimalja, jonka Felix sitten rikkoi ilmeisesti kaikkien sääntöjen mukaan, ja sen jälkeen syötiin ja juotiin ja juhlittiin niin, ettei olisi voinut kuvitella olevansa nykypäivän Berliinissä.

En käsitä, mistä Hulda oli kaivanut esiin kaikki ne hanhipaistit ja kermakastikkeet ja lukemattomat leivonnaiset ja makeiset! Pelkäsin tulevani kipeäksi, kun yhtäkkiä sain kaikkia herkkuja mielin määrin, ja olisin tahtonut lapsellisesti piilottaa namuja nenäliinaani nauttiakseni ne seuraavana päivänä.

Otto-setä oli hankkinut oikean orkesterin, ja me tanssimme aamuun asti. Minulla oli vihkipukuni, ja tällä kerralla Lea-täti tilasi paikalle kampaajan, joka laittoi hiukseni ja pujotti niihin kukkasia, niin että näytin morsiamelta huomattavasti enemmän kuin Lontoossa. Se oli juuri sellaista juhlaa, mistä Sinä ja minä tyttöinä

haaveilimme, vaikka se nyt järjestettiin vähän myöhässä!

Olin etukäteen miettinyt, miten ikävää ja kiusallista minulla olisi, kun en ymmärtäisi kuin sanan sieltä, toisen täältä (enää en voi sanoa, etten ymmärtäisi *yhtään mitään*). Mutta Felixin serkut ja ystävät osaavat kuka hiukan ranskaa, kuka vähän englantia, niin että ymmärsin aina jollakin tavalla puheenaiheen silloinkin, kun Felix ei ehtinyt kääntää, vaikka osallistumiseni itse keskusteluun olikin vajavaista.

Ja mitä tulee hänen täteihinsä ja setiinsä ja enoihinsa ja isovanhempiinsa, ei kukaan heistä katsonut minua nenänvarttaan pitkin. Ehkä takanapäin, mutta siitä en välitä – pääasia on, etteivät he tahtoneet pahoittaa Felixin mieltä moittimalla tämän valintaa näkyvästi. Heille tuntui riittävän, kun hymyilin ja mutisin yritteliäästi *vielen dankeani* niiden lukemattomien *mazel tov* -toivotusten jälkeen, joita saimme.

Tapasin nyt myös Lea-tädin isän, valkotukkaisen herrasmiehen (jolta Felix on epäilemättä perinyt hyvän ulkonäkönsä, sillä tämän on täytynyt olla nuorena valtavan komea!), joka oli ollut naimisissa kristityn naisen kanssa. *Bubbe* on kuollut jo ennen sotaa, mutta *Zayden* kanssa tapaamisemme oli jotenkin aivan erityisen lämmin. Hän tarttui minun käteeni ja Felixin käteen ja liitti ne yhteen, aivan kuin olisi vielä antanut meille oman siunauksensa.

Tuon juhlan jälkeen minusta tuntuu, kuin olisin jotenkin kotiutunut paremmin. Lea-tätikään ei enää ole minulle niin hirmuisen kohtelias, kuin olisin vieraisilla, vaan saattaa osoittaa nähteni jopa kärsimättömyyttä ja paha tuulta. Se tuntuu kotoisalta!

Mutta olemme me huvitelleet viime aikoina muutenkin, sillä Felix haluaa tutustuttaa minua ystäväpiiriinsä, ja kaikki, jotka voivat, juhliivat nyt, kun sota on ohi. Niinpä jo useampaan kertaan meitä on kokoontunut suurempi seurue johonkin ravintolaan tanssimaan ja seurustelemaan.

Niin kuin ymmärrät, en ole tottunut tuollaisiin

huvittelupaikkoihin, ja aluksi tunsin oloni kiusaantuneeksi ja levottomaksi ja jotenkin likaiseksi. Lähinnä minusta tuntui siltä, kuin rouva Wallace olisi saattanut milloin tahansa astua sisään ja kiikuttaa minut korvasta pidellen kotiarestiin!

Ravintola-sana onkin vähän suureellinen, sillä ruokatilanne on kalleimpia paikkoja lukuunottamatta heikko. Mutta harva niihin syömään meneekään. Juomaan kylläkin.

Myönnän, että ensimmäisellä kerralla taisin mennä aivan valkoiseksi tajutessani, millaiseen paikkaan olimme tulleet. Yhtäkkiä olin taas pikkutyttö, joka yhtä aikaa odotti ja pelkäsi isän kotiintuloa – ja olin taas Koivurannassa niinä viime kevään hirvittävinä viikkoina, jolloin se kaikki toistui Duncanin kohdalla. Olisiko Felixkin sellainen? Senkö tähden hän tahtoi ravintolaan?

Järkeni koetti tietysti sanoa, että jos Felixillä olisi taipumusta juomiseen, se olisi näkynyt jo Lontoossa. Mutta eihän järjellä olekaan näiden asioiden kanssa paljon tekemistä. Siksi kesti jonkin aikaa, ennen kuin tajusin, että Felix halusi vain ja ainoastaan tavata ystäviään, ja että nykypäivän suurkaupungissa se tapahtuu monesti ravintolassa, jossa tilataan muodon vuoksi lasi viiniä tai olutta, mutta siihen se jää.

Toki meitä kutsutaan myös kodeissa pidettäviin juhliin, joko Felixin ja Estherin ystävien luo tai sitten yhtiöön liittyviin edustustilaisuuksiin. On mielenkiintoista nähdä saksalaisia koteja ja niiden asukkaita, ja on hyvin mielenkiintoista tarkkailla sitä, miten ihmiset nyt sotavuosien jälkeen ottavat rauhanajan mahdollisuuksista kaiken irti. Käsitän hyvin sen elämännälän, mikä meillä kaikilla on – mutta siltikin rouva Wallace saisi kohtauksen, jos näkisi, miten näitä uudenlaisia tansseja tanssitaan!

Tietysti minäkin mielelläni huvittelen kuluneiden raskaiden vuosien jälkeen, mutta siltikin nämä kaikki juhlat tuntuivat ikäviltä ja kiusallisilta. En tarkoita, rakas Bobs,

ettenkö tahtoisin Felixin saavan seurustella ystäviensä kanssa! Päinvastoin. Mutta noissa tilaisuuksissa Felixillä on liian monta ottajaa. Kaikki tahtovat puhua hänen kanssaan, ja minä koetan vain hymyillä vieressä sen näköisenä, kuin olisin hyvinkin selvillä siitä, mitä keskustelu koskee.

Toki siellä, aivan kuten häissämmekin, minulle koetetaan olla ystävällisiä ja kanssani vaihdetaan yksinkertaisia lauseita jonkinlaisella Baabelin kielten sekoituksella. Mutta eihän se ole *keskustelua*, vaikka pinnistelen kaikkeni.

Ja kun kerran olen opetellut tarkkailemaan ihmisiä, en nyt pääse siitä tavasta näissäkään tilaisuuksissa, eikä se ole aina hyvästä. Minä näen kyllä, että naiset — sellaisetkin, jotka ilmestyvät paikalle seuralaisen kanssa, jopa sellaiset, joilla on vihkisormus — luovat Felixiin pitkiä katseita. Enhän minä sitä voi ihmetellä, tietystikään!

Mutta ikävä puoli asiassa on se, että minuunkin luodaan pitkiä katseita. Pitkiä, tutkivia, ihmetteleviä katseita. Minä aivan *näen* heidän ajatuksensa: miten ihmeessä noin komea ja kaikin tavoin hurmaava mies, joka olisi saanut kenet tahansa, on valinnut *tämän näköisen* naisen, joka ei edes osaa puhua hänen kieltään!

Kun tunsin tarpeeksi noita katseita ja ”näin” tarpeeksi noita ajatuksia, aloin ihmetellä asiaa itsekini.

Rupesin vertaamaan itseäni saksattariin, jotka onnistuvat näyttämään tyrmääviltä jopa tällaisena aikana, jolloin vaatteet käännetään vanhoista ja huulet punataan kostutetulla kreppipaperilla, kun muita ehostustarpeita ei ole saatavissa. Minä voisin vaikka hypätä pää edellä huulipunatynnyriin, enkä näyttäisi siltikään yhtään miltään! (Sillä Esther on kultainen ja tekee kaikkensa auttaakseen minua ehostautumisessa, vaikka Lea-täti ei pidäkään siitä, että ”maalaamme”. Mutta eihän källynikään mikään haltijatar ole, joka voisi tehdä Tuhkimosta prinsessan!)

Eräänä iltana kutsuista tultuamme istuin

kampauspöytäni ääressä ja katselin peilikuvaani. Olin niin syventynyt oman vähäpätöisyyteni ihmettelyyn, etten lainkaan havainnut peilistä Felixin tulevan takaani, ennen kuin hän laski kätensä olkapäilleni ja kumartui suutelemaan päälakeani kysyen, mitä minä pohdiskelin siinä niin totisen näköisenä.

”Mitä ihmettä sinä oikein näit minussa?” kysyin surkeana.

Felix räpäytti silmiään.

”Jaa”, hän sitten sanoi. ”Täytyypä oikein miettiä.”

Ja sitten hän muka mietti. Toisin sanoen hän painoi poskensa poskeani vasten ja tuijotti peilin kautta minua silmiin, kunnes sai minut nauramaan.

”Näetkö nyt?” hän kuiskasi korvaani. ”Sinua kauniimpaa naista ei olekaan.”

”Niin mutta Carla ja Elsa ja Liesel ovat kauniita”, minä vastustelin.

Felix huokasi, aivan kuin kyllästyneenä yhä uudestaan selittämään lapselle yksinkertaista asiaa.

”Mitä minä välitän Carlasta ja Elsasta ja Lieselistä”, hän sanoi päättäväisesti. ”He ovat hauskoja tyttöjä, mutta en minä olisi ketään heistä ajatellut kolmea päivää, saati kolmea vuotta.”

Myönnettäköön, että tämä hiukan lohdutti sydäntäni, sillä mikäli en ole aivan väärin ihmisiä lukenut, erityisesti Carla Geier, joka on yksi yhtiön suosituimpia näyttelijättäriä, *välittäisi* Felixistä hyvinkin paljon, jos vain saisi mahdollisuuden. En ole tohtinut kysyä, miten paljon hän on *välittänyt* Felixistä ennen kuin tämä tutustui minuun, sillä tahdon uskoa, ettei ainakaan Felix ole *välittänyt* hänestä sen jälkeen. Olisiko Felix lähtenyt hakemaan minua, jos hän olisi tahtonut Carlan? Mutta entäpä, jos Felix nyt katuu, kun vertaa minua ja häntä?

Sillä neiti Geier ei edes kohteliaisuudesta peittele omia *katseitaan* mittaillessaan minua päästä varpaisiin joka kerta tavatessamme, eikä koskaan väsy pyörittelemään

silmiään mukamas huvittuneena, kun huomaa, ettei minulla ole hajuakaan siitä, mistä seurassa puhutaan. Ja hän on tavattoman ketterä pujahtamaan Felixin vierelle missä tahansa tilanteessa, ja hänellä on aina valmiina jokin sutkaus, jolla hän saa Felixin vähintäänkin naurahtamaan, ellei sitten uppoutumaan pitkään ja monipolviseen keskusteluun, ja sitten neiti Geier taas luo minuun *katseen*.

Niin että ymmärtänet, Bobs, miksi tunsin itseni niin surkeaksi.

”Mutta kun sinä vertaat...” minä mutisin.

”*Gelibteh*, miksi minä vertaisin?” Felix kysyi, ja nyt hän oli aidosti hämmästynyt. ”Eihän siinä olisi mitään järkeä, kun en kerran tahdo ketään muuta kuin sinut!”

”Niinkö?” minä kysyin epäuskoisena ja surkeana, ja silloin Felix otti minua olkapäistä, käänsi minut itseensä päin ja kysyi, mikä ihme minua oikein vaivasi.

Ja vaikka kuinka koetin, sillä kerralla en saanut häntä huijatuksi enkä itseäni hillityksi, vaan sopersin, miten pelkäsin hänen katuvan naimisiinmenoa kanssani ja miten ikävä minun on olla kutsuilla, kun kaikki tahtoivat hänestä osansa ja minä osaan lähinnä vain kysyä ”mitä kuuluu”, ja kun tunnen olevani kuin harmaavarpunen riikinkukkojen rinnalla, sillä minusta ei tule koskaan kaunista, vaikka Felix osti minulle Lontoosta pari aivan mahdollottoman viehättävää iltapukua, jotka näyttäisivät ihastuttavilta kenen tahansa toisen yllä.

Sitten aloin katua valitustani ja koetin mutista, että *tietysti* hänen piti saada tavata ihmisiä ja että *minä* kyllä oppisin kieltä ja...

”*Gelibteh*”, Felix keskeytti tiukasti, ”katso minuun.”

Hän piti kasvojani käsiensä välissä ja pakotti minut katsomaan itseään silmiin. Ja sitten hän alkoi puhua. En aio nyt kirjoittaa tähän, rakas Bobs, mitä kaikkea hän sanoi! Kerrottakoon vain, että poskeni alkoivat punottaa ja koetin painaa välillä katseeni, mutta hän ei sallinut sitä. Ja kun hän lopulta suuteli minua, olin unohtanut epävarmuuteni ja

vaatimattoman ulkonäköni ja Carla Geierin filmitähtikasvot ja olin vain onnellinen, huikaisevan onnellinen ja rakastunut.

Voi Bobby, minä niin odotan, että Sinä saat kokea saman Neilin kanssa! Sillä eihän mikään ole ihanampaa kuin *tuntea* ja *kuulla*, miten ainutkertaisen tärkeä on toiselle ihmiselle!

Mutta tämän keskustelumme jälkeen Felix on vinyt minua useammin ulos ilman suurempaa seuruetta. Joskus menemme teatteriin tai elokuvaan tai konserttiin, joskus tanssimaan aivan kahdestaan. Saksalainen kulttuuri on auennut minulle aivan uudella tavalla; tähän asti olen kuvitellut sen olevan lähinnä Goetheä ja marssimusiikkia, mutta hyvä tavaton, miten monipuolista, miten modernia se on!

Näytelmien vuorosanat menevät tietysti minulta enimmäkseen ohi, vaikka Felix koettaa kuiskata tärkeimmät juonenkänteet. Elokuviin väliteksteistä ehdin ymmärtää silloin tällöin jonkun kohdan. Mutta ei minua haittaa, vaikka en ymmärräkään. Opiskelen ihmisiä, kuten Blumenthaleillakin. Ja musiikki ei onneksi kysy kieltä!

On ihanaa saada olla Felixin kanssa ”kahden” — sillä kaikkea muuta me tietysti olemme teatterissa tai konserttitalissa tai minne nyt menemme! Mutta ainakaan siellä ei jatkuvasti joku vaadi minua jakamaan häntä. Ja kun meidän ei tarvitse seurustella muiden kanssa, ketään ei häiritse, mitä kieltä me puhumme keskenämme.

Enkä joudu tuntemaan itseäni yhtään kiusaantuneeksi, vaikka joskus väliajalla kuhertelemme vallan lapsellisesti. Ventovieraiden keskellä suukottelu ja halailu ei tunnu yhtään nololta, vaikka ei se vaikuta Felixiä hänen tuttaviansakaan seurassa haittaavan. Päinvastoin, jollakin hupsulla tavalla hän aivan kuin ylpeilee sillä, että pitää minua kainalossaan, niin kuin olisin suurikin kaunotar, jonka seura on kenelle tahansa kunniaksi (eikä sellainen käytös ainakaan paranna neiti Geierin suhtautumista

minuun).

Joka tapauksessa tällainen aivan vieraiden ihmisten keskellä oleminen on jotenkin ihmeellisen vapauttavaa. Vaikka toisaalta tämä jättiläismäinen kaupunki yhä pelottaa minua — kaupunki, johon voi vain hukkuu ja kadota ilman, että kukaan edes huomaisi — on kaikenlainen nimettömyys toisaalta lohdullistakin. Miten monesti me Sinun kanssasi väsyimme Fort Williamin pieniin piireihin ja ahkeriin juoruilijoihin, Bobby! Miten monta kertaa olin räjähtää, kun jostakin olemattoman pienestä asiasta nostatettiin vesilasissa myrsky, joka oli aivan kohtuuton.

Varmaan tämänkin kaupungin seurueissa juorutaan — en yhtään ihmettele, jos Lea-tädin yhdistyksissä rouvien päät painuvat yhteen ja kuiskaukset sinkoilevat hänen miniästään, kun hän itse kääntää selkensä, ja aivan epäilemättä Felixin ystäväpiirissä ainakin jotkut puhuvat takanapäin asioita, joita en tahtoisikaan ymmärtää — mutta silti tunnen itseni *vapaaksi*. Uskallan olla aivan toisenlainen kuin kotona!

(Älä nyt taas pelästy, kultaseni. Kyllä minä käyttäydyn! Mutta niinhän Sinä itsekin pelkäät ihmisten puheita, kun ujostelet niin mahdollottomasti Neilin suhteen, huomaathan!)

Felix on kauhean pahoillaan siitä, että jätti minut kohta Berliiniin tulomme jälkeen yksin niin pitkiksi päiviksi — ”ajattelin, että olet turvassa *Maman* suojissa, mutta en tajunnut, miten ikävää sinulla täytyi olla” — ja ettei hän myöhemmin ymmärtänyt, että huvituksissakin jouduin niin monta kertaa tuntemaan sivullisuutta.

Mutta totuushan on se, että vaikka olen tullut tänne Felixin tähden, en voi elää vain hänen kauttaan. Aivan kuin en voi olettaa, että seuraavat viisikymmentä vuotta *hän* joutuu puhumaan vierasta kieltä kanssani ja samalla tulkkaamaan minulle kaiken, mitä ihmiset sanovat, en voi olettaa, että hänen velvollisuutensa on viihdyttää minua. Minun on pakko opetella seisomaan omilla jaloillani, vaikka se tuntuisi välillä vaikealtakin.

Samaa minä sanon Sinulle, rakas Bobs! Älä välitä kenestäkään muusta, älä välitä pienten ja ahdasmielisten ihmisten puheista, älä välitä mistään muusta kuin sydämesi äänestä. Et tee mitään väärää, jos ojennat kätesi Neilille, päinvastoin. En tiedä ketään, joka ei silloin olisi valmis lukemaan teille siunausta — tai no, mutta rouva Saundersia ei lasketa.

Voi hyvin, ole onnellinen, rakasta, ystävänä!

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 7/9

Berliinissä joulukuun 15. päivänä 1919

Rakas oma Bobbyni!

Lämmin kiitos kaikesta, mitä olen saanut Sinulta! Kyllä, koko paksu kirjekuori tuli ehjänä perille jo nyt. Tahtoisin vähän nuhdella Sinua siitä, että sittenkin lähetit joululahjan — mutta miten voisin, kun tulin siitä niin iloiseksi! Teit viisaasti, kun et laittanut pakettia, ja toivon, ettei Koivurannastakaan sellaista ole lähetetty. Koetin ainakin kirjeessäni kaiken sellaisen lujasti kieltää, sillä paketilla on suurempi riski jäädä matkalle kuin kirjeellä.

Tunsin tietysti heti, että Sinulta tullessa kuoressa oli muutakin kuin kirje, sillä *niin* paksu ei edes Sinun rakas kirjeesi voi olla! Arvaan, että se on kirja, ja se tekee minut iloiseksi, sillä kaipaen niin hirvittävästi uutta lukemista äidinkielelläni! Katsonut en vielä sisältöä ole. Olin niin lapsellinen, että pyysin Felixiä vetämään kirjeesi ulos ja antamaan minulle, ja koko lopun kirjekuoren sisältöineen kätkin piironginlaatikkooni ottaakseni sen esille vasta jouluaamuna.

Toivottavasti Sinä puolestasi olet saanut tai saat lähiaikoina minulta pienen tervehdyksen. Felix sanoi, ettei minun kannata myöskään täältä alkaa lähetellä paketteja Skotlanttiin — vaikka itse asiassa jotakin lähetettävää saattaisi ollakin, koska joulutorit ovat putkahtaneet esille, aivan kuin jossakin tämän kärsivän, puutteenalaisen kaupungin kätköissä itse satu olisi vain odottanut esiintuloaan — ja että jos haluan laittaa joululahjoja kotiin, on parempi, että sanon mitä toivon ja hän järjestää sen yhtiökumppanien kautta.

Täytyy myöntää, että vaikka sinänsä vietin hauskoja hetkiä miettien teitä kaikkia rakkaita yksitellen ja pohtien, mitä kenellekin pyytäisin hankkimaan, se ei ollut sama kuin päästä itse jouluostoksille.

Voi, miten mielelläni olisin astunut läheisen kadun lelukauppaan valitsemaan jotakin lapsille, vaikka kuinka vähillä rahoilla, tai toisen poikkikadun vaatemyymälään, jonne on saatu jostakin niin tavattoman sieviä huiveja! Sillä hauskuushan on juuri siinä, että vähälläkin saa paljon, jos on kekseliäs. Mutta se ei nyt käynyt. Ehkä vielä joskus on se aika, jolloin todella voin lähettää täältä teille jotakin!

Mutta on tässä muutakin järjestetty sitten viime kirjeeni, Bobs. Odotapa kun kuulet: me olemme ostaneet asunnon!

Aloimme kohta hääjuhlan jälkeen katsella omaa huoneistoa. Se tuntuu melkein hävyttömältä, sillä tilaahan Blumenthaleilla olisi meille enemmän kuin tarpeeksi. Mutta en siltikin voi olla iloitsematta asiasta. Niin hyvää huolta kuin meistä täällä pidetäänkin, on kuitenkin aivan eri asia saada koti — oma koti!

Kun Felix sai vihdoin järjestettyä kaikki ne työt, mitkä olivat kasautuneet hänen poissaolonsa aikana, hän pystyy tekemään nyt järkevemmän mittaisia työpäiviä. Niinpä aloimme kierrellä katsomassa myytäviä asuntoja ympäri kaupunkia. Siinä oli sekin etu, että samalla Felix näytti minulle paikkoja ja Berliini tuli minulle hiukan tutummaksi.

Kun pari kertaa oli käynyt niin, että miellyimme asuntoon ja keskustelimme siitä keskenämme paikan päällä, esittelijä ilmoittikin yhtäkkiä, että valitettavasti oli tapahtunut erehdys ja se oli jo myyty. Hyvin pian käsitimme näiden äkillisten ”kauppojen” johtuvan siitä, että puhuimme keskenämme englantia. Ei totisesti ole eduksi paljastaa täällä kuuluvansa britteihin!

Niin me aloimme juonitella. Meillä on aika pitkälti sama maku, joten tuskin saattaisimmekaan olla aivan eri mieltä asunnosta. Mutta Felix alkoi kommentoida minulle paikkoja saksaksi, ja minä nyökkäilin tai puistin päätäni ja vastailin *ja* tai *nein* sen mukaan, miten hän minua ohjasi – jos hän rapsutti vasemmalla kädellä nenänpieltään, minun piti olla samaa mieltä, ja jos laittoi oikean kätensä taskuun, minun piti olla eri mieltä! Ja opettelin sanomaan *ja* tai *nein* lukemattomilla erilaisilla äänenpainoilla, niin että Felixistä kuulemma tuntui, kuin hän olisi ”keskustellut” tusinan eri ihmisen kanssa.

Se oli niin hupsua ja lapsellista, että joskus meidän piti jäädä rappukäytävään nauramaan esittelystä tullessamme, mutta ainakaan emme enää jääneet kiinni minun syntyperästäni, sillä minä esitin nöyrää vaimoa ja Felix puhui esittelijän kanssa. Sitten keskustelimme jälkikäteen ulkona kadulla tai Blumenthaleilla rauhassa siitä, mitä olimme nähneet ja mitä siitä pidimme.

Ja tällä tavalla me löysimme kotimme. Se *on* koti, Bobby. Se on täydellinen. Siinä on kaikki, mistä olen koskaan unelmoinut ja mitä olen oppinut näiden loppumattomilta tuntuvien esittelyjen jälkeen asunnolta toivomaan. Siinä on jopa sellaista, mitä en olisi osannut toivoa!

Neljä makuuhuonetta on tosin minusta hirvittävää liioittelua, mutta Felix huomautti, että meidän täytyy varautua ”sekä pieniin jalkoihin että sinun vieraisiisi, *gelibteh*”, ja se sai minut yhtä aikaa hupsusti punastumaan ja vavahtamaan ilosta. Sillä ehkä vielä joskus Eurooppa nousee raunioista ja minä voin kutsua tänne luokseni Sinut

tai Bettyn ja Duncanin tai jopa isän Kanadasta!

Sitten siinä on suuri sali ja ruokasali ja tarjoiluvälikkö, mikä on tarpeen, koska Felixin on toisinaan pidettävä yhtiön juhlia kotona. Ja työhuone, jota hän kieltäytyy kutsumasta ”herrainhuoneeksi”, koska kuulemma minä tarvitsen yhtä lailla kirjoituspöytää kieliopintojeni ja muun takia. Ja kaksi kylpyhuonetta ja keittiö, joka tuo minun mieleeni kodikkaan keittiön rouva Brodien talossa silloin, kun hän vielä eli. Ja tietysti tarpeelliset komerot ja ruokakonttori ja kaksi palvelijahuonetta.

Ja kaikki tämä kerrostalon ylimmässä kerroksessa! Se on sitä saksalaista tehokkuutta. Parvekkeelta on näköala yli Gendarmenmarktin aukion Schillerin patsaalle ja Deutscher Domiin ja Französischer Domiin — kyllä, tavasin tuon viimeisen kirjain kirjaimelta, mutta minä *opin* vielä, Bobs! — jotka ovat vanhoja, uljaita kirkkoja.

Me rakastuimme sekä alueeseen että asuntoon molemmat, vaikka huoneisto onkin ollut kauan tyhjiään ja aika huonossa kunnossa. Remontti on tehtävä katosta lattiaan ja vähän syvemmällekin, joten emme pääse muuttamaan ennen kuin joskus ensi keväänä. Mutta on niin tavattoman hauskaa saada suunnitella: valita tapetteja ja verhoja ja maaleja ja pohtia kalustusta!

Olen hirveän mustasukkainen kaikista haltuuni uskotuista tapettimallikirjoista ja värilastuista, istun niiden päällä kuin saituri, jos joku (lue: Lea-täti) lähestyy, ja murisen! Ensimmäisen kerran vuosikymmeneen, ensimmäisen kerran sen jälkeen, kun jätin taakseni sen pienen hökkelin Claymuirissa, jossa synnyin, saan *oman kodin*. Sillä vaikka Betty ja Duncan ottivat minut perheeseensä, kärsin aina välillä siitä tunteesta, että olin vain vieraisilla. (Mutta älä missään nimessä mene lipsauttamaan tästä mitään heille!)

Asuntoasia on pitänyt minut iloisena ja hilpeänä melkein näihin päiviin asti. Mutta sitten luin kalenteria ja tajusin, että vuosi on jo näin pitkällä. Sillä yhtenä — ja valitettavan

suurena — renkaana siinä ketjussa, joka koostuu yllätyksistä ja pettymyksistä, joita minulle kaikesta mukamas viisaasta ja kypsästä etukäteisajattelustani huolimatta sittenkin tässä maassa on tullut, on jouluku.

Tai oikeammin sen puute.

Kuten mainitsin, Berliini valmistautuu jouluun, huolimatta vaikeasta ajasta. Joulutorien kojut on pystytetty, myymälät tarjoavat mitä suinkin voivat, sokeria haaskataan sellaiseen turhuuteen kuin makeisiin, hanhiparoilla on kovat oltavat, eikä niin köyhää perhettä taida ollakaan, joka ei hankkisi edes ylimääräisiä kynttilöitä.

Mutta niin typerältä kuin se kuulostaa, en tajunnut, että tietystikään juutalaiset eivät vietä jouluku!

Ei sillä, ettekö täällä meillä olisi juhlistu, ja sitä tehtiinkin toista viikkoa. On ollut hanukka, kahdeksan päivän juhla, jota vietetään sen muistoksi, että öljy ei loppunutkaan kesken Jerusalemin temppelein vihkiäisissä. Lea-täti kehotti jo ajoissa Ulrieka ottamaan esiin ja kiillottamaan kaikki kynttilänjalat, mutta huolellisimmin kiillotettiin suuri yhdeksänhaarainen kynttelikkö. Joka ilta siihen sytytettiin kynttilöitä, ensin yksi, sitten kaksi ja niin edelleen, kunnes se loisti pöydällä kuin tähti. Sukulaisia tuli vierailulle ja me kävimme vierailuilla ja saimme niin paljon herkkuja, että hetken tuntui, kuin olisin päässyt aikaan ennen sotaa.

Koska perheessä ei ole lapsia, ei hanukkana ole lahjoja annettu kuulemma enää vuosiin. Mutta viimeisenä iltana sain Felixiltä neliskulmaisen rasian, jonka sisällä oli aivan tavattoman kaunis hopeinen kaulakoru ja samantyylinen rannekoru ja korvakorut. (Jos et kerro kenellekään, paljastan, että annoin Estherin rei'ittää korvani heti, kun hanukka oli ohi — en ole aivan varma siitä, mitä mieltä Betty on korvarenkaista, saati sitten rouva Wallace, mutta minusta on kauhean hauska tuntea ne korvissani!).

Olin nolo, sillä en ollut ymmärtänyt ollenkaan hankkia kenellekään lahjoja, kun nimenomaan oli sanottu, ettei niitä

aikuisten kesken vaihdettaisi! En ollut edes tajunnut, että olisin voinut yllättää Felixin. Mutta Felix huomautti taas jotakin ”brittiläisestä emansipatorisuudesta” ja ilmoitti, että ”saksalaisen aviomiehen oikeus on ostella vaimolleen mitä mieli tekee”, ja minä muistin taas ostospäiväni Lontoossa, ja kiitin kauniisti enkä nuhdellut häntä enempää turhanpäiväisestä haaskauksesta.

Kun Felix selitti minulle etukäteen hanukan viettoa, ajattelin, että se on vähän kuin joulu — kynttilöitä ja lahjoja lapsille ja herkkuja. Ja kun sitten todella tajusin, että juutalaiset eivät tosiaankaan joulua vietä, päätin nauttia hanukasta sen sijaan.

Ja nautinhan minä. Pidän näistä vanhoista perinteistä ja tavoista. Kynttilöitä, leivonnaisia, rukouksia. Eihän se ulkoisesti niin paljon poikkea meidän kristittyjen juhlinnasta — selvisihän Felixin *Bubbekin* tästä kulttuurierosta!

Mutta, Bobby, se poikkeaa sittenkin. Se poikkeaa sisällöltään, se on lakia eikä armoa, ja — Sinulle voin paljastaa, miten tavattoman lapsellinen minä olen — se poikkeaa muodoltaan.

Minä kaipaen joulua, *omaa* jouluani! Eihän minun lapsuudessani joulu ollut millään tavalla näyttävä juhla, ja usein isä joi itsensä silloin tolkuttomaan tilaan. Mutta äiti yritti aina hankkia edes jotakin ylimääräistä, vaikka sitten vain niitä kynttilöitä, ja antaa minulle jonkin pienen vaatimattoman lahjan. Joskus sain palmikkonauhat, jotka olivat vähän värjäytyneet ja ne oli siksi myyty kaupasta puoli-ilmaiseksi, tai hivenen lohjenneen karamellitangon, johon äidillä oli samasta syystä ollut varaa. Se oli niin pientä, mutta se tuli niin täydestä sydäimestä!

Jos isä oli retkillään jouluna tai ehkä nukkui pois humalaansa — sillä siitä olen kiitollinen, ettei hän koskaan jouluisin ollut pahalla päällä, vaikka olisi tullutkin juovuksissa kotiin — me istuimme äidin kanssa pöydän ääressä. Äiti sytytti kynttilän tinaiseen kynttilänjalkaan,

jonka hän oli tuonut kotoaan ja joka oli niin tavattoman kaunis (isä myi sen äidin kuoleman jälkeen kattaakseen arkun hinnan). Ja sitten äiti veti minut kainaloonsa ja avasi Raamattunsa ja luki minulle ensimmäisestä joulusta. Ja jos sää oli hyvä ja minulla sattui olemaan kengät, jotka olivat ehjät ja mahtuivat jalkaan, me kävelimme yhdessä Claymuirin kirkkoon, jossa oli kuusi ja monia kynttilöitä, ja virret olivat niin tavattoman kauniita!

Jouluna äidillä oli aikaa minulle. Ehkä siksi tuntuu, että juuri jouluisin äiti on edelleen minua lähinnä. Ehkä hänellä on taivaassakin parhaiten aikaa minulle jouluna?

En koskaan unohda *sitä* joulua, jolloin koko Claymuir oli hukkua lumeen, mutta meidän mökissämme oli aivan ihmeellisen hyvä ja lämmin tunnelma. Ennen joulua Betty, joka silloin oli koulun opettajatar, oli yhtäkkiä ilmestynyt meille mukanaan laatikollinen vaatteita sekä äidille että minulle. Meidän oli kerrankin lämmin, ja olin päässyt kouluun huolimatta lumesta ja pakkasesta, sillä laatikossa oli ollut minulle sopivat kengät. Eikä isä juonut sinä jouluna. Se oli minun elämäni paras joulu.

Mutta melkein yhtä ihmeellinen oli ensimmäinen jouluni Koivurannassa. Olin tietysti kuullut joulusukkien ripustamisesta ja sellaisesta, mutta en ollut koskaan ajatellut sen koskevan minua, ja melkein luulin Bettyn pilailevan, kun hän kehotti aattoiltana minua ripustamaan sukkani. Mutta se ei ollut pilaa, sillä jouluaamuna sukkani oli repeämäsillään kaikista ihanista tavaroista! Ja olin niin iloinen, että Sinä olit neuvonut minua joululahjojen suhteen ja minulla oli lahjoja, vaikkakin pieniä ja omin käsin tehtyjä, annettavaksi Bettylle ja Duncanille.

Se oli ihmeellinen joulu. Oli kuusi, ja kynttilöitä, ja kimaltavia koristeita, ja ruokaa mielin määrin. Tietysti se oli ihmeellinen ennen kaikkea siksi, että Duncan oli parantunut sairaudestaan, vaikka olimme kuvitelleet hänen kuolevan — ja kun hänen sairastumisensa oli minun syytäni, en todellakaan olisi voinut saada parempaa lahjaa

kuin hänen toipumisensa!

Mutta siinäkin joulussa oli varjonsa. Muistan, miten istuin siinä olohuoneen lattialla kaikkine uusine ihanine tavaroineni ja tajusin, että vaikka kaikki muut olivat minua muistaneet, Bettyn perhekin, isältä en ollut saanut edes joulukorttia. Voi, jos olisin silloin tiennyt, että hän oli kirjoittanut minulle, mutta että viesti viipyi postissa ja tulisi vasta uudeksivuodeksi! En uskonut Bettyn vakuutuksia siitä, ettei isä ollut unohtanut minua, ja muistan, miten kipeästi surin asiaa.

Sen jälkeen olen saanut viettää niin ihania, niin unohtumattomia jouluja. Sotajoulutkin olivat kauniita, omalla tavallaan, vaikka ne eivät olleet niin kirkkaita. Mutta lapsille se kaikki oli niin suurta ihmettä, ja heidän ilonsa toi ilon meillekin.

Ja miten ihmeellinen oli viime joulu, rauhan joulu, jonka vietimme Wallaceiden vieraana! Miten minä sain sen ihastuttavan leningin, jonka kankaan rouva Wallace oli kaivanut ties mistä, ja jota olen käyttänyt täälläkin aina, kun olen syystä tai toisesta ollut epävarma (ja sitä käy usein) ja halunnut tuntea olevani tyylikäs ja muistaa olevani rakastettu. Ja miten Alice-täti kävi ja toi korillisen herkkuja, jotka oli saanut amerikkalaisilta yhtiökumppaneiltaan! Ja miten hän kuiskasi Bettyn korvaan salaisuuden, joka tänä jouluna jo itse ojenteleo pikku käsiään kuusenkoristeita kohti.

Bobby, minä alan nyt itkeä, joten lakkaan muistelemasta.

Tahdon olla aikuinen ja järkevä. Joulun *sanoma* ei karkaa mihinkään, oli sitten kuusta ja kynttilöitä ja koristeita ja lahjoja tai ei. Se on kaikki vain ulkoista. Aivan samoin kuin minua ei vähääkään haittaa kaikki se, mikä tässä kaupungissa on sodan jälkeen vielä niin puutteellista, kun vain saan olla Felixin kanssa, ei minua pitäisi vähääkään haitata se, etten saa viettää joulua samalla tavalla kuin ennen.

Ja miksen ”saisi”, miten typerästi kirjoitin. Olen viime

aikoina alkanut tehdä Felixin sanoin ”valloitusretkiä” lähiympäristöön yksinkin, ja löytänyt molemmat Sinulle joskus mainitsemani kirkot. Katolisuus on minulle vierasta, mutta luterilaisessa kirkossa kävin jo viime sunnuntaina jumalanpalveluksessa. Ymmärsin tapani mukaan sanan sieltä ja toisen täältä, mutta virsien ja liturgian sävelissä oli jotakin tuttua, ja se teki oloni kotoisaksi.

Mikään ei siis estä minua menemästä joulupäivänä kirkkoon, ja mitä muuta ihminen jouluunsa tarvitsee, jos nyt tarkkoja ollaan?

Mutta se ei vain ole niin helppoa.

Typerästi minä kaipaen kaikkea sitä, mikä kotona kuuluu joulunalusaikaan. *Kotona*, Skotlannissa!

Sillä vaikka mieheni olisi kristittykin, Saksassa jouluun valmistaudutaan vähän toisin ja tavat ovat erilaiset. Eikä minulla ole täällä ketään, kenelle ostaa joululahjoja tai kortteja. Mietin kyllä, voisinko ostaa joululahjoja Felixin perheelle, mutta ehkä he loukkaantuisivat? En uskalla kysyä, niin typerää kuin se onkin. Ja vaikka olen käynyt kirkossa yksin, en ole oppinut menemään sinne yksin jouluna. Olisi niin ihanaa saada olla siellä sen ihmisen kanssa, jota eniten koko maailmassa rakastaa, ja toivottaa hänelle hyvää joulua!

Mutta koetan olla reipas, Bobby. Ja siinä minua auttoi Sinun postisi. Sen tähden halusin kätkeä lähettämäsi lahjan. Mitä minä valitan, onhan minulla yksi lahja avattavaksi jouluaamuna, ja kirkossa tuskin sentään olen *yksin*, jos joulujumalanpalveluksen väkimäärä on yhtään sitä mitä meillä kotona! Ja voinhan itse olla juhlamielellä, vaikka kuinkakin Blumenthaleilla ja heidän lähipiirissään se on vain yksi torstaipäivä muiden joukossa. Jos en siihen kykene, jos tarvitsen niin paljon maallista ja ulkoista jouluni rakentamiseen, minussa on jotakin vikaa!

Mutta voi, Bobby, minun on niin ikävä kotiin! Kaipaen vuorten mahtavuutta, ja sinistä taivasta, ja kirkkaita vesiä — kaipaan vapautta vaeltaa nummella ja tuntea tuuli

hiuksissani. Täällä koen olevani kuin vanki, sillä eihän kaupungissa näe taivasta eikä vuoria, ja asunnon seinät tuntuvat joskus kaatuvan päälleni.

Bobby, jos se olisi mahdollista, lähtisin kotiin, heti, epäröimättä!

Oma Ruthisi.

J.K. Älä vain hiiskahda Bettylle tai kenellekään, että ikävöin! En tahdo, että kukaan huolestuu.

Joulun 2015 kertomus 8/9

Berliinissä joulukuun 24. päivänä 1919

Oma rakas Bobby!

Kiitos, sydämellinen kiitos kirjeestäsi, joka ehti vielä näin ennen joulua ja joka oli niin ymmärtäväinen ja kaunis ja täynnä rakkautta! Kiitos, ettet moittinut lapsellisuuttani, kiitos että ymmärrät!

Ja kiitos Jumalalle siitä, että olet tullut järkiisi! Voi Bobby, mitään parempaa joululahjaa en olisi saattanut edes kuvitella kuin se salaisuus, mitä kirjoitit! *Nyt* minä totisesti toivon, että voisin olla siellä kotona, kun Sinä ja Neil julkistatte kihlauksenne joulupäivänä!

Miten onnellisia teistä tulee! Bobby kulta, minä *tiesin*, että kaikki menee hyvin! Minä *tiesin*, että tällä kaikella on jokin tarkoitus! Olen niin onnellinen, että istuin vähän aikaa itkemässä pelkästä ilosta. Kaipa se on tämä joulunaika, joka tekee minut niin tavattoman herkäksi.

Mutta jos et kohta lakkaa murehtimasta sitä, ”mitä ihmisetkin sanovat”, taidan vähän suuttua. Sinä olet ollut

leski puolitoista vuotta, olet kaksikymmentäkolmevuotias kuten minäkin, koko elämäsi on edessä! Minä uskon, minä *tiedän*, että Will iloitsee siitä, ettet jäänyt yksin suremaan lopuksi elämäsi, ja rouva Saunders saa suksia kuuseen ja mieluiten pysyä siellä.

Vaikka mikäpä minä olen Sinua moittimaan, kun itse en ole yhtään parempi. Kirjoitettuani sen raukkamaisen valituksen, jonka Sinulle viimeksi lähetin, heräsin seuraavana yönä kolmelta. Kukaan ei ole järkevimmillään yöllä kolmelta!

Ajattelin kirjettäni ja sitä, että ehkä Sinä vahingossa tulet kertoneeksi äidillesi sen sisällöstä, ja se menee Bettyn ja Duncanin korviin, ja he huolestuvat, ja sitten rouva Wallace huomauttaa sillä ärsyttävällä mitäs-minä-sanoin-äänellä, että minun olisi pitänyt pysyä kotona, ja...

No, sehän nyt oli aivan hullua. Mutta ellei yksin makuuhuoneessakin olisi ollut niin kylmä, että tarkenin pitää vain nenänpäästäni täkin ulkopuolelta, olisin varmaan noussut ja lähtenyt ulos kadulle murtautuakseni postilaatikkoon, johon kirjeesi olin jättänyt. Mitä varten tuohon aikaan yöstä kaikki asiat ovat niin suuria?

Valvoin ja surin aamuun asti, mutta kun Felixin herätyskello alkoi soida, olin tehnyt päätökseni. Minä lakkaisin valittamasta heti paikalla kaikesta turhasta, kun kerran asiani ovat niin äärettömän hyvin. Suutelin miestäni ja nousin hänen kanssaan aamiaiselle ja päätin, että olisin reipas, vaikka se vaatisi henkeni.

Ajattelin, että jos kerran olen Saksassa ja aion täällä pysyäkin, minun on parasta opetella, miten Saksassa vietetään joulua. Olen tähän asti opetellut ”ihmisiä”, ja kieltä opettelen varmasti lopun elämäni, mutta nyt otin tämän uuden oppiaineen ohjelmaani.

Helppointa olisi tietysti ollut, jos olisin voinut kysyä asiaa Ulrikelta tai Huldalta, jotka ovat kristittyjä. Mutta vaikka osaisinkin muotoilla kysymyksen, en ymmärtäisi vastausta! Felixiä en voi pyytää tulkiksi, koska en tahdo hänen saavan

selville minun typeriä ja lapsellisia ajatuksiani joulusukista ja muusta turhuudesta. Hän huolestuu niin herkästi, mikäli aavistaakaan, ettei minulla ole kaikki hyvin.

Ainoa keino oli siis lähteä kenttätyöhön. Istuttuani aamun kieliopintojeni parissa ja syötyäni lounasta Leatädin ja Estherin kanssa sanoin lähteväni kävelyllä — tunnen itseni kauhean ylpeäksi, kun osaan jo kertoa sen! — ja olin iloinen, kun molemmilla oli kiirettä eivätkä he tarjoutuneet seurakseni. Tällä kävelyllä olin nimittäin mieluiten yksin.

Siitä päivästä alkaen olen kierrellyt melkein joka iltapäivä kaupungin joulutoreja, tupakkakauppoja ja kirkkoja. Tutkin tarkkaan (mutta sen verran kaukaa, ettei minua puhuteltu, kun en olisi kuitenkaan ymmärtänyt) myyntikojut, nuuskin myymälöiden lehtihyllyjä ja ostin kaikki naistenlehdet, joissa näkyy mitään jouluun vivahtavaa, ja perehdyin suurella mielenkiinnolla kirkkojen ulkopuolella tai eteisissä oleviin tulevien tapahtumien ilmoituksiin.

Nyt tiedän, että saksalaiset kutsuvat neljää joulua edeltävää sunnuntaita adventtisunnuntaiksi, ja jos mahdollista, hankkivat koteihinsa havuista tai koristelluista oksista taivutellun seppeleen, johon kiinnitetään neljä kynttilää. Aivan kuten hanukan aikana sytytetään uusi kynttilä joka ilta, tässä *Adventskranz*-koristeessa sytytetään uusi kynttilä jokaisena neljänä adventtisunnuntaina.

Ja koska saksalaiset rakastavat noita havujaan ja siis myös joulukuusta yli kaiken, kojuissa on lukemattomia erilaisia koristeita kuusta varten. Pelkäänpä, että vain harvoilla on varaa täksi jouluksi hankkia kalliita puhallettuja lasipalloja ja lintuja ja helminauhoja, mutta sitäkin hanakammin käydään kiinni huokeampiin hopeapaperikoristeisiin. Koko maailmalla tuntuu olevan kiiltävän ja kimmeltävän nälkä sotavuosien jälkeen!

Aivan kuten meillä kotona, lapset seisovat unelmoiden lelukauppojen ja karamellikojujen luona, sillä vaikka niiden

valikoima on nyt vaatimaton, se on silti useimpien ulottumattomissa. Lahjat tosin täällä tuo, mikäli olen ymmärtänyt, Kristus-lapsi, jolla voisi kuvitella olevan valta sellaisen turhuuden kuin inflaation yli. Mutta lapsetkin käsittävät kyllä, kuten meillä kotona, että kaikkea he eivät voi saada.

Joskus unohdun pitkäksi aikaa vain katsomaan heitä, heidän loistavia silmiään, ja muistelemaan Prinssiä ja Archieta ja Donia ja Faithia ja Gracea ja Evania ja vauvaa, jonka pitäisi keväällä syntyä. Ja kieltämättä silloin pyyhin vähän omia silmiäni, mutta onneksi voin aina syyttää viimaa.

Mitä naistenlehtiin tulee, ne eivät paljon poikkeaa meidän lehdistöstämme joulun alla, mikäli voin kuvista ja sanakirjan kanssa tavaamistani pätkistä ymmärtää. Lukemattomia ruoka- ja leivontaohjeita pula-aikaan sovitettuina versioina, vinkkejä joululahjojen tekemiseksi huokealla kotoa löytyvistä tarpeista, jouluisia runoja ja kertomuksia tunnelman kohottamiseksi.

Kirkot ovat vähän kiusallisia, sillä ellei seurakunnallisia tapahtumia ole naulattu tauluun rakennuksen ulkopuolelle, on mentävä sisään, ja silloin on aina vaarana, että joku puhuttelee. Pari kertaa ystävällinen kirkonvartija on tullut sanomaan minulle jotakin, ja änkytettyäni *nicht verstehen* katsonut minua pitkään.

Ilmeisesti minut sijoitettaisiin ihmisten pään sisäisessä kastijärjestelmässä idästä tulleiden sotapakolaisten joukkoon, ellei siisti ulkoasuni kertoisi jotakin aivan muuta, ja siksi hämmennän heitä ja saan heidät epäluuloisiksi. Mutta ainakin olen tullut tietämään, että jumalanpalveluksia järjestetään sekä nyt aattona että huomenna joulupäivänä.

Kaikki tämä kiertely ja nuuskiminen sai minut lopulta oikein valtoihinsa. Olkoonkin, että monet tavat ovat erilaisia, toi joulutorien kodikas kuhina minulle kaipaamani juhلامي. Ja aina silloin tällöin jostakin kuuluu laulua tai

soittoa, ja toisinaan tunnistan sävelen, ja hetkessä olen kotona – Skotlannissa, tarkoitan.

Vähitellen olen uskaltanut ostamaan kupillisen lämmintä viiniä, jota saksalaiset rakastavat, tai tötteröllisen paahdettuja manteleita, tai muutaman naruun sidotun rinkelin herkutellakseni ihmisten seassa vaellellessani. Aivan kuten silloin, kun Felix vie minua teatteriin tai konserttiin, nautin nimettömyydestä ja tuntemattomuudesta. Kukaan ei tiedä, kuka olen ja mistä tulen, eikä minun tarvitse olla epämääräisesti puolustuskannalla, kuten usein olen, vaikka kukaan ei minua mistään syyttäisikään.

Mutta nähtyäni erään kävelyni aikana useita pahasti haavoittuneita sotainvalideja kerjäämässä katuvierillä olen ottanut tavakseni pitää takkini taskussa paljaaltaan rahaa, jota saatan helposti poimia ja pudottaa heidän mukeihinsa. Felix on varoittanut minua avaamasta kukkaroani kerjäläisten nähden, koska milloinkaan ei voi tietää, ovatko nämä rehellisesti omalla asiallaan vaiko vain houkutuslintuja taskuvarkaille. Oudolla tavalla tuo vähäpätöinen antini – vähäpätöinenhän se on, sillä minä, joka kerran olen itse ollut lähestulkoon yhtä surkeassa asemassa, annan nyt liiastani, eikä se ole erityisen mainittavaa – tekee mieleni hyväksi ja saa minut vähän aikaa todella tuntemaan, että joulukuukuu on tulossa.

Ja kun vihdoinkin ensimmäisen kerran tohdin itse ujosti toivottaa vastaan tulleelle kristityn naapurimme rouvalle *Frohe Weihnachten*, hyvää joulua, ja hän vastasi minulle samoin iloisesti ja tuttavallisesti nyökäten, olin yhtä tohkeissani ja riemuissani ja kiitollinen kuin Ebenezer Scrooge sinä ensimmäisenä jouluna, jota hän vietti!

Felix yleensä aina kysyy iltaisin, mitä olen päivän aikana puuhannut. En ole tietystikään halunnut sanoa hänelle hakevani muualta sellaista, mitä en saa kotoa, vaan kertonut vain opettelevani tuntemaan kaupunkia pikku kävelyillä. (Sehän on totta, sillä onneksi myyntikojuja on

niin lähellä, ettei minun tarvitse lähteä liian kauas.) Ilmeisesti Felix luulee, että kiertelen katselemassa tavaroita tulevaan omaan kotiimme, enkä oikaise häntä. Ostamani lehdet olen kätkenyt piironkiini alusvaatteiden alle, jotta Lea-täti tai Esther eivät näkisi niitä.

Mutta mitä lähemmäs joulukuukausi on tullut, sitä vähemmän olen iloinut enää torien surinasta tai mistään herkuista. Eihän minulla ole puuhaa jouluvalmisteluissa, ei minun tarvitse ostaa ruokia ja lahjoja ja koristeita! Teidän lahja-asianne on järjestyksessä, eikä muuta tehtävää enää ole.

Sitten tulin järkiini. Olihan Felix ostanut minulle lahjan hanukkana pelkäämättä, että se muka jollakin tavalla loukkaisi minua. Mitä varten minä en voisi ostaa uudelle perheelleni lahjoja jouluna? Hyvä tavaton, hehän ovat sivistyneitä ihmisiä, miten he voisivat pitää sitä mitenkään pahana! Eikö se olisi kaunis tapa kiittää heitä siitä ystävällisestä vastaanotosta, jonka olen saanut? Ja Felix — hänelle minun täytyy tietysti hankkia jotakin!

Kulutin pari iltapäivää tavattoman hauskasti, juuri sillä tavalla kuin olin haaveillut, kulkemalla liikkeestä ja kojasta toiseen, tutkimalla, vertailemalla, suunnittelemalla.

Rohkaistuini vallan hurjiin suorituksiin saksan kielen alalla saadakseni nähtäväksi muutamia kudottuja solmioita, jotta voisin tarkistaa laadun, ennen kuin valitsin niistä yhden Otto-sedälle. Lea-tädille löysin aivan tavattoman kauniin kirjutun iltalaukun, jonka sisällä oli pitsein somistettu nenäliina. Estherille taas ostin eräältä käsityöläiseltä soman nahkakukkaron ja hansikkaat. Ulrikelle ja Huldalle hankin muutamia kuvalehtiä, joista toivon heidän pitävän. En tunne heitä niin hyvin, että olisin osannut valita mitään henkilökohtaisempaa.

Myös Felixin lahjan kanssa jouduin miettimään pitkään. Lopulta ostin kirjan, jonka kuvan näin joissakin lehtien mainoksissa. Vaikka arvelen Felixin pitävän siitä, sillä se esittelee kuuluisten taiteilijoiden elämäkertoja, en ole aivan tyytyväinen. Se on niin kovin persoonatonta! Mitä varten

minä en keksi mitään parempaa, mitään intiimimpää miehelle, jota rakastan enemmän kuin ketään muuta koko maailmassa? Mutta sen kummempaan en nyt vain pystynyt.

Täytyy tunnustaa, että näitä puuhaillessani ja väkisinkin joulutunnelmaan virittyessäni en ole voinut olla loukkaantumattakin Felixiin. Se on lapsellista, mutta en voi sille mitään!

Kun nyt ajattelee, miten tavattomasti hän ottaa minut kaikessa huomioon, selittää saksalaiseen ja juutalaiseen kulttuuriin liittyviä, minulle outoja asioita ja aina katsoo, ettei oloni ole epä mukava minkään vieraan tavan kohdalla, en voi nyt käsittää hänen välinpitämättömyyttään. Vaikkei *hän* vietä joulua, hänen pitäisi kulkea kaupungilla pussi päässä ollakseen havaitsematta, että se on tulossa, ja hänen *täytyy* tietää, miten tärkeä juhla se on minulle.

Mutta ei, hän ei ole hiiskahtanut joulusta mitään sen jälkeen, kun hoiti lahjojeni hankkimisen kotiväelle. Hän ei ole kysynyt, tahtoisinko viettää joulua jotenkin, hän ei ole kysynyt, podenko koti-ikäväähän tähän aikaan vuodesta, hän ei ole ehdottanut, että hankkisin meidän oleskeluhuoneeseemme jotakin koristusta, eikä hän ole kysynyt, haluaisinko mennä jouluna kirkkoon. Hän kerta kaikkiaan käyttäytyy niin kuin ei todellakaan olisi tietoinen koko tästä juhlasta ja sen merkityksestä.

Ja nyt on jouluaatto. Jouluaatto, Bobby! Koivurannassa kuusi on koristeltu ja lapset ovat ripustaneet sukkansa, ja ehkä Donald on pyytänyt sammuttamaan yöksi tulen takasta, jotta joulupukki pääsee tulemaan sisään — rouva Wallace on taikonut ruokakomeron täyteen toistaan ihanampia herkkuja, ja kirkossa odottavat uudet vahakynttilät huomista jumalanpalvelusta. Duncan on kotona jouluna ensimmäisen kerran vuosiin, ja lasten mentyä nukkumaan he Bettyn kanssa tuovat komerosta kesämattojen alla kätöksissä olleen laatikon, jossa lahjat ovat, ja alkavat jakaa niitä lasten sukkiin...

Ei, Bobby, minä en taas aloita. Nyt on jouluaatto, ja

huomenna on joulupäivä, ja minä aion nousta niin aikaisin, että laitan lahjat valmiiksi jokaisen lautasen viereen, kun Ulrike kattaa aamiaispöytää, ja yllätän kaikki. Ja aamiaisen jälkeen olen päättänyt mennä käymään luterilaisen kirkon jumalanpalveluksessa. Saan kuulla ehkä taas tuttuja säveliä, ja varmaan jo ymmärrän saarnaakin paremmin kuin viimeksi, varsinkin, kun tiedän, mistä aiheesta puhutaan. Ja kun tulen kotiin, otan esiin Sinun lahjasi ja nautin siitä. Teen itselleni hyvän joulun vaikka väkisin!

Toivottavasti vain en huomenna ole kipeänä. Olen nyt useampana päivänä ollut äärettömän väsynyt ja voinut vähän pahoin. Sopsisikin, että saisin vielä vatsaflunssan tai jotakin muuta yhtä inhottavaa, kun on joulukuukuu, eikä kuitenkaan ole! Mutta ehkä olen vain vilustunut kaupungilla kulkiessani, ja se menee pian ohi.

Hyvää yötä, rakas ystävä, jouluyötä! Tänä iltana ajattelen teitä kaikkia vielä lämpimämmin kuin muulloin, ja aivan erikoisen lämpimästi Sinua ja Neiliä ja huomista kihlapäivääänne. Ole onnellinen ja siunattu, ystäväni!

Oma Ruthisi.

Joulun 2015 kertomus 9/9

Jatkan joulupäivän iltana.

Voi Bobby, minä olin jo sulkenut kuoren, sillä aikomukseni oli viedä kirje postiin samalla kun tänään menen kirkkoon, mutta höyrytin auki liimauksen ja postitan tämän myöhemmin, sillä minun on pakko jatkaa.

Illalla olin suoraan sanottuna äärettömän pahalla mielellä. Koti-ikäväni oli aivan sietämätöntä, niin että olisin tahtonut vain itkeä, mutta en voinut, koska Felix olisi

huomannut. Oloni oli väsynyt ja kurja muutenkin, ja tahdoin vain kääriytyä peitteeseeni ja nukkua, mieluiten yli koko joulun. Ja kaiken huipuksi Felixillä oli töitä ja hän sanoi tulevansa nukkumaan myöhään, niin etten saanut edes käpertyä hänen kainaloonsa lohdutettavaksi, vaan yritin löytää lämpöä parista kuumavesipullosta, jotka Ulrike aina tuo vuoteeseen.

Ajattelin, etten saa unta koko yönä, mutta ihme kyllä nukahdin ja nukuin kuin tukki, unia näkemättä, mikä on harvinaista. Täällä asuessani olen nähnyt koko ajan hirvittävästi unia, aivan kuin alitajuntani koettaisi yön aikana jotenkin käsitellä kaikkia kokemuksiaan ja vaikutelmiaan.

Havahtuessani oli pilkkopimeää, sillä katulamput ilmeisesti taas reistailivat. Ensin en tiennyt, mikä minut oli herättänyt, mutta sitten kuulin laulua.

Gloria in Excelsis Deo!

Se oli *Suloänet enkelten*, ja se laulettiin englanniksi tuota ihanaa latinankielistä kertosaettä lukuunottamatta. Olin vielä puoleksi unessa, ja ensimmäinen tuntemukseni oli puhdas riemu.

Jouluaamu! Ja Betty on jo noussut ja sytyttänyt tulen ja laittanut teeveden ja puuron kiehumaan, ja sitten hän on veivannut olohuoneen gramofonin ja laittanut soimaan yhden niistä joululevyistä, joita hän ja Duncan saivat rouva Brodielta hääpäivänään. Niinhän hän usein tekee jouluna, jotta lapset ja minä saamme herätä kauniisiin säveliin – vaikka lapset ovat kyllä varmaan jo hereillä ja ryntäämässä alas portaita hakemaan joulusukkiaan ja...

Sitten minä vavahdin, aivan kuin joku olisi ravistellut minua. Enhän minä ole Koivurannassa, Betty ja Duncan ja lapset ja joulusukat ovat tuhansien mailien päässä, eikä tässä perheessä vietetä joulua!

Mutta musiikki soi aina vain.

Gloria in Excelsis Deo!

Nousin istumaan, tunsin taas lievää pahoinvointia ja

mietin, mahdoinko olla kuumeessa ja kuulla harhoja. Käännyin katsoakseni, oliko Felix jo hereillä, mutta hänen puoliskonsa vuoteesta oli tyhjä.

Hän oli ollut nukkumassa, koska peite oli viskattu sivuun, mutta missä hän oli nyt?

Minua alkoi pelottaa. Olisin osannut selittää musiikin järjelläni, jos se olisi ollut saksankielistä – saattaisihan joku anivarhainen ryhmä laulaa kadulla. Mutta sävel tuntui tulevan asunnon sisältä. Ja jos minä kuulin joululaulun englanniksi laulettuna *täällä*, mielenterveyteni täytyi olla horjumassa. Ehkä tämä uupumus ja kuvotus liittyi kaikki siihen? Ehkä minä sekoaisin, kuten Rob oli seonnut sodassa? Joutuisinko minä saksalaiseen mielisairaalaan? Miten minä selviän siellä, kun en ymmärrä kieltä kyliksi?

Ja mihin Felix oli joutunut? Miksi hän oli jo noussut? Kello ei ollut vielä niin paljon, että hänen olisi pitänyt herätä työhön. Mitä oli tapahtunut?

Onnistuin lietsomaan itseni sellaiseen kauhuun, että melkein hyppäsin vuoteesta. Sujautin tohvelit jalkaani, sieppasin aamutakkini ja törmäsin musiikin perässä makuuhuoneesta suoraan oleskeluhuoneeseemme.

Jos olin tähän asti epäillyt seonneeni, nyt olin varma, että niin oli käynyt. En enää vain kuullut harhoja, vaan myös näin niitä. *Suloäänet enkelten* kaikui kovemmin, ja huoneessa oli joulukuusi ja kynttilöitä ja kaikkea sellaista, mitä siellä ei *pitänyt* olla, ei *voinut* olla!

”Hyvää joulua”, sanoi Felix, joka istui aamutakkisillaan nojatuolissa ja taitteli nyt pois sanomalehden, jota oli lukenut.

Minä en saanut sanotuksi mitään. Käytin kaiken voimani siihen, että pysyin jaloillani, jotka tuntuivat menneen aivan veltoiksi.

”Eikö niin kuulu toivottaa?” Felix jatkoi. ”Nythän on joulupäivä, eikö niin? Enhän ole erehtynyt?”

Minä koetin muodostaa jonkin järkevän lauseen, mutta en osannut sanoa yhtään mitään. Pöydällä seisoivat todellakin

kuusi, jossa oli hopealametta ja latvatähti ja kimaltavia palloja, ja takanreunukselle oli ripustettu pullea joulusukka, ja ovenkarmia koristi rautatammiköynnös, ja kuusen vieressä oli malja täynnä joulumakeisia, eikä kattovalo palanut, vaan ainoastaan kynttilät ympäri huonetta ja pieni lukuvalo Felixin tuolin vieressä, ja gramofoni lopetti jälleen rasahtaen yhden kierroksen.

Gloria in Excelsis Deo!

”Hyvää joulua”, minä lopulta sopersin.

Ja sitten purskahdin itkuun.

Felix parka! Millaisen vaivan hän oli nähnyt minun tähteni, ja sitten aloin vain itkeä! En käsittänyt sitä itsekään, sillä en yleensä ole niin herkkä. Mutta nyt vain nyyhkytin, kun Felix veti minut syliinsä ja tuuditteli minua kuin lasta.

”Oletpa sinä varsinainen unikeko”, hän kuiskaili korvaani saadakseen minut rauhoittumaan. ”Luulin, että saan vetää gramofonia, kunnes veivi irtoaa! Jos olisin arvannut unenlahjasi, me emme olisi koettaneet yöllä hiipiä niin hiljaa, kun salakuljetimme kuusen ja kukkakaupan paketin sisään takaportaikosta ja purimme laatikoista koristeet. Vaikka täytyy sanoa, että se oli hauskaa, vähän kuin rosvoleikit lapsena.”

Minä todellakin aloin rauhoittua, etsin nenäliinan aamunuttuni taskusta ja niistin.

”Me?” minä sopersin.

”Esther ja minä. Olimme sopineet, että jos yhtään kuulostaa siltä kuin alkaisit herätä, Esther säntää makuuhuoneeseen pyytämään sinulta lainaksi päänsärkypulveria tai suuvettä tai mitä tahansa typerää, ettet vain tule tänne.”

”Esther?” minä sopersin.

”Hän valitsi koristeet myymälästä. Mitä pidät niistä? Pelkäänpä, että Esther tahtoo tästä lähin laittaa kuusen joka vuosi, hän ihastui niin tavattomasti kaikkeen siihen sievään tilpehööriin. Isä puolestaan sai hankituksi tuon levyn

jostakin antikvariaatista, jossa on tavaraa sotaa edeltävältä ajalta. Enpä tiedä, mitä kaupungilla puhutaan, kun selviää, että isänmaallisena miehenä ja hurskaana juutalaisena tunnettu Otto Blumenthal tahtoi väen vängällä ostaa nimenomaan englanninkielisen levytyksen joululaulusta!”

”Otto-setä?” minä sopersin.

”Äiti on ollut kauhean tyytyväinen, kun sinä olet ollut poissa melkein joka iltapäivä ja hän on saanut kaikessa rauhassa tilata kuusen ja rautatammenoksat ja suunnitella lahjojasi.”

”Lea-täti?” minä sopersin.

Felix alkoi nauraa.

”Sinä et taida olla vielä aivan hereillä, *gelibteh*”, hän kuiskasi ja suuteli minua. ”Onko sinun niin vaikeata käsittää, että me halusimme yllättää sinut ensimmäisenä joulunasi vieraassa maassa? Kyllä minä tiedän, miten tärkeä juhla se on kristityille.”

”Minä luulin...” änkytin, ja sitten aloin uudestaan itkeä, niin että kesti hetken, ennen kuin saatoin jatkaa. ”Minä luulin, ettet sinä ajatellut koko asiaa — kun et puhunut mitään!”

”En tietystikään puhunut. Mikä yllätys se olisi muuten ollut!” Felix sanoi. Sitten hän kertoi aikoneensa kyllä kysyä joitakin viikkoja sitten minulta suoraan, mitä tahdoin jouluksi, mutta saaneensa sitten ”lapsellisen pähänpiston” järjestää joulu minulle yllätyksenä. ”Tahdoin nähdä sinun ilahtuvan, *gelibteh*, en itkevän!”

Minä nikkottelin ja pyysin anteeksi, ja Felix nauroi minulle taas hellästi ja tuuditteli minua.

Ja sitten hän sanoi:

”Etkö ole lainkaan kiinnostunut lahjoistasi? Sinun pitää avata ne ennen aamiaista, sillä muuten emme ehdi kirkkoon.”

Ottaen huomioon, miten sekopäinen olin, hänen olisi totisesti pitänyt ymmärtää olla shokeeraamatta minua enää yhtään lisää!

”Kirkkoon?” toistin, sillä taaskaan en osannut juuri muuta kuin toistella hänen sanojaan siinä kynttilänvalossa.

”Eikö se ole teillä jouluna tapana? Arvelen, että menet mieluummin luterilaiseen, mutta varmuudeksi tarkistin molempien seurakuntien aikataulut.”

Minä ponnistin kaikki voimani tuottaakseni kokonaisen lauseen, mutta sain vain soperretuksi: ”*Me?*”

”Niin tietysti”, sanoi Felix. ”Totta kai minä tulen mukaan, kun tapahtuu jotakin, joka on sinulle tärkeää, *gelibteh*. Puolet yhtiön väestä on joka tapauksessa vapaalla joulun tähden, joten annoin vapaata toisellekin puolelle ja samalla itselleni.”

”Niin mutta... *sinä?*” änkytin.

Felix sulki silmänsä, kuin olisi pyytänyt korkeammalta taholta voimaa vaimoonsa iskeneen äkillisen vähämielisyyden edessä, sitten hän puisti päätään ja hymyili ja sanoi:

”Ruth Blumenthal, sinä olet kristitty, mutta siitä huolimatta olet ollut mukana viettämässä kanssamme sapattia ja hanukkaa ja jopa antanut siunata avioliittosi juutalaisin menoin, eikä se ole sinua pahentanut. Eikö mieleesi todellakaan ole tullut, että yhtä lailla minä tahtoisin olla mukana kaikessa, mikä on sinun uskonnossasi sinulle merkityksellistä?”

”Et sinä sanonut tahtovasi mukaan, kun kävin taannoin kirkossa!” minä ällistykseksi kykenin laittamaan monta sanaa perätysten.

”Et sinä pyytänyt minua”, Felix huomautti. ”Minä olen aina pyytänyt sinua.”

Se on totta. Livahdin jumalanpalvelukseen luterilaiseen kirkkoon melkein salaa, kuin olisin ollut tekemässä jotakin luvatonta. Muistan Felixin näyttäneen vähän pahastuneelta, kun tulin kotiin, mutta olin ajatellut sen johtuvan siitä, että ylipäätään tahdoin mennä kristilliseen kirkkoon. Miten tyhmä minä olenkaan ollut!

”Minä luulin... että se loukkaisi sinua”, mutisin.

Felix huokasi syvään.

”Kuule nyt”, hän sanoi vakavasti. ”Minä olin sodassa elokuusta neljätoista aina viime vuoden syksyyn. Luuletko sinä todella, että olisin välttynyt joululta? En minä palvelut jalkaväessä, jossa minut olisi voitu sijoittaa juutalaisiin joukkoihin. Minä olin lentäjä, ja ensimmäisen vuoden minä johdin kolmen koneen muodostelmaa, jossa Fritz Leber oli katolilainen ja Gerhard Kühling ateisti. Kun me kentällä kiinnitimme vyömme ja valmistauduimme lähtöön tietämättä, tulisimmeko takaisin, Leber sormeili rukousnauhaansa ja teki ristinmerkin, Kühling tarkisti pistoolinsa latauksen siltä varalta, että ehtisi tarvittaessa ampua itsensä, ja minä luin oman rukoukseni. Jos me siinä tilanteessa olisimme ruvenneet miettimään, loukkaako meitä toisen uskonnonharjoitus tai harjoittamattomuus...”

Felix puisti päätään ja huokasi taas. Minä olisin halunnut kysyä, mitä noille hänen mainitsemilleen miehille tapahtui, sillä kuulin heistä ensimmäisen kerran, mutta jokin Felixin äänessä sai minut olemaan kysymättä. Sillä onhan siihen ollut joku syy, miksi Felix sittemmin lensi yksin.

”Kenenkään ihmisen vakaumus ja sen osoittaminen ei voi loukata toista ihmistä”, hän jatkoi. ”Vain toisen ihmisen vakaumuksen halveksiminen on loukkaavaa. Jos sinä tekisit pilaa minulle pyhistä asioista, *gelibteh*, satuttaisit minua. Mutta miten ihmeessä sinä voit edes kuvitella minun loukkaantuvan siitä, että tahtoisit viettää oman uskosi suurinta juhlaa ja antaa minulle mahdollisuuden olla mukana?”

”Anteeksi”, äännähdin, kiersin käteni hänen kaulaansa ja aloin uudestaan itkeä.

”Sinä olet vähän hupsu joskus, *gelibteh*”, Felix kuiskasi, nyt kujeillen. ”Siksi kai minä sinusta niin kauheasti pidänkin. Saattaisin jopa sanoa rakastavani sinua.”

Hän sai vihdoinkin minut nauramaan, kuten tarkoitus tietysti oli, ja sitten hän houkutteli minua kuin ujoa lasta kurkistamaan joulusukkaani ja avaamaan pakettini. Yhä

hänen sylissänsä istuen mursin lakkaukset ja vedin auki nauhat ja avasin paperit varovasti, kuten sotavuosina opimme tekemään, jotta ne voisi käyttää uudelleen.

Felix kertoi kyselleensä filmiyhtiön kristityiltä työntekijöiltä, millaisia lahjoja jouluna on tapana antaa, ja toivoi, että ”nämä olisivat oikeanlaisia”. Nyt minä nauroin hänelle, kun hän oli niin kovin huolissaan siitä, että lahjat olisivat jotenkin ”vääriä”. Selitin, ettei lahjojen sisältö ole pääasia, vaan se, että ihmisillä on toisiaan kohtaan hyvä tahto, kuten Jumalalla jouluyönä.

Mutta myönnettävä on, että pieni maallistunut materialisti sisälläni ei voinut olla iloitsematta sievästä turkiskauluksesta ja -kalvosimista, jotka voin kiinnittää takkiini, ja kausikortista tässä lähellä sijaitsevaan teatteriin, ja kuvateoksesta, jonka todennäköisesti Otto-setä on kaivanut esiin samalla retkellään antikvariaattiin kuin äänilevyinkin, sillä se on painettu ennen sotaa ja kertoo englanniksi Berliinistä sellaisena kuin kaupunki tuolloin oli. Setä parka, hänen maineensa taitaa olla mennyt lopullisesti minun tähteni!

Mutta paras lahja kaikista oli kirjekuori, jonka sisällä ei ollut mitään muuta kuin yksinkertainen käyntikortti.

”Mitä tämä tarkoittaa?” kysyin hämmentyneenä. ”Kuka ihme on Frau Jenkins?”

Felix näytti aivan lapsellisen ylpeältä keksinnöstään ja selitti, että Emily Jenkins on englantilainen rouva, joka muutti miehensä työn vuoksi Saksaan joskus vuosisadan vaihteessa. Mies on jo kuollut, mutta rouva Jenkins kotiutunut tänne niin hyvin, ettei hän lähtenyt pois edes sodan aikana, vaikka elämä Berliinissä ei ollut hänelle brittinä helppoa. Hän on leskeksi jäätyään elättänyt itsensä opettamalla englantia saksalaisille ja saksaa ulkomaalaisille, ja Felix on maksanut hänelle siitä, että saan koko kevään mennä kaksi kertaa viikossa hänen luokseen oppimaan kieltä!

”Minä tiedän, että sinä olet ponnistellut itsekseksi ja

edistynyt hyvin”, hän sanoi hellästi, ”mutta tiedän myös, että tarvitset apua. Emily-rouva odottaa sinua jo malttamattomana, sillä uskotko, että hänelläkin on joskus koti-ikävä.”

Ajattele, Bobby, että minä saan tästä lähin tavata kahdesti viikossa ihmisen, jonka kanssa puhua englantia, ja joka opettaa minulle saksaa, ja jolta voin kysyä kaikesta kulttuuriin ja tapoihin liittyvästä vaikuttamatta tyhmältä! Se tuntuu siltä, kuin melkein pääsisin käymään kotona, ja yhtäkkiä tajusin taas itkeväni, mikä oli todella outoa, sillä enhän minä nyt yleensä yhtä mittaa vetistele.

Mutta voi että minua nyt harmitti se typerä kirja, jonka olin ostanut joululahjaksi Felixille! Mitä varten en ollut muka keksinyt yhtään mitään persoonallisempaa?

Asia turhautti minua vietävästi, niin täydellisen onnelliseksi kuin muuten itseni tunsinkin. Kun me vihdoin maltoimme puhaltaa kynttilät ja jättää pikku kuusen odottamaan mennäksemme pukeutumaan ja aamiaiselle — Felix suuteli minua matkalla mistelinoksan alla, joka oli kiinnitetty melkein huomaamattomasti toiseen ovenkarmiin — keräsin omat pakettini piirongistani ja otin ne mukaan.

Ja minua riemastutti suuresti se, että jos Lea-täti ja Otto-setä ja Esther olivat Felixin juoneen osallistumalla saaneet minut täysin yllätetyksi, näyttivät hekin sekä ällistyneiltä että ilahuneilta, kun minä ojensin omat lahjani, ja Ulrike oli pudottaa liemivadin nähdessään, että hänelle oli lahja, ja jopa Hulda tuli keittiöstä ruokasalin kynnykselle ja sanoi karheasti *vielen dank, Frau Ruth*, ja minusta tuntuu, ettei hän enää suhtaudu minuun yhtä karsaasti, vaikka käyttäytyisinkin ymmärtämättömästi.

Felix huvitti pöytäseuruetta kertomalla, miten sanaton minä olin ollut oman ”jouluhuoneeni” nähdessäni, mutta käsittääkseni hienotunteisesti vaikenin kaikesta itkustani. Minä kiitin kömpelöllä saksallani heitä kaikesta vaivannäöstä ja siitä, että he olivat tahtoneet yllättää minut,

ja yhtäkkiä sain hupsun pähänpiston nousta pöydästä ja käydä ottamassa heitä kaikkia kaulasta silläkin uhalla, että saisin poskisuudelmia, sillä niihin en taida koskaan tottua.

Kun Lea-tätiä syleiltyäni suoristauduin, pahoinvoinnin aalto löi ylitseni niin voimakkaana, että vaistomaisesti nostin käden suulleni ja tarrasin pöydänreunaan. Otsalleni nousi kylmä hiki ja silmiini kyneleet: nytkö minä tosiaan tulisin kipeäksi, kun on joulukuukuu, kun on ihmeellinen joulukuukuu, jonka Felix on minulle järjestänyt, kun pääsisin kirkkoon hänen kanssaan!

Yhtäkkiä tajusin, että Lea-täti oli puhutellut minua. Pakotin itseni kääntymään takaisin häntä kohti, vaikka olisin mieluiten juossut kylpyhuoneeseen, sillä pelkäsin antavani ylen, ja sehän nyt on melkein pahinta, mitä voi tehdä jouluaamiaisella, varsinkin anoppinsa päälle.

Mutta hän tarttuikin käteeni lujalla, lämpimällä otteella ja katsoi minua silmiin. Ja niin paljon olen tänä syksynä opetellut ihmisiä lukemaan, että yhtäkkiä ymmärsin näkeväni hänen katseessaan oudon sekoituksen varovaista iloa ja toiveikkuutta.

Ja minä tajusin.

Voi Bobby, miten *noloa*! Miten hirvittävän *noloa*!

Minä olen koulutettu apusisar ja työskennellyt vuosia sairaalassa, minunhan pitäisi tietää yhtä ja toista ihmisruumiista — ja ilman sitäkin olen kymmenen vuoden aikana nähnyt Bettyn niin usein siinä tilassa, jota kutsutaan siunatuksi, että minun olisi pitänyt tunnistaa oireet, ymmärtää...

Ja minä idiootti kun luulin saaneeni vatsaflunssan!

En tiedä, miten kauan me Lea-tädin kanssa pidimme toisiamme kädestä ja katsoimme toisiimme. Minun poskiani alkoi kuumottaa, ja sitten minä hymyilin hänelle. Ja hän hymyili vastaan. Ja ilman mitään kielimuuria me ymmärsimme toisiamme. Me olimme kaksi naista — kaksi äitiä — eikä siihen tarvittu sanoja.

Voi Bobby!

Tietysti jähmettymiseni Lea-tädin tuolin luo herätti huomiota, ja Felix kysyi huolissaan, oliko kaikki hyvin ja voinko huonosti ja oliko yllätys ollut minulle liikaa ja pitäisikö minun mennä lepäämään.

Lea-täti iski minulle silmää – totisesti, niin hän teki, tuo hienostunut rouva – ja nyökkäsi minulle, jotta menisin istumaan. Sitten hän sanoi jotakin Ulrikelle, joka oli aikonut lähestyä minua liemikulhon kanssa, ja ojensi leipäkorin minua kohti. Aivan kuin hän olisi lukenut ajatukseni, sillä en saattanut ajatellakaan laittavani suuhuni muuta kuin kuivaa leipää, vaikka yleensä pidän niin kovasti lihaliemestä, varsinkin, kun Hulda onnistuu löytämään meille lihaa niin harvoin!

Mitäkö sen jälkeen tapahtui? No, Felix ja minä lähdimme joulukirkkoon. Ja matkalla minä kuiskasin jotakin mieheni korvaan. Ja minusta tuntuu, että täpötäydessä, kynttilöiden valaisemassa kirkossa suurin ilo näkyi nuoren juutalaismiehen kasvoilla, eikä se tainnut valitettavasti liittyä niinkään päivän sanomaan kuin erääseen joululahjaan, joka on paljon persoonallisempi kuin mikään kirja.

Voi Bobby, olen niin onnellinen ja niin aralla mielellä. Typerää kyllä, en osannut lainkaan odottaa tätä – olen kieriskellyt koti-ikävässäni ja uusissa kokemuksissani ja unohtanut täysin olevani nuori aviovaimo! Mutta miten tulevaisuuden ajattelemisen tuntuukaan nyt toisenlaiselta. Haluan ahkeroida kieliopinnoissani, ja haluan löytää kaikella tavalla paikkani ennen lapsen syntymää. Ja meidän oman kotimme pitää olla ehdottomasti valmiina odottamassa häntä!

Elokuvahaaveeni tietysti nyt lykkääntyy, mutta en välitä. Ehdin kyllä. Ehkä on parempi, että saan vähän lisääikää. En välitä mistään muusta kuin siitä, että olen onnellinen, ja olen saanut tehdä Felixin onnelliseksi, ja olen saanut tehdä hänen perheensä onnelliseksi, vaikka pelkäänkin, että lapsiparka hemmotellaan pilalle heti sen synnyttyä!

Voi Bobby, mikä joulupäivä. Sinä ja Neil olette julkistaneet kihlauksenne, ja me olemme saaneet tällaisia uutisia. Mikä ihmeellinen joulu – ja minä kun kuvittelin, ettei sitä edes tule!

Muista, rakkain Bobby kulta, ettet hiisku tästä kenellekään. Tahdon itse kirjoittaa Bettylle ja kertoa kaiken. Ajatella, miten minä joskus häntä kadehdin, kun Felix oli poissa ja pelkäsin, ettei minun kohdalleni koskaan tulisi sellaista onnea kuin hänelle – ja nyt voin keskustella hänen kanssaan näistä asioista niin, että itse kaiken koen ja ymmärrän!

Nyt minun on lopetettava, jotta tästä kirjeestä ei tule suoranaista pakettia. Kirjoita niin pian kuin suinkin ehdit, rakas ystäväni, ja kerro aivan kaikesta! Ei enää siksi, että minä ikävässäni janoaisin uutisia kotoa, vaan koska ilossani niitä haluan kuulla.

Felix kysyy, enkö aio lainkaan lopettaa, sillä hän tahtoo syyttää kuusenkynttilät. Pelkäänpä, ettei vain Esther ole tässä taloudessa ihastunut ”kaikkeen siihen sievään tilpehööriin”, mutta en halua kiusoitella Felixiä, kun hän on tahtonut minua ilahduttaa.

Jaha, hän laittoi jo *Suloänet enkelten* jälleen soimaan, ilmeisesti epätoivoissaan, kun yhä viivyn makuuhuoneen kirjoituspöydän luona. Nyt minä juoksen. Ihanaa, ihanaa joulua ja uutta vuotta!

Onnellinen Ruthisi.